

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมงแบบยั่งยืน
อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

โดย

นายสุรชัย บุญเจริญ

ISBN 974-7433-58-3

กันยายน 2546

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุงแบบยั่งยืน เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ประชาชนในชุมชน เป็นกลุ่มดำเนินการทั้งในด้านการจัดการ และการกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยตั้งอยู่บนฐานความคิดที่ว่าประชาชนทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นเจ้าของชุมชนที่แท้จริง กระบวนการพัฒนามีองค์ประกอบหลักอยู่ 4 ด้าน คือ องค์ประกอบด้านพื้นที่ องค์ประกอบด้านการจัดการ องค์ประกอบด้านกิจกรรม และองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม

ผลการวิจัยปรากฏว่าสภาพบริบทชุมชนในอดีตมีการพึ่งพาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในการดำเนินชีวิต ใช้แม่น้ำลำคลองเป็นเส้นทางคมนาคมที่จะติดต่อค้าขาย แลกเปลี่ยนสินค้ากัน บริบทชุมชนเหล่านี้ทำให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ และสังคมประเพณีวัฒนธรรม มีการเรียนรู้ทางภูมิปัญญา

จากผลการวิจัยปัจจุบันมีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวและมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการ ตั้งแต่คิดวางแผนดำเนินการคัดสรรใจดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และผลประโยชน์ ความเป็นอยู่วิถีชีวิตในชุมชนจะยั่งยืนไปถึงคนรุ่นลูกหลาน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม พร้อมกันนี้ยังสามารถจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ABSTRACT

The purpose of the study was to develop the sustainable tourism in community at Wat Bang Pramung river market. The research design was the participatory action research design to make learning process system. People in the community were managed groups in management and made their progress direction of the travelling. Based on the concept "Everyone own our resources and community". The four main concepts of developmental process were 1. The region 2. The participation 3. The activity and 4. The management

The results of the study shown that the past community dimensions were supported by using natural resources. In their life-styles, River and Canals were used as the ways to communication, transportation and marketing to change their goods. These community dimensions made socioeconomic cycles, traditional, culture and knowledge learning

The update research results, there was the competent development for people in the community to have knowledges and skills about tourism management. They were going to be the major roles groups in planning, decision making, did their activities and get the benefits. The community life-styles will sustain until their young generation, making the great benefits in socioeconomic and tradition to the community, especially to make the great efficiency natural resource management.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุงแบบยั่งยืน อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีจากความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมพงษ์ บุญเลิศ โครงการศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ราชภัฏโพธิ์สัตตทหวัหน้าโครงการ (สกว. สถาบันราชภัฏเชียงใหม่) ดร.สินธุ์ สโรบล ผู้ประสานงาน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาคเหนือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัชริน คำรงกิตติกุล ผู้ประสานงาน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย น.สพ.สมชัย วิเศษมงคลชัย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดร.นพวรรณ เขียวคำรงค์สกุล สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ในการสนับสนุนทั้งกำลังใจ ด้านวิชาการ และข้อเสนอแนะอื่นๆ อย่างมากมาย ขอขอบคุณด้วยความนับถืออย่างยิ่งในสิ่งที่ได้ให้กับชุมชนท้องถิ่นและองค์ความรู้กับ คณะผู้วิจัย

ขอขอบคุณสำนักงานพัฒนาชุมชน ที่ว่าการอำเภอโกรกพระ สำนักงานเทศบาลตำบล บางประมุง กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม พาณิชย์จังหวัด บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ เครือข่าย การท่องเที่ยวชุมชน ผู้นำชุมชน และประชาชนทุกคนที่อยู่ในพื้นที่วิจัยครั้งนี้ ที่ให้ข้อมูลคำปรึกษา และความร่วมมือในกระบวนการที่ดีเสมอมา

ผลงานวิจัยที่เกิดขึ้น เพื่อสนองตอบวัตถุประสงค์ของโครงการที่มาจากฐานคิดของชุมชน เกิดกระบวนการเรียนรู้ สามารถรวบรวมองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ ส่งเสริมการบริหาร การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป ความสุขจงเป็นของทุกคน

คณะผู้วิจัย

กันยายน 2546

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(2)
กิตติกรรมประกาศ	(3)
สารบัญ	(4)
สารบัญตาราง	(7)
สารบัญภาพ	(8)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
โจทย์วิจัย	2
คำถามวิจัย	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่จะได้รับ	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	6
พื้นที่วิจัย	6
คำนิยามศัพท์	6
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
นโยบายการท่องเที่ยว	9
หลักการและทฤษฎีกระบวนการเรียนรู้	10
แนวคิดการจัดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	17
แนวคิดและหลักการองค์ประกอบการท่องเที่ยว	18
แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายการท่องเที่ยวและเครือข่ายการท่องเที่ยวจังหวัดนครสวรรค์	21
ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	32

	หน้า
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	34
ขั้นตอนการวิจัย	34
วิธีการดำเนินการวิจัย	35
ขอบเขตการวิจัย	36
วิธีการเก็บข้อมูล	37
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	38
กิจกรรมที่จัดในกระบวนการวิจัย	38
บทที่ 4 บริบทและกระบวนการมีส่วนร่วมการเรียนรู้	47
บริบทและสภาพด้านพื้นที่	47
กระบวนการมีส่วนร่วมการเรียนรู้	63
ผลวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้มแข็งชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมง	69
บทที่ 5 ผลการวิจัยและวิจารณ์	75
ผลการวิจัยสภาพพื้นฐานบริบทชุมชน	75
ผลการวิจัยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน	79
ผลการวิจัยกระบวนการมีส่วนร่วม	81
ผลการวิจัยแนวทางการสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมง	83
การประเมินผลวิจัยและวิจารณ์จากผู้นำชุมชน	84
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	87
สรุปผลการวิจัยเพื่อนำมาตอบโจทย์ในการวิจัย	87
สรุปผลการวิจัยเพื่อนำมาตอบคำถามในการวิจัย	87
สรุปผลการวิจัยเพื่อนำมาตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย	88
สรุปผลการวิจัยที่ได้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่	89
ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ปัญหาและการพัฒนา	91
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	92

	หน้า
บรรณานุกรม	93
ภาคผนวก	95
ภาคผนวก - ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	96
ภาคผนวก - ข ตัวอย่างหลักฐานสมาชิกตลาดน้ำวัดบางประมุง	102
ภาคผนวก - ค กิจกรรมการศึกษาดูงาน	114
ภาคผนวก - ง แหล่งเผยแพร่ และการดำเนินกิจกรรมการวิจัย	124
ภาคผนวก - จ ประวัติผู้วิจัย	128

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มจำแนกตามกลุ่มคน	69
4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ	69
4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ	70
4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพ	70
4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด	71
4.6 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ต่อเดือน	71
4.7 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามบุคคลที่ร่วมมาเยี่ยมชม	72
4.8 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจำนวนครั้งที่มาเยี่ยมชม	72
4.9 แสดงค่าความเข้มแข็งของชุมชนจำแนกรายด้าน	73
4.10 แสดงค่าความเข้มแข็งของชุมชน	73

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 แสดงลักษณะของกรอบความคิดการวิจัยการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ตลาดน้ำวัดบางประมุง	5
2.1 แสดงลักษณะวงจร PBL	11
2.2 แสดงลักษณะขององค์ประกอบการเรียนรู้ที่หลากหลาย	16
2.3 แสดงองค์ประกอบการท่องเที่ยว	18
2.4 แสดงหลักการพื้นฐานที่สำคัญของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	20
2.5 แสดงแผนภูมิวงจรชีวิตของเครือข่าย	22
2.6 แสดงลักษณะของต้นน้ำเจ้าพระยา	24
2.7 แสดงลักษณะของสวนอุทยานสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์	24
2.8 แสดงลักษณะของหลวงพ่อบุญรอด วัดนครสวรรค์	25
2.9 แสดงลักษณะของบริเวณเขาวรรณนาถบรรพต (เขากบ)	26
2.10 แสดงลักษณะของของถ้ำเพชร	27
2.11 แสดงลักษณะของบริเวณของเขาน้อย - เขาก้าว	28
2.12 แสดงลักษณะของน้ำตกแม่ริ้วา	29
2.13 แสดงลักษณะของหินเทินกันของหุบหินเทิน	29
2.14 แสดงลักษณะของแก่งเกาะใหญ่	30
2.15 แสดงลักษณะของทัศนียภาพของบึงแอมระเพ็ด	31
2.16 แสดงลักษณะการเข็ดมังกกรของประเพณีเจ้าพ่อเจ้าแม่ของ จังหวัดนครสวรรค์	31
2.17 แสดงลักษณะของประเพณีการแข่งขันเรือ	32
4.1 วันเปิด ตลาดน้ำวัดบางประมุง 6 กุมภาพันธ์ 2543	47
4.2 บริเวณทางเข้าตลาดน้ำวัดบางประมุง	48
4.3 แสดงลักษณะของภาพกิจกรรมผ่านผนังภายในอุโบสถ	50
4.4 แสดงลักษณะของวิหาร ขวางตะบันวัดบางประมุง	50
4.5 แสดงลักษณะบริเวณตลาดน้ำวัดบางประมุงในอดีต	52
4.6 แสดงลักษณะการขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดบางประมุง	53
4.7 แสดงลักษณะการเล่นดนตรีไทยที่เป็นศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน	54
4.8 แสดงลักษณะศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน	54

	หน้า
4.9 แสดงลักษณะการแปรรูปพืชผลทางการเกษตร(กล้วยกวน)	55
4.10 แสดงลักษณะพิธีสงฆ์ในพระพุทธศาสนา	55
4.11 แสดงลักษณะภายในสวนกล้วยไม้พืไผพร(เครื่องสำอางห้องเที่ยว)	56
4.12 แสดงลักษณะไม้ดอกที่ค้นพบในบริเวณตลาดน้ำวัดบางประมุง	57
4.13 แสดงลักษณะของแผนที่อำเภอโครกพระ	59
4.14 แสดงลักษณะของแผนที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของเทศบาลตำบลบางประมุง	60
4.15 แสดงแผนที่เส้นทางไปตลาดน้ำวัดบางประมุง	61
4.16 แสดงแผนที่ในตลาดน้ำวัดบางประมุง	62
4.17 แสดงการจัดประชุมเพื่อชี้แจงโครงการในการพัฒนา	63
4.18 แสดงลักษณะการอบรมเพื่อเพิ่มองค์ความรู้ของชุมชนเอง	63
4.19 แสดงลักษณะระบบนิเวศที่ชุมชนต้องรักษา	64
4.20 แสดงลักษณะการศึกษาดูงานในท้องถิ่นใกล้เคียง	64
4.21 แสดงลักษณะการประชุมเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ให้กับชุมชน	65
4.22 แสดงลักษณะของสินค้าที่ชุมชนต้องจัดระบบสินค้าให้เพิ่มมูลค่ามากยิ่งขึ้น	65
4.23 แสดงลักษณะการศึกษาองค์ความรู้นอกสถานที่โดยการศึกษาดูงาน	66
4.24 แสดงลักษณะการจัดประชุมแสดงความคิดเห็นของชุมชน	66
4.25 แสดงลักษณะการจัดประชุมเพื่อเกิดองค์ความรู้ด้านเครื่องใช้และความร่วมมือ	67
4.26 แสดงลักษณะการเปิดงานการดำเนินกิจกรรมร่วมกันของชุมชนและหน่วยงาน	67
4.27 แสดงลักษณะการประชุมร่วมกันชุมชนเพื่อกำหนดคุณภาพการท่องเที่ยว	68
4.28 แสดงลักษณะการมีส่วนร่วมระดมความคิดเห็น	68

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยอย่างมาก โดยเฉพาะการท่องเที่ยวในชุมชนในอาณาบริเวณ 513,115 ตารางกิโลเมตร ซึ่งประกอบไปด้วยพื้นที่ 76 จังหวัด มีแหล่งท่องเที่ยวมากกว่า 700 แห่ง (ปรีชา แดงโรจน์, 2544) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่เก้า พ.ศ. 2545 –2549 ได้ให้ความสำคัญของการท่องเที่ยวโดยบูรณาการฟื้นฟูและรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรมโบราณคดี เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี, 2544)

จังหวัดนครสวรรค์ เป็นแหล่งอารยธรรมเก่าแก่ที่เกิดขึ้น รู้จักในนาม “ปากน้ำโพ” เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งมีความสำคัญต่อการค้าการผลิตและการท่องเที่ยว มีสถานศึกษาศึกษาที่สำคัญหลายแห่ง เช่น บึงขระเห็ด ด่านน้ำเจ้าพระยา อุทยานสวรรค์ วัฒนธรรมสวรรค์ เขารนาถบรรพต ถ้ำบ่อชา เขาหน่อ-เขาแก้ว น้ำตกแม่วิวา หุ่นหินถิ่น อุทยานนกน้ำ งานประเพณีเจ้าพ่อ-เจ้าปากน้ำโพ ประเพณีการแข่งเรือยาว ประเพณีการรำกลองยาว ประเพณีการเดินกำรำเคียว ซึ่งสามารถหาเที่ยวชมได้ในพื้นที่ต่าง ๆ ในจังหวัดนครสวรรค์

เริ่มแรกชุมชนตลาดน้ำวัดบวงประมง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งในจังหวัดนครสวรรค์ ที่มีการจัดการด้านการท่องเที่ยวชุมชนโดยจัดอยู่ในรูปแบบ การท่องเที่ยวตลาดน้ำ ชุมชนมีพื้นฐานที่ดีได้ร่วมกันพัฒนาตลาดน้ำ เพื่อให้เป็นตลาดน้ำแห่งแรกในชุมชนภาคเหนือ และมีข้อตกลงร่วมกันในเรื่องราคาสินค้า การรักษาสภาพแวดล้อม และการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม มีการทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตลอดเวลา และมีแนวนโยบายในการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการค้าวิสาหกิจชุมชน ชุมชนแห่งนี้มีองค์ความรู้ท้องถิ่นที่หลากหลายทั้งทางกายภาพและชีวภาพ มีประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง

หลังจากได้ใช้กิจกรรมการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้นอกห้องเรียน นำนักศึกษาลงพื้นที่ และได้ไปพบกับผู้นำชุมชน (นางยามาถย์ จตุพร) ได้อธิบายสภาพที่มาของชุมชนว่าได้เริ่มต้นอย่างไรและในตอนนี้เป็นปัญหารุนแรงมากที่สุดคือ การที่นายอำเภอวิรัชย์ กู๋เพียงใจ นายอำเภอโกรกพระ เจ้าของพื้นที่ต้องย้ายไปในพื้นที่อื่น จึงทำให้สภาพที่เขมมีผู้บริหารจัดการก็ขาดลงทันที สมาชิกในชุมชนเริ่มต่างคน ต่างทำ ต่างคนต่างอยู่ ไม่มีใครเป็นเจ้าของที่จะบริหารจัดการให้

เหมือนเดิม จนสภาพทุก ๆ ด้านเสื่อมถอย ทрудโทรม และส่งผลถึงนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการก็เริ่มลดน้อยลง จนแทบไม่มีนักท่องเที่ยวจากภายนอกเข้าไปใช้บริการ สภาพสิ่งแวดล้อม และขยะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว น้ำในลำคลองมีปัญหาเน่าเสีย และส่งผลถึงระบบนิเวศอื่น ๆ

หลังจากประเมินบริบทชุมชนเบื้องต้นจะพบสภาพปัญหาหลัก ๆ คือ ขาดระบบด้านการบริหารจัดการ ระบบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ระบบ เครือข่าย ความร่วมมือ ที่จะรักษา วิถีชีวิต ทรัพยากรทุนทางสังคมให้คงไว้สู่ความยั่งยืน และยังเป็นการบูรณาการ การเรียนการสอนของนักศึกษาให้มีจิตปัญญาในการรักษามรดกท้องถิ่นของตนเองจึงเป็นความสำคัญในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อให้คนในท้องถิ่นมีสำนึกร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพวิถีชีวิตการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนประโยชน์หลายทาง หลังจากการทำวิจัย

การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมงแบบยั่งยืน คือจะทำให้ชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และใช้ภูมิปัญญาในการแก้ปัญหาของตนเอง และรู้จักการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดี ที่มีรากฐานจากระบบการพึ่งพาอาศัยธรรมชาติในการยังชีพ และดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงที่มีรากฐานจากการพึ่งพาตนเองเป็นสำคัญ

2. โจทย์วิจัย

ในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมงแบบยั่งยืนมีกระบวนการและการจัดการเป็นอย่างไร

3. คำถามวิจัย

- 3.1 สักยภาพพื้นฐานและบริบทการท่องเที่ยวของชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมงเป็นอย่างไร
- 3.2 กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมงแบบยั่งยืนเป็นอย่างไร
- 3.3 เครือข่ายความร่วมมือการท่องเที่ยวของชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมงเป็นอย่างไร

4. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

4.1 เพื่อวิเคราะห์สัทธิภาพพื้นฐาน และบริบทการท่องเที่ยวของชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

4.2 เพื่อใช้กระบวนการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุงแบบยั่งยืน

4.3 เพื่อส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุง

4.4 เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และบูรณาการการเรียนการสอนของนักศึกษาให้เรียนรู้ศึกษากับชุมชน

5. ประโยชน์ที่ได้รับ

5.1 ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับ

5.1.1 ได้ศึกษาสภาพการณ์ สถานภาพ และองค์ความรู้ในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

5.1.2 ได้การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนโดยเน้นเศรษฐกิจหมุนเวียนอยู่ในชุมชน อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

5.1.3 เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกชุมชน

5.1.4 การพัฒนาสัทธิภาพ คุณภาพของกิจกรรมท่องเที่ยวและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้เห็นคุณค่าชุมชน

5.1.5 เกิดแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

5.1.6 ชุมชนรักและดูแลทรัพยากรเพราะการเป็นเจ้าของชุมชน และวัฒนธรรมในพื้นที่ของตนเอง

5.1.7 ได้องค์ความรู้ต้นแบบในด้านพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

5.1.8 ได้องค์ความรู้ใหม่ ๆ ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และชุมชนได้วิธีการเรียนรู้ที่จะประยุกต์ใช้เหมาะสม

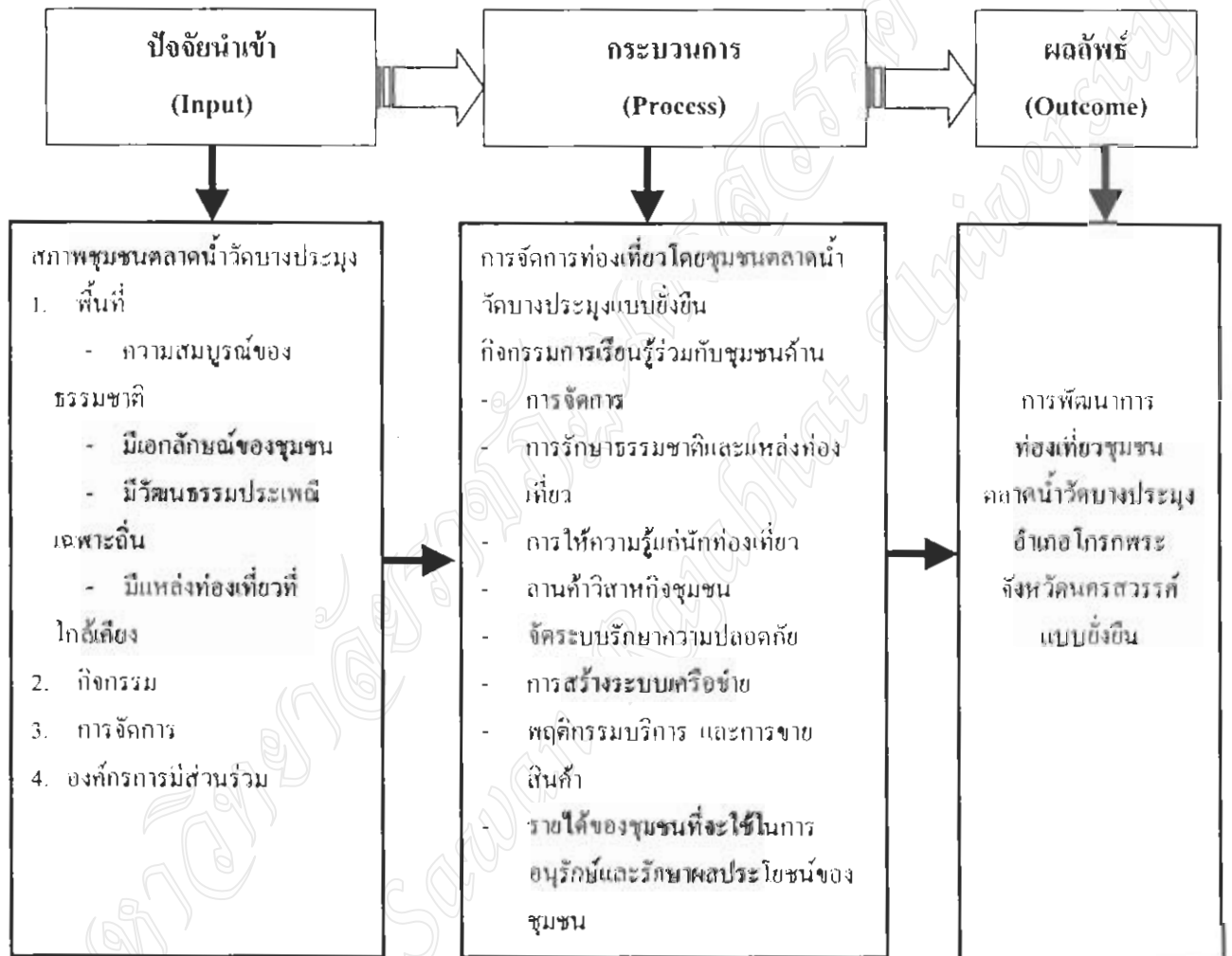
5.2 ประโยชน์ที่สถาบันการศึกษาได้รับ

- 5.2.1 ได้องค์ความรู้และกรณีศึกษาในด้านพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนตลาดน้ำวัดบาง ประมง อำเภอกอกรพระ จังหวัดนครสวรรค์
- 5.2.2 การพัฒนาศักยภาพ คุณภาพของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
- 5.2.3 เกิดความร่วมมือระหว่างงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถาบัน
- 5.2.4 เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนที่เน้นชุมชนเป็นฐานองค์ความรู้

5.3 ประโยชน์ที่ประเทศชาติได้รับ

- 5.3.1 ได้พัฒนาองค์ความรู้ในด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมงอำเภอกอกรพระ จังหวัดนครสวรรค์
- 5.3.2 ได้สร้างรากฐานการพัฒนาประเทศในระดับท้องถิ่นที่เข้มแข็งเกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการพึ่งตนเองของชุมชน
- 5.3.3 สร้างรูปแบบอาชีพที่เป็นภูมิปัญญาที่ควรดูแลรักษาให้เป็นมรดกต่อรุ่นลูกหลานและทำให้เกิดหลักการตามแนวทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

6. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 แสดงลักษณะกรอบความคิดการวิจัยการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุงแบบยั่งยืน

กรอบความคิดและฐานความคิดจะมีความผูกพันกันโดยคนในชุมชนใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วมคือ **ร่วมคิด ร่วมทำ** ชุมชนได้ร่วมกันพัฒนาเป็นฐานรากแห่งการเจริญรุ่งเรืองท้องถิ่นโดย**เฉพาะด้านพื้นที่** ด้านกิจกรรม ด้านการจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมให้เกิดองค์ความรู้

7. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อแก้ปัญหาชุมชนของ
ตัวเอง

7.1 ขอบเขตการวิจัยด้านเนื้อหา

7.1.1 ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุง

7.1.2 ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ตลาดน้ำวัดบางประมุงมีองค์ความรู้ช่วยในการพัฒนา
การท่องเที่ยวของชุมชน

7.1.3 มีนักท่องเที่ยวใช้บริการสถานที่ท่องเที่ยวในตลาดน้ำวัดบางประมุง
อำเภอโคกพระ จังหวัดนครสวรรค์

7.1.4 นักวิจัยมีประสบการณ์ด้านวิจัยในชุมชนที่จะเชื่อมโยงให้เกิดการพัฒนา
การท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนได้

7.1.5 เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการเรียนการสอน

7.1.6 พัฒนาผู้นำชุมชนทีมงานวิจัยและนักศึกษาให้เกิดองค์ความรู้ความเข้าใจให้เกิด
การคิดอย่างเป็นระบบและการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาให้ยั่งยืน

7.1.7 ชุมชนมีกระบวนการเรียนรู้ มีบทบาทในการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อ
การพัฒนาการท่องเที่ยวให้เพิ่มมูลค่าให้แก่ชุมชน

8. พื้นที่วิจัย

ตลาดน้ำวัดบางประมุง ตำบลบางประมุง อำเภอโคกพระ จังหวัดนครสวรรค์

9. คำนิยามศัพท์

9.1 การท่องเที่ยว (tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่สามารถกำหนดได้โดยมีเงื่อนไข
ที่สำคัญ อย่างน้อย 3 ประการ ดังต่อไปนี้

9.1.1 การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว

9.1.2 เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ

9.1.3 เดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตาม ที่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือรายได้

9.2 นักท่องเที่ยว (tourists) หมายถึง ผู้มาเยือนชั่วคราว ซึ่งมักจะมาพักอาศัยอยู่ใน
ประเทศที่มาเยือนตั้งแต่ 24 ชั่วโมง ขึ้นไป และการมาเยือนมีวัตถุประสงค์เพื่อ

9.2.1 เพื่อพักผ่อน เช่น การบันเทิง พักผ่อนในวันหยุด เพื่อสุขภาพ เพื่อการศึกษา
เพื่อประกอบศาสนกิจและการกีฬา

9.2.2 เพื่อธุรกิจ

9.2.3 เพื่อเชื่อมครอบครัว

9.2.4 เพื่อราชการ

9.2.5 เพื่อเข้าประชุม

9.3 การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ ทั้งในด้านการจัดการและกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว โดยตั้งอยู่บนฐานคิดที่ว่าชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยว นำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นทั้งด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และวิถีการผลิตของชุมชน มาใช้เป็นปัจจัยหรือต้นทุนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม และมีความยั่งยืนไปถึงคนรุ่นลูก รุ่นหลานก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม พร้อมกันนี้มีการพัฒนา ศักยภาพของบุคลากรในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการท่องเที่ยว และมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการ ตั้งแต่การวางแผนการตลาดตัดสินใจดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ การประเมินผลโครงการ และรับผลประโยชน์โดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ (โครงการประสานงานวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2545)

9.4 การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น อันเป็นกระบวนการขั้นตอนของการวางแผนร่วมกัน และปฏิบัติตามแผนดังกล่าว รวมทั้งมีส่วนร่วมในการควบคุมประเมินผลโครงการ และนำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหา เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

9.5 กลุ่มเครือข่าย หมายถึง กลุ่มที่สมาชิกเครือข่ายที่ต่างคนต่างมีความต้องการของตนเองแต่ความต้องการเหล่านั้นจะไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ หากสมาชิกต่างคนต่างอยู่ ความจำกัดนี้ ทำให้เกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มบนฐานของผลประโยชน์ร่วมที่มากเพียงพอจะดึงดูดให้รวมเป็นกลุ่มเครือข่าย

9.6 เครือข่าย หมายถึง การรวมตัวของกลุ่มสมาชิกเป็นเครือข่าย ซึ่งตั้งอยู่บนฐานของผลประโยชน์ที่มีร่วมกันซึ่งผลประโยชน์ ในที่นี้ครอบคลุมทั้งผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงินและผลประโยชน์ที่ไม่ใช่ตัวเงินด้วย อาทิ เกียรติยศ ชื่อเสียง การยอมรับโอกาสในความก้าวหน้า ความสุขความพึงพอใจ

9.7 ตลาดน้ำ หมายถึง การรวมกลุ่มของประชาชนและสมาชิก บริเวณหน้าวัดบางประมง อำเภอโคกพระ จังหวัดนครสวรรค์โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกันในการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ บริเวณสถานที่เป็นคลองที่มีธรรมชาติสวยงาม

และมีความเป็นชุมชนในชนบท นอกจากจะเป็นแหล่งการแลกเปลี่ยนสินค้าในชุมชนแล้ว ยังมี
การแสดง เพื่อรักษาประเพณี วัฒนธรรมที่งดงาม คงไว้ซึ่งภูมิปัญญาอย่างแท้จริง สร้างความเข้มแข็ง
ให้ชุมชนและเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
Rajabhat Sakon Sakon Rajabhat University

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนในชุมชน จึงได้รวบรวมนโยบายแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อขยายกรอบความคิดและแนวทางในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อความสมบูรณ์ของงานดังต่อไปนี้

1. นโยบายการท่องเที่ยว
2. หลักการและทฤษฎีกระบวนการเรียนรู้
3. แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
4. แนวคิดและหลักการองค์ประกอบการท่องเที่ยว
5. แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายการท่องเที่ยวและเครือข่ายการท่องเที่ยวจังหวัดนครสวรรค์
6. ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบายการท่องเที่ยว

รัฐบาลภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี (พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร) ได้กำหนดนโยบายให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็น 1 ใน 4 กลยุทธ์เชิงรุก เพื่อแก้ไขปัญหาเร่งด่วนด้านเศรษฐกิจของประเทศนอกเหนือจากการขยาย การส่งออก การลด และผลิต เพื่อทดแทนการนำเข้า และการสร้างจิตสำนึกเพื่อให้นิยมไทย ทั้งนี้โดยได้กำหนดกรอบนโยบายด้านการท่องเที่ยวตามคำแถลงนโยบายต่อรัฐสภา รวม 2 ด้านไว้ดังนี้

1.1 ด้านการพัฒนาภาคบริการ

1.1.1 ปรับปรุง และพัฒนาทางด้านปัจจัยพื้นฐานอันจำเป็นต่อการเพิ่มประสิทธิภาพ และส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของภาคบริการไทย ทั้งด้านการผลิตและพัฒนาบุคลากรภาคบริการ การพัฒนารูปแบบการให้บริการ และการพัฒนาเทคโนโลยีและโครงการพื้นฐาน

1.1.2 จัดให้หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้องร่วมกันพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อให้มีการใช้ศักยภาพภาคบริการอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นแหล่งสร้างรายได้เงินตราต่างประเทศและรายได้ท้องถิ่น อาทิ การท่องเที่ยว การรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพ การกีฬา และันทนาการ

1.1.3 เร่งรัดพัฒนาผู้ประกอบการด้านการบริการให้มีด้านบริการ ให้มีความรู้ และทักษะทั้งด้านภาษามาตรฐานการบริการและการจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของข้อตกลงระหว่างประเทศ ด้านการบริการ

1.2 ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว

1.2.1 เร่งฟื้นฟูระดับความสัมพันธ์ และร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อให้ไทยเป็นประตูทางผ่านหลักของการท่องเที่ยวในภูมิภาคทั้งด้านการตลาด การขนส่ง การลงทุน การบริหารจัดการ รวมถึงการจัดอุปสรรคในการท่องเที่ยว

1.2.2 บริหารการท่องเที่ยวโดยใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุก โดยสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวระดับภายในประเทศ และต่างประเทศ เชื่อมโยงกับวิสาหกิจชุมชนขนาดกลาง ขนาดเล็ก และธุรกิจชุมชน พัฒนาคุณภาพการบริการท่องเที่ยวและยกระดับประเทศให้เป็นศูนย์กลางประชุม การสัมมนาและการแสดงสินค้าของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

1.2.3 เร่งรัดพัฒนาบูรณะฟื้นฟูมรดก และสินทรัพย์ทางวัฒนธรรม ทั้งในเขตเมือง และนอกเขตเมือง เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวใหม่ สร้างแหล่งจับจ่ายซื้อสินค้าของนักท่องเที่ยวโดยจะส่งเสริมบทบาทเอกชนร่วมกับชุมชนในการรักษาแหล่งเที่ยวและวิถีชีวิตให้อยู่ในสภาพเดิมอย่างต่อเนื่อง

1.2.4 เพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพรวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม โดยส่งเสริมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น ทั้งรูปแบบการจัดสหกรณ์การท่องเที่ยว และการพัฒนาฟื้นฟูที่ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว

1.2.5 เพิ่มมาตรการอำนวยความสะดวกสร้างความปลอดภัย และป้องกันการเอาเปรียบนักท่องเที่ยว รวมทั้งการเร่งรัดการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของนักท่องเที่ยวอย่างแท้จริง

2. หลักการและทฤษฎีกระบวนการเรียนรู้

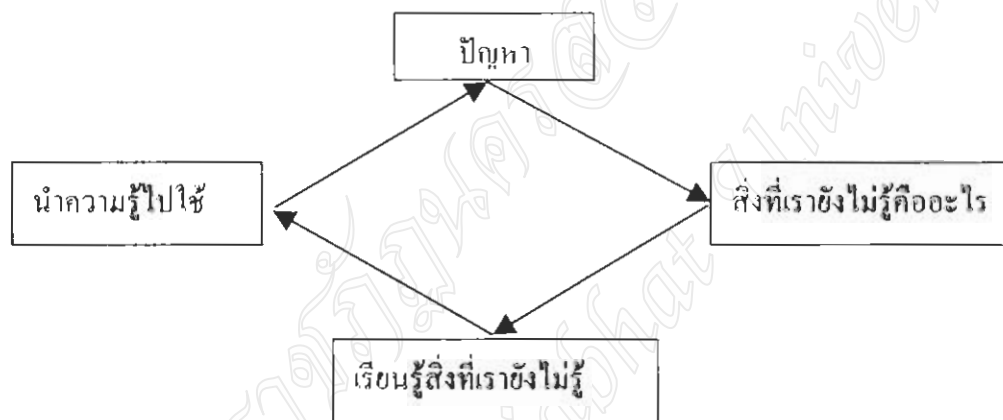
กระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ขาดไม่ได้ของการท่องเที่ยวประเภทนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมกระบวนการเรียนรู้จะเกิดขึ้นในทุกขณะขั้นตอนของการจัดการท่องเที่ยวซึ่งจะทำให้มีการตั้งสมประสงค์ที่ดีและมากขึ้นตามลำดับ เพื่อให้บรรลุซึ่งวัตถุประสงค์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.1 หลักการและทฤษฎีการเรียนรู้

2.1.1 หลักการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน(Problem-based learning หรือ PBL) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม โดยให้ชุมชนสร้างองค์ความรู้ใหม่ จากการ ใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริงเป็นบริบทของการเรียนรู้เพื่อให้

เกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหา รวมทั้งได้ความรู้ตามศาสตร์ในสาขาวิชาที่ตนศึกษาค้วย การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจึงเป็นผลมาจากกระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยความเข้าใจและการแก้ไขปัญหาค้ได้ลงมือปฏิบัติ สร้างความรู้ที่เกิดจากความเข้าใจของตนเอง และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น การเรียนรู้เกิดจากแนวคิดมีอยู่หลายรูปแบบ เช่น การเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แบบช่วยเหลือกัน เป็นต้น

ภาพที่ 2.1 แสดงลักษณะวงจรของ PBL

(ที่มา : วารสารกรุจินทรสาร, ม.ป.ป. 3.)

2.2.2 หลักการเรียนรู้โดยสรรค์สร้างความรู้

เป็นวิธีการเรียนรู้ที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางความรู้ ให้ได้มีการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ สมาชิกแต่ละคนจะต้องมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และในความสำเร็จของกลุ่มทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน สมาชิกแต่ละคนจะต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง พร้อม ๆ กับการดูแล เพื่อช่วยให้สมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของกลุ่ม คือความสำเร็จของทุกคนการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจมีหลักการบางประการที่คล้ายคลึงกับการเรียนแบบกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านในการสรรค์สร้างความรู้ที่จะนำไปปฏิบัติจริง (สมชัย วิเศษมงคลชัย, 2546)

2.2.3 หลักการเรียนรู้โดยกระบวนการมีส่วนร่วม

การเรียนรู้โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาด้านประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน โดยมีนักพัฒนาหรือนักวิชาการจากภายนอกเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น ข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยี ฯลฯ จาก การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการมีส่วนร่วม กระบวนการมีส่วนร่วมโดยส่วนใหญ่มีส่วนร่วมจากการค้นหาปัญหาและสาเหตุ แล้วมีการวางแผน และดำเนินกิจกรรมแก้ไข

ปัญหาการปฏิบัติงาน การร่วมรับผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผลนอกจากนี้ กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมี 4 ระดับ คือ

2.2.3.1 การศึกษาชุมชน คือการค้นหาปัญหา และความต้องการของชุมชนโดยนักพัฒนาศึกษาและเรียนรู้สภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในชุมชนร่วมกับประชาชนโดยใช้วิธีการสังเกต และสัมภาษณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมข้อมูลบางส่วนอาจหาได้จากเอกสารงานวิจัย

2.2.3.2 การวางแผนเพื่อแก้ปัญหา โดยมีการรวมกลุ่มกันอภิปราย ถกเถียง แสดงความคิดเห็นนักพัฒนาเป็นผู้ประสานงาน โดยคอยจัดลำดับผู้อภิปรายให้ข้อเท็จจริงและสรุปประเด็นสำคัญเป็นหลัก ส่วนชาวบ้านควรได้มีโอกาสเข้าร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ และนักพัฒนาต้องกระตุ้น เร่งเร้าให้ชาวบ้านแสดงความคิดเห็นให้มากที่สุด

2.2.3.3 การลงมือปฏิบัติตามแผนหรือวิธีการได้ร่วมกันตัดสินใจแล้วโดยชาวบ้านมีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้ได้ร่วมด้วยความศรัทธา และเชื่อมั่นในตนเองที่จะพัฒนาชุมชน

2.2.3.4 การประเมินผลงาน โดยชาวบ้านและนักพัฒนาจะร่วมกันกำหนดขั้นตอนย่อย ๆ ต่าง ๆ ในการทำงานประเมินผล ตลอดจนดูแลปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างประเมินผล เพื่อที่จะได้แก้ไขทันที (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2530)

การมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนาซึ่งเป็นการวัดเชิงคุณภาพออกเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการริเริ่มการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา จะต้องเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนถูกจัดให้เป็นปัญหาเร่งด่วน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผนในการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการ และแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะใช้

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงานหรือเข้าร่วมบริหารงานประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

ขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วม ประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งในการประเมินอาจ ปรากฏในรูปของการประเมินรูปแบบ (formative evaluation) เป็นการประเมินผลก้าวหน้าเป็น ระยะเวลา ๆ หรือกระทำในรูปของการประเมินผลรวม (summative evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผล สรุปรวบยอด (ปารีชาติ วลัยเสถียรและคณะ, 2543)

จะเห็นได้ว่ากระบวนการมีส่วนร่วมเริ่มจากการศึกษาชุมชนโดยนักพัฒนาร่วมกับ ชาวบ้านชุมชน ร่วมกันเรียนรู้สภาพความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ ทรัพยากรที่มีในชุมชน และ ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนแก้ปัญหา การศึกษาชุมชนจะช่วย กระตุ้นให้ชาวบ้านเกิดความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและรวมกลุ่มกันวางแผนแก้ไขปัญหโดย นักพัฒนาจะเป็นฝ่ายกระตุ้นให้ชาวบ้านแสดงความคิดเห็น เพื่อให้ชุมชนมีการดำเนินงานบริหาร การท่องเที่ยวของชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ ได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนและทุกฝ่ายที่มีส่วน เกี่ยวข้องในการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างพัฒนาองค์ความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อเป็น ส่วนหนึ่งแห่งกระบวนการนำไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

การจัดการที่มีลักษณะของการท่องเที่ยว คือ ท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วม ท้องถิ่นในที่นี้อาจ หมายถึงชุมชนหรือประชาชนหรือองค์กรปกครองท้องถิ่นก็ได้ ทั้งนี้ควรเป็นองค์กรท้องถิ่นที่เป็น ของประชาชนอย่างแท้จริงประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้กำกับองค์กรอย่างเป็นประชาธิปไตยในการ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ความสำคัญและเน้นประชาชนในพื้นที่ระบบนิเวศเป็นหลักส่วน ประชาชนที่อยู่ในชีวิตชนบทก็มีความสำคัญ ควรมีส่วนร่วมด้วย เช่นกัน

การสร้างเสริมความเข้มแข็งในการเรียนรู้ของชุมชนจึงมีจุดเน้นอยู่ที่การมีส่วนร่วมของ ประชาชน และการเพิ่มศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาโดยเฉพาะอยู่ที่องค์กรประชาชนหรืออาจ จะเป็นการรวมกลุ่มของประชาชนในกิจการต่างๆ นั่นก็คือ ความเข้มแข็งของชุมชนขึ้นอยู่กับความ เข้มแข็งขององค์กรประชาชน ซึ่งจะสามารถที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ และพึ่งตนเองได้ การเสริม สร้างความเข้มแข็งของชุมชนจึงต้องให้ชุมชนมีความเป็นองค์กรและดำเนินการในรูปของคณะ บุคคล กลุ่ม ซึ่งองค์กรประชาชนจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อ ชาวบ้านศึกษาวิเคราะห์พัฒนาการทางประวัติ ศาสตร์ของชุมชนในแง่เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม ตลอดจนพิจารณาการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและปัจจัยเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกชุมชน ในที่สุด ชาวบ้านก็จะก่อรูปขึ้นเป็น องค์กรประชาชน ซึ่งมีวัฒนธรรมและอุดมการณ์ในทิศทาง เดียวกัน ร่วมกันพัฒนาศักยภาพขององค์กรให้บรรลุการพึ่งตนเองในการพัฒนาในที่สุด (สุภาพท์ จันทวานิช, 2541)

นอกจากนี้ จากประสบการณ์ของนักพัฒนาที่ได้คลุกคลีในชุมชนที่ยังมีความเป็นชุมชนหลงเหลืออยู่ จะพบว่า มักจะมีกลุ่มชาวบ้านอยู่กลุ่มหนึ่งที่ก้าวออกมาเป็นแถวหน้าในการพยายามหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาของชุมชน พยายามระดมสรรพคุณกำลังต่าง ๆ ไม่ว่าจะมาจากภายในหรือภายนอกในท้องถิ่นของตนเองหรือแหล่งความรู้จากภายนอก เพื่อแก้ปัญหาของชุมชน โดยอาศัยแนวทางของการพึ่งตนเองและเป็นตัวของตัวเอง การมีกลุ่มเช่นนี้ดำรงอยู่ได้นั้นเองเป็นการอธิบายถึงความสามารถที่ ชุมชนสามารถดำรงอยู่ได้ การมีส่วนร่วมหมายถึง การมีสิทธิในการควบคุม ดูแล กระบวนการท่องเที่ยวโดยมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นการสำรวจ วางแผนจัดการ ดำเนินการซึ่งนอกจากจะก่อให้เกิดรายได้หรือผลประโยชน์ต่อท้องถิ่นแล้วยังชี้ถึงความสำคัญของท้องถิ่นและเป็นกระบวนการเรียนรู้สู่การพัฒนาความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชนด้วย (สัลาภรณ์ นาคทรพรพ., 2541)

2.2 กระบวนการเรียนรู้

การเรียนรู้ร่วมกัน ในหมู่ผู้เกี่ยวข้อง การเรียนรู้ไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่รวมถึงผู้เกี่ยวข้อง ทั้งผู้บริหารแหล่งท่องเที่ยวผู้ประกอบการนักท่องเที่ยวและประชาชนท้องถิ่น การท่องเที่ยวในชุมชนจะต้องมีการจัดการที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ต้องมีการเตรียมการวางแผนพัฒนาและปฏิบัติอย่างถูกต้องที่จะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ขึ้นในชุมชน และชุมชนจะได้รับ ถือ

2.2.1 ชาวบ้านได้เรียนรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับกระบวนการและขั้นตอนของการวิเคราะห์ปัญหาและการระบุเหตุของปัญหาอย่างเป็นระบบและครอบคลุมในทุกด้านด้วยตนเอง รวมทั้งเรียนรู้การค้นหามาตรฐานหรือการเลือกในการแก้ปัญหา และจัดทำแผนการดำเนินการหรือแผนปฏิบัติการด้วยกลุ่มของตนเองต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

2.2.2 ชาวบ้านได้เรียนรู้การดำเนินการแก้ปัญหาของชุมชนนั้นมีใช้บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะสามารถแก้ปัญหาของชุมชนได้ หรือต้องรอให้องค์กรพัฒนาทั้งภาครัฐหรือภาคเอกชนเข้ามาดำเนินการแก้ปัญหาให้ หากแต่สมาชิกของชุมชนควรร่วมมือกันเป็นกลุ่มหรือชมรม และแบ่งหน้าที่ความถนัดของแต่ละบุคคลรวมทั้งมีการระดมทุนในการดำเนินงานแก้ปัญหา นั้น ๆ ด้วยตนเอง และบนพื้นฐานศักยภาพของคนและชุมชน

2.2.3 ชาวบ้านได้มีโอกาสเรียนรู้วิทยาการใหม่ ๆ เพิ่มเติมจากสิ่งที่ตนได้รับรู้และเรียนรู้มาก่อน เช่น การได้รับความรู้และประสบการณ์ในการร่วมกับคณะผู้วิจัยร่างระเบียบและข้อบังคับของชมรม การระดมทุนจากสมาชิกเป็นทุนในการดำเนินงานของชมรม การกำหนดส่วนแบ่งผลประโยชน์และการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น การได้เรียนรู้ในการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวในชุมชน วิธีการจัดทำแผนพัฒนา ดำเนินงานให้บริการด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่นการประชาสัมพันธ์ การต้อนรับนักท่องเที่ยว การเป็นมัคคุเทศน์ท้องถิ่น ในการ

สื่อความหมายทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชนให้ผู้มาเยือนได้เรียนรู้และเข้าใจและให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม และการบริการให้ที่พักแรมแก่นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนเป็นต้น

2.2.4 ชาวบ้านได้เรียนรู้และเห็นความสำคัญของกระบวนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งผลการติดตามและประเมินผลในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินการให้บริการนักท่องเที่ยวได้นำกลับมาวิเคราะห์และวิพากษ์วิจารณ์ร่วมกัน และหาหนทางปรับปรุงและแก้ไขการดำเนินการให้บริการเป็นที่น่าพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน

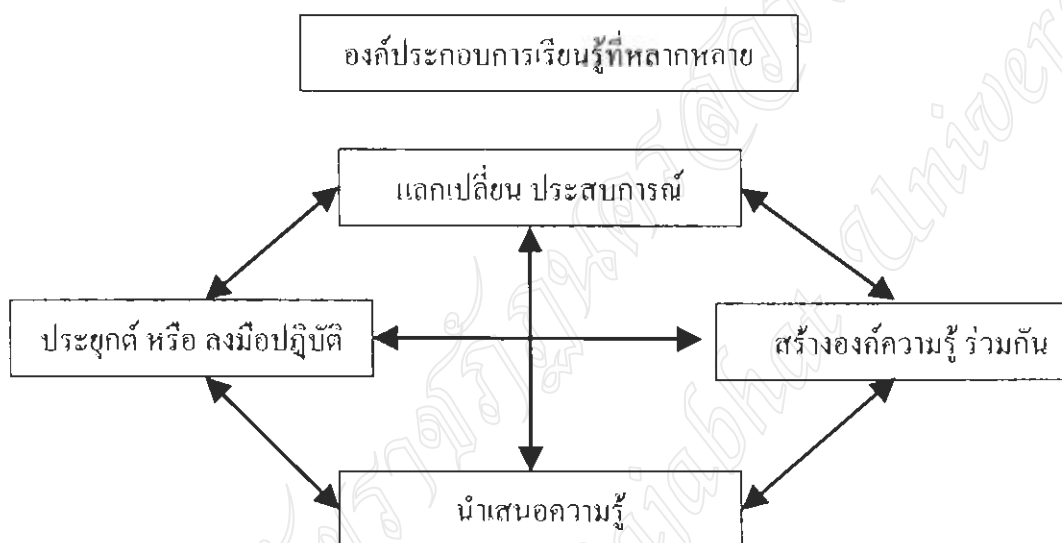
2.2.5 ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้ในการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวและเกิดความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง โดยมีต้องพึ่งพาผู้อื่น สมาชิกของชมรมการท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดบางประมุงส่วนใหญ่พึงพอใจในผลประโยชน์ตอบแทนจากการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวที่ได้รับจากการให้บริการและจากการแบ่งปันผลกำไรประจำปีนั้นถึงแม้จะไม่มากนักบางครั้งไม่คุ้มกับการที่ต้องหยุดงานในอาชีพประจำวัน หากแต่พวกเขาพึงพอใจที่ได้มีโอกาสต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนและได้มีโอกาสและเปลี่ยนความรู้กับคนต่างถิ่น รวมทั้งได้เพื่อนใหม่มากขึ้น

2.2.6 ชาวบ้านมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันและร่วมแรงใจกันมากขึ้นในการร่วมกันพัฒนาชุมชนและบริเวณบ้านเรือนให้สะอาดปลอดภัย รวมทั้งร่วมมือกันในการปกป้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งวัฒนธรรมของชุมชนทั้งเทศหญิงและเทศชาย ซึ่งนับว่าสามารถสร้างจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม และจิตสำนึกความเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน เนื่องจากทุกคนถือว่าทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชนเหล่านี้เป็นแหล่งสินค้านำรายได้และผลประโยชน์มาสู่พวกเขา

ชาวบ้านใช้ประสบการณ์จากอดีตที่ผ่านมาในการดำเนินการจัดการท่องเที่ยว เนื่องจากได้มีการดำเนินการมาก่อนหน้าการดำเนินงานพัฒนาด้านการจัดการ การบริการ การผลิตสินค้าเพื่อขายนักท่องเที่ยว การอบรมเยาวชนเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นการประชาสัมพันธ์ (สินธุ์ สโรบล, 2546)

ปัจจัยความสำเร็จของการเรียนรู้ของชุมชนเป็นภารกิจที่ใหญ่ และสำคัญที่เป็นปัจจัยของความสำเร็จสิ่งที่ควรรู้ คือ ความรู้อดีตถึงปัจจุบัน อนาคตของชุมชนในเชิงประวัติ รากเหง้าของชุมชนพัฒนาการของกลุ่มคน การประกอบอาชีพ ตลอดจนแผนพัฒนาของชุมชน หรือแผนพัฒนาของชุมชน หรือแผนในใจของผู้นำชุมชน ความรู้โครงสร้างของชุมชน ทั้งในเชิงกายภาพว่ามีสภาพดิน น้ำ ป่า ทรัพยากร ศิลปวัฒนธรรมอย่างไร รวมถึงโครงสร้างของการบริหาร โครงสร้างของกลุ่มคน ใครคือบุคคลสำคัญ ภูมิปัญญาของชุมชน โครงสร้างของการครอบครอง ปัจจัยการผลิตในชุมชน อาชีพที่หลากหลาย ฐานะเศรษฐกิจของชุมชน และความรู้นโยบายแผนงานหลัก

ปัญหาหลักของชุมชนที่ได้รับการพัฒนาจากภาครัฐ ในท้องถิ่น ควรรู้ถึงรายละเอียดของเรื่อง กองทุนหมู่บ้านช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ แผนพัฒนาท้องถิ่น

ภาพที่ 2.2 แสดงลักษณะขององค์ประกอบการเรียนรู้ที่หลากหลาย

(ที่มา : คู่มือการดำเนินการ โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดการกระบวนการเรียนรู้

แบบ Active learning, 2545)

ชุมชนเรียนรู้ ชุมชนเข้มแข็งก็จริง แต่ชุมชนต้องการคนไปช่วยเชื่อม ช่วยประสาน ช่วยแนะนำช่วยให้กรอบให้วิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพแต่ก็ไม่ใช่ให้ไปสอนแบบที่ท่า ๆ กันมานั้นเป็นการเรียนรู้แบบสูตรสำเร็จ แบบรับ แบบท่องจำ การเรียนรู้แบบใหม่ ต้องรุก ต้องสร้างสรรค์ ต้องทำให้เกิดความรู้ใหม่ได้เอง ชาวบ้านต้องการคนช่วยให้แรงบันดาลใจ ให้ข้อมูลจากภายนอก ซึ่งพวกเขามีข้อจำกัดที่จะรับหรือเชื่อมโยง พวกเขาต้องการคนที่ช่วยให้พวกเขาสามารถคิดเอง ค้นหาความรู้เอง และเป็นตัวของตัวเอง (เสรี พงศ์พิศ และวิชุด นันทสุวรรณ, 2545)

3. แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ ตั้งอยู่บนความคิดที่ว่าชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยว นำเอาทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ในท้องถิ่น ทั้งด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และวิถีการผลิตของชุมชนมาใช้เป็นปัจจัยหรือต้นทุนสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมรวมทั้งมีการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนไปถึงคนรุ่นลูกหลาน

พร้อมกันนี้มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถในการท่องเที่ยว และเป็นผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการตั้งแต่คิดวางแผนดำเนินการ การตัดสินใจ ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ การประเมินผล โครงการ และการรับผลประโยชน์ โดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับธรรมชาติเป็นสำคัญ ชุมชนแต่ละแห่งล้วนมีศักยภาพในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ชุมชนนั้นมีอยู่ บางชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อันได้แก่ น้ำตก ป่าเขาถ้ำน้ำพุ รวมทั้งสัตว์ป่าที่อาศัยอยู่หลากหลายชนิด บางชุมชน มีความโดดเด่นในด้านสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ อันได้แก่ วัดวาอารามและโบราณสถานทางพุทธศาสนา หรือมีประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่น่าสนใจรวมทั้งมีร่องรอยทางด้านโบราณคดีปรากฏให้เห็น ขณะที่บางชุมชนมีข้อเด่นด้านเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณีหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่และวิถีการผลิตที่เอื้อต่อการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวสามารถนำมาแลกเปลี่ยนการเรียนรู้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนได้เป็นอย่างดี

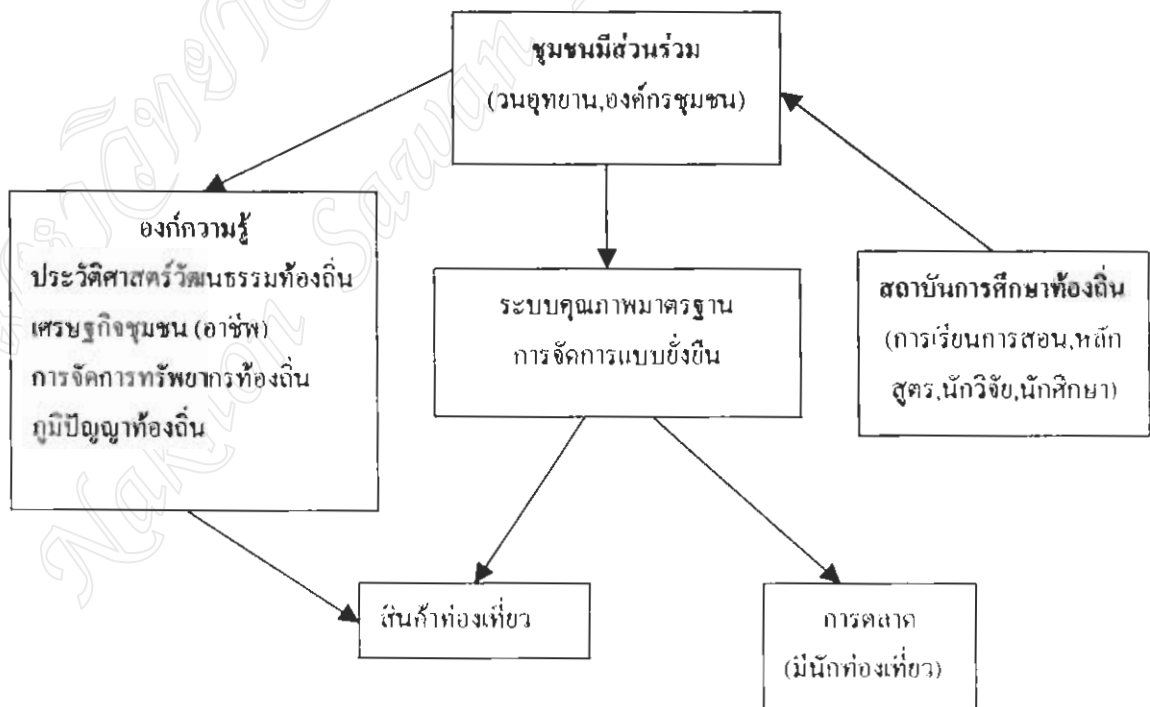
ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้เจริญเฟื่องฟูรุดหน้ามาตามลำดับ เป็นผลให้เกิดรายได้หมุนเวียนมีมูลค่านับแสนล้านบาท ซึ่งส่งผลดีต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ แต่ในด้านตรงกันข้ามการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลับทำให้สภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวและภาพพจน์ของการท่องเที่ยวลดถอยลง การจัดการการท่องเที่ยวโดยทั่วไปมักประสบปัญหาที่สวนทางกันระหว่างการพัฒนากับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม

การพัฒนาการท่องเที่ยวในทิศทางที่ประสานการพัฒนากับการอนุรักษ์นั้น ได้มีความพยายามมาโดยตลอด ด้วยการวางกลยุทธ์ในการพัฒนาที่ดำเนินการอย่างรอบคอบตรงตามหลักวิชาการแต่ในการดำเนินการที่ผ่านมา แนวทางต่าง ๆ เหล่านี้ยังไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยสาเหตุหลายประการ สาเหตุประการหนึ่งที่จะกล่าวเป็นพิเศษในที่นี้คือ ความสับสนในการพัฒนาระหว่างภาคีองค์กรทางเศรษฐกิจกับการอนุรักษ์

ภายใต้ความต้องการของประเทศในการสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนากับการอนุรักษ์ และกระแสของโลกที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน จึงก่อให้เกิดกระแสที่สำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว คือ กระแสความต้องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวในการศึกษา เรียนรู้สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และกระแสความต้องการพัฒนาคน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

ต่อมาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มอบหมายให้สถาบันวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยทำการศึกษาเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศและขอให้ราชบัณฑิตสถานกำหนดความหมาย ในที่สุดได้ความหมายของคำว่า Ecotourism คือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึงการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อบูรณาการให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

4. แนวคิดและหลักการองค์ประกอบการท่องเที่ยว

ภาพที่ 2.3 แสดงองค์ประกอบการท่องเที่ยว

(ที่มา : น โขบายการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว, 2545)

องค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวมีอยู่ 4 ประการคือ

4.1 องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบในพื้นที่นั้นๆ ดังนั้น องค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ

4.2 องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ (responsible travel) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึง การอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืนเพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

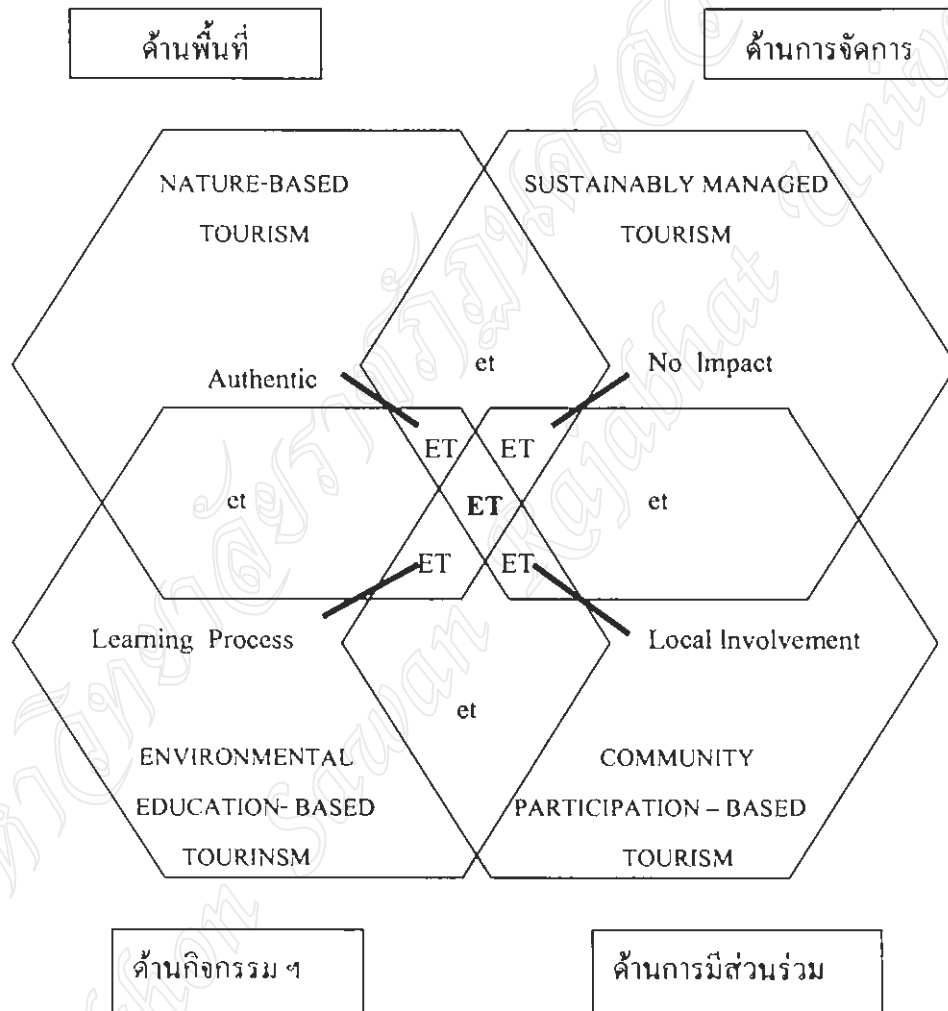
4.3 องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ (learning) โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องค่อนักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา

4.4 องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น (involvement of local community or people participation) ที่มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมกันบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวอันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งกระจายรายได้ การยกระดับ คุณภาพชีวิตและการได้รับผลตอบแทน เพื่อกลับมารักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวและในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ และอาจรวมไปถึง ส่วนร่วมของชุมชน (community participation-based tourism)

หากการท่องเที่ยวใดมีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ตามลักษณะดังกล่าวข้างต้นจัดได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สมบูรณ์ หากขาดหรือปราศจากข้อใดข้อหนึ่งไปความสมบูรณ์จะลดน้อยลงจนอาจกลายเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ

ลักษณะเฉพาะประการหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศคือการมุ่งเน้นในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติเพื่อประสานการท่องเที่ยวกับการพอใจในการเรียนรู้และสัมผัสกับระบบนิเวศ มีความแตกต่างอย่างชัดเจนกับความสนใจประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และการพัฒนาอารยธรรมของมนุษย์ในการเอาชนะธรรมชาติ ลักษณะเฉพาะนี้จึงทำให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ใช้การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แม้ว่าจะมีความเกี่ยวข้องกันในพื้นที่ก็ตาม ในทำนองเดียวกันการท่องเที่ยวธรรมชาติ (natural tourism) จึงไม่ใช้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งหมด ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของ

การจัดการท่องเที่ยวอื่นๆ ด้วย ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวต่างๆจึงมีบางส่วนจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้หรือแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งๆ อาจมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวแบบอื่นๆได้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.)

ภาพที่ 2.4 แสดงหลักการพื้นฐานที่สำคัญของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

(ที่มา : โครงการประสานงานวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดย ชุมชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2545)

หมายเหตุ ET, ET, et แสดงความเข้มข้นของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ราล์ฟ บัคลีย์ ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนานาชาติ มหาวิทยาลัยกรีฟฟิธ ออสเตรเลีย ให้แนวความคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้คือ เป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการดูแลอย่างยั่งยืน ด้วยรูปแบบการบริหารที่ถูกต้อง เป็นการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของธรรมชาติมีการศึกษา การเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม หรือสิ่งแวดล้อมที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ และสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว เป็นหลัก

5. แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายการท่องเที่ยวและเครือข่ายการท่องเที่ยวของจังหวัดนครสวรรค์

5.1 แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายการท่องเที่ยว

การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างชุมชน เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันที่ก่อให้เกิดการถ่ายโอนความรู้ของคนในชุมชนจากแต่ละหมู่บ้าน สามารถนำความรู้ไปแปรสู่การดำเนินการให้บังเกิดผลเป็นจริงด้วยการนำเอาทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในพื้นที่ อันได้แก่ น้ำตก พืชพรรณไม้ในผืนป่าที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งวัฒนธรรม ประเพณีมาใช้เกิดประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมและมีความยั่งยืน

การศึกษาธรรมชาติและระบบนิเวศย่อยของพื้นที่ ช่วยให้รู้ว่าพื้นที่ต่าง ๆ มีศักยภาพในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในด้านใด และมากน้อยเพียงใด บางชุมชนอาจมีเฉพาะทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บางชุมชนมีข้อเด่นในด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ซึ่งล้วนเอื้อต่อการพัฒนาไปสู่การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งสิ้น อีกทั้งช่วยให้ประชากรในชุมชนเข้าถึงฐานทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่ ได้เรียนรู้แนวทางการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีการจัดการองค์ความรู้และภูมิปัญญาดั้งเดิม รวมทั้งมีการถ่ายโอนความรู้และภูมิปัญญาของชุมชน

ในการนำทรัพยากรดังกล่าวมาใช้ ควรประชุมระดมความคิดเห็น แลกเปลี่ยนทัศนคติและประสบการณ์ ช่วยกันค้นหาข้อดีและข้อเสีย และผลกระทบจากการท่องเที่ยว รวมทั้งค้นหาศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว พร้อมกันนี้ มีการแสวงหาทางเลือกในการจัดการท่องเที่ยวที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของชุมชน โดยยึดความต้องการของชุมชนเป็นสำคัญ พร้อมทั้งคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติในพื้นที่ดังกล่าว (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2545)

๒. ๖๙๐๘๙

เลขที่เอกสาร	119336
วันที่	24 ธ.ย. 2547
เลขที่	๖. ๙๑๐.๙๖๙๓
	๕๘๐๗๕ ๖

5.2 กรอบความคิดเรื่องวงจรชีวิตของเครือข่าย (network life cycle)

ฐานคติของวงจรชีวิตเครือข่าย เมื่อกล่าวถึงวงจรชีวิตของเครือข่าย เรามีฐานคติเบื้องต้น (assumptions) บางประการ ดังนี้

5.2.1 การเจริญเติบโตของเครือข่าย จะเป็นไปตามลำดับขั้นโดยผ่านทั้ง 4 ระยะ คือ ระยะทดลอง แต่จะมีเพียงบางเครือข่ายที่สามารถก้าวไปสู่ระยะที่ 5 คือ ระยะฟื้นตัว

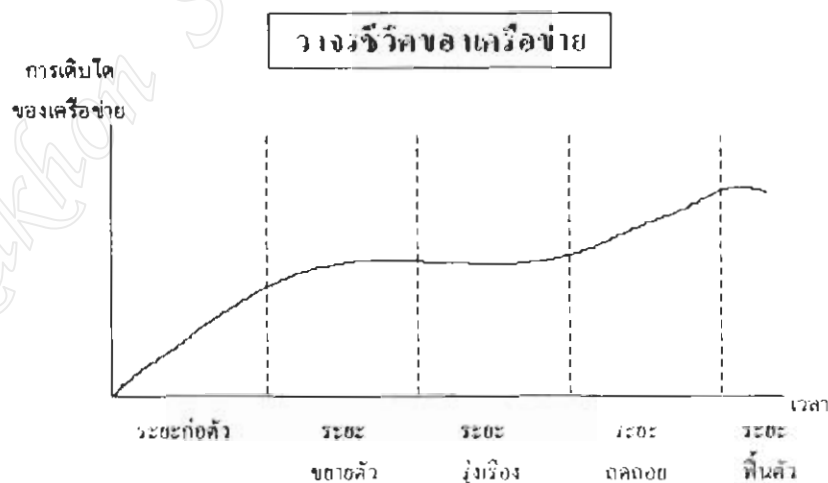
5.2.2 อาจมีบางเครือข่าย ที่ไม่สามารถพัฒนาไปได้ครบทั้ง 4 ระยะ เช่น อาจหยุดเพียงที่ระยะก่อตั้ง หรืออาจเกิดปัญหาในระยะขยายตัวจนต้องปิดเครือข่ายไป เป็นต้น

5.2.3 เวลาที่แต่ละเครือข่ายใช้ในการพัฒนาจากวงจรชีวิตระยะหนึ่งไปสู่อีกระยะหนึ่ง ย่อมแตกต่างกันไปตามประเภทและองค์ประกอบของแต่ละเครือข่ายบางเครือข่ายอาจใช้เวลาเพียงไม่กี่เดือน ขณะที่บางเครือข่ายอาจใช้เวลาหลายปี

5.2.4 การเจริญเติบโตของเครือข่ายในแต่ละระยะพิจารณาจากทั้งเกณฑ์เชิงปริมาณ (quantitative criteria) และเกณฑ์เชิงคุณภาพ (qualitative criteria)

5.2.5 ในแต่ละระยะช่วงของวงจรชีวิตต่างก็ต้องการยุทธศาสตร์การทำงานที่แตกต่างกัน เราไม่สามารถใช้กลยุทธ์เดียวกับทุกช่วงได้ในทำนองเดียวกับที่เราไม่สามารถใช้กลยุทธ์เดียวกับเครือข่ายต่างประเภทได้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2537)

การวิเคราะห์สภาพของแต่ละเครือข่ายจำเป็นต้องสนใจฐานคติเหล่านี้ด้วย วงจรชีวิตของเครือข่ายแสดงได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2.5 แสดงแผนภูมิวงจรชีวิตของเครือข่าย
(ที่มา : เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2537)

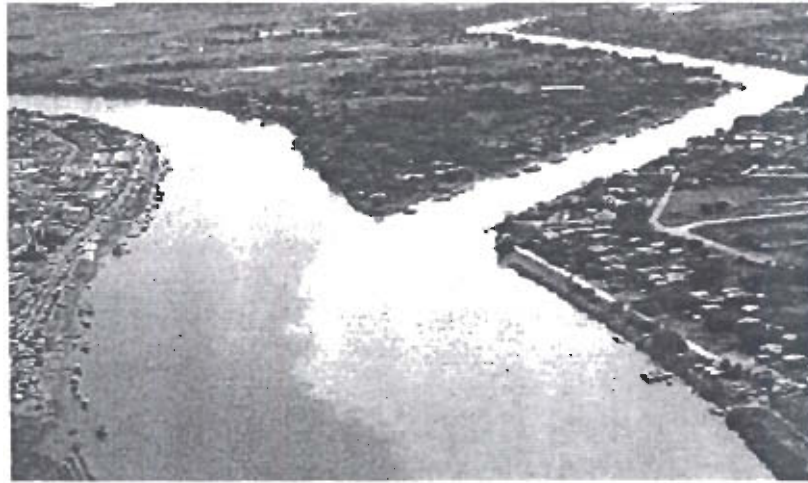
ในมิติของวงจรชีวิตนั้น เครื่องข่ายเปรียบเสมือนสิ่งมีชีวิตที่มีช่วงเวลาการเกิดการเจริญเติบโต ความรุ่งเรือง ความเจ็บป่วย และความเสื่อมถอย เป็นวงจรสืบเนื่องกันไป ดังแสดงในภาพข้างต้น กระนั้นก็คือ ความแตกต่างระหว่างเครือข่ายกับสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ก็คือ แม้เครือข่ายจะผ่านช่วงเวลาช่วงแห่งความเสื่อมถอย แต่หากเครือข่ายสามารถปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงตัวเองอย่างเหมาะสมแล้ว เครือข่ายนั้นก็สามารถจะเจริญเติบโต และดำรงอยู่ต่อไปได้อีก ซึ่งสิ่งนี้ย่อมขึ้นกับเงื่อนไขสำคัญก็คือความสามารถในการค้นหาสาเหตุแห่งความเสื่อมถอย และความสามารถในการปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนสร้างจุดแข็งของเครือข่ายนั่นเอง การกำหนดคุณลักษณะการทำงานของแต่ละเครือข่ายก็ควรพิจารณาถึงวงจรชีวิตของเครือข่ายในปัจจุบันด้วยว่า เครือข่ายนั้นอยู่ในช่วงระยะใดของวงจรชีวิต

5.3 เครือข่ายการท่องเที่ยวของจังหวัดนครสวรรค์

จังหวัดนครสวรรค์ เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคเหนือตอนล่างหรือภาคกลางตอนบน ห่างจากกรุงเทพมหานครมาทางทิศเหนือ 237 กิโลเมตร (โดยทางรถยนต์สายเอเชีย) และ 250 กิโลเมตร (โดยทางรถไฟ) มีพื้นที่ 9,597,677 ตารางกิโลเมตร หรือ 5,998,548 ไร่

5.3.1 ดันแม่น้ำเจ้าพระยา

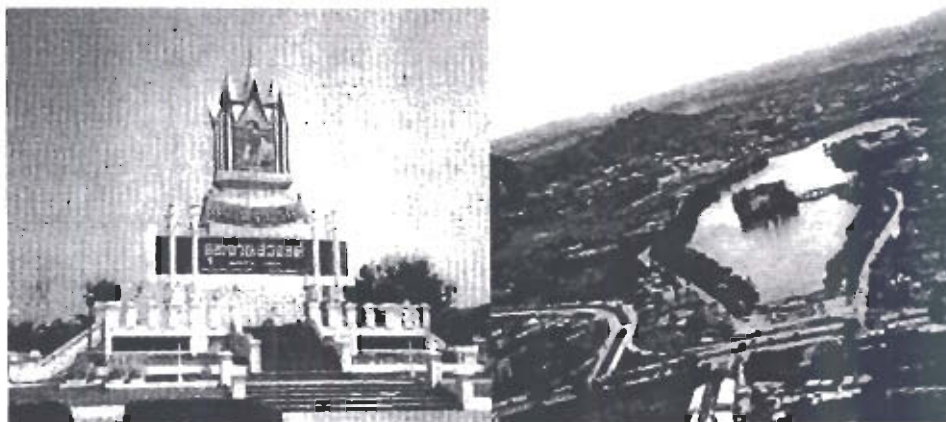
นครสวรรค์ได้ชื่อว่าเป็นเมืองดันแม่น้ำเจ้าพระยา ทั้งนี้เนื่องจากแม่น้ำปิงและแม่น้ำน่านได้ไหลมาบรรจบกันที่ ตำบลปากน้ำโพ บริเวณด้านหน้าเขื่อนในตัวเมือง ซึ่งเป็นจุดรวมของแม่น้ำทั้งสองสายดังกล่าว จะมองเห็นถึงความแตกต่างของสายน้ำทั้งสองได้อย่างชัดเจน กล่าวคือแม่น้ำน่านจะมีสีค่อนข้างแดง และแม่น้ำปิงจะมีสีค่อนข้างเขียวเมื่อมาบรรจบกันแล้วจึงค่อย ๆ รวมตัวกัน กลายเป็นแม่น้ำสายใหญ่เป็นสายสำคัญของไทยไหลผ่านจังหวัดต่าง ๆ ในภาคกลางไปจนถึงกรุงเทพมหานคร และออกอ่าวไทยที่จังหวัดสมุทรปราการ มีความยาวประมาณ 370 กิโลเมตร นักท่องเที่ยวที่ต้องการจะเที่ยวทางเรือเพื่อชมทัศนียภาพสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาสามารถเช่าเรือจากท่าแม่น้ำเจ้าพระยา โดยเสียค่าเช่าเรือประมาณ 180 บาท (ไป-กลับ)

ภาพที่ 2.6 แสดงลักษณะของคั่นน้ำเจ้าพระยา

5.3.2 อุทยานสวรรค์

ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ บริเวณริมทางหลวงสายเอเชีย เดิมเป็นหนองน้ำ ขนาดใหญ่ มีเนื้อที่ 314 ไร่ เรียกว่า หนองสมบุญ ต่อมาเทศบาลนครสวรรค์ ได้ปรับปรุงสภาพให้เป็นสวนสาธารณะสำหรับเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน โดยสร้างถนนลาดยางขนาดกว้าง 6 เมตร ลอดโดยรอบบริเวณหนองน้ำ มีความยาวรวม 3,980 เมตร ตรงกลางหนองน้ำถมดินเป็นเกาะมีเนื้อที่ประมาณ 3 ไร่ มีเวทีน้ำตก ห้องรับรองและสวนไม้ดอกไม้ประดับเพื่อความสวยงามและร่มรื่นแก่บริเวณด้วย

ภาพที่ 2.7 แสดงลักษณะของสวนอุทยานสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

5.3.3 วัดนครสวรรค์

หลวงพ่อศรีสวรรค์ เดิมเป็นพระพุทธรูปเก่ามาแต่โบราณ เป็นพระประธานอยู่ในโบสถ์ หลังเดิมของวัดนครสวรรค์ ซึ่งสร้างขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 1972 เป็นพระพุทธรูปปางสุโขทัย ต่อมาเมื่อเวลาผ่านไปเป็นเวลานานอุโบสถชำรุดทรุดโทรม สิ่งปลูกสร้างบนหลังคาอุโบสถ หักพังลงมาทับหลวงพ่อศรีสวรรค์ชำรุดมาก เมื่อมีการซ่อมแซมอุโบสถก็ได้มีการบูรณะองค์หลวงพ่อศรีสวรรค์ขึ้นมาให้ประชาชนเคารพกราบไหว้ได้ และได้มีการซ่อมแซมอุโบสถ และหลวงพ่อศรีสวรรค์กันเรื่อยมาตามกาลสมัย ซึ่งเชื่อว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเคารพนับถือของชาวนครสวรรค์

ภาพที่ 2.8 แสดงลักษณะของหลวงพ่อศรีสวรรค์ วัดนครสวรรค์

5.3.4 เขาวรรณอบรรพต (เขากบ)

ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ลักษณะเป็นเทือกเขา เตี้ย ๆ สูงประมาณ 185.50 เมตร และมีถนนลาดยางเป็นทางรถยนต์ ขนาดผิวจราจรกว้าง 3 เมตร ขึ้นสู่ยอดเขาได้อีกทางหนึ่งบนยอดเขาเป็นที่ตั้งวัดวารณอบรรพต และโบราณวัตถุ อาทิ เช่น รอยพระพุทธบาทจำลอง เจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ประดิษฐานอยู่ ซึ่งประมาณว่าสร้างขึ้นในสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี

ภาพที่ 2.9 แสดงลักษณะบริเวณเขาวรรณาถรรพต(เขากบ)

บริเวณเนินเขาใกล้เชิงเป็นที่ตั้ง ของสถานีถ่ายทอดสัญญาณ โทรทัศน์ ช่อง 3, 7, 11, 5, IBC , THAISKY TV , ITV , สถานีวิทยุแห่งประเทศไทยระบบ FM รวมถึงเป็นที่ตั้งของ สถานีสื่อสารระบบต่าง ๆ จังหวัดนครสวรรค์ จึงมีความพร้อมทางด้านระบบสื่อสารทุกด้าน บริเวณเชิงเขาเป็นสวนไม้สัก และไม้ดอกนานาพันธุ์ทำให้เกิดความร่มรื่นไปทั่วบริเวณ ซึ่งทางเทศบาลนคร นครสวรรค์ ได้ตกแต่งให้เป็นสวนสาธารณะ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจของชาวเมืองแห่งหนึ่ง

5.3.5 ถ้ำบ่อยา

เป็นถ้ำอยู่บนภูเขาที่หมู่บ้านหินก้อน ตำบลหนองกรด อำเภอเมืองนครสวรรค์ อยู่ห่างจากตัวเมืองเป็นระยะทางประมาณ 30 กิโลเมตร จากบริเวณเชิงเขามิบันโคขื่น ไปสู่ตัวถ้ำ ภายในตัวถ้ำมีบริเวณกว้างขวาง โดยแบ่งออกได้เป็น 3 ช่วง ช่วงแรก เป็นที่ตั้งพระประธานองค์ใหญ่ ช่วงที่ 2 อยู่ลึกเข้าไปข้างในเป็นทางคืบ ในบริเวณนี้มีบ่อน้ำทิพย์ ซึ่งชาวบ้านถือว่าเป็นบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์อยู่ด้วย ช่วงที่ 3 เป็นทางที่จะออกจากบริเวณถ้ำ นอกจากจะมีบ่อน้ำทิพย์อยู่ดังกล่าวแล้ว ยังมีหินงอกหินย้อยตามธรรมชาติที่งดงาม ซึ่งจะมองเห็นได้จากแสงไฟฟ้าที่ให้ความสว่างอย่างเพียงพอภายในถ้ำ

5.3.6 ถ้ำเพชร

อยู่ในบริเวณเขาขอมคือ หมู่ที่ 5 ตำบลตากถ้ำ ห่างจากที่ว่าการอำเภอตากถ้ำ ประมาณ 8 กิโลเมตร ได้ค้นพบเมื่อประมาณต้นปี พ.ศ. 2536 จำนวน 68 ถ้ำ เช่น ถ้ำเหล็กไหล ถ้ำประกายเพชร ถ้ำมรกต ถ้ำดาวดึงส์ ถ้ำเจ้าพ่อคือ เป็นต้น ในเขตอำเภอตากถ้ำ มีวัดหนึ่งที่มีพุทธศาสนิกชนสนใจไปชมกันมาก คือ วัดเขาด้านบุญมาต ที่อยู่ห่างจากอำเภอตากถ้ำไปตามเส้นทาง

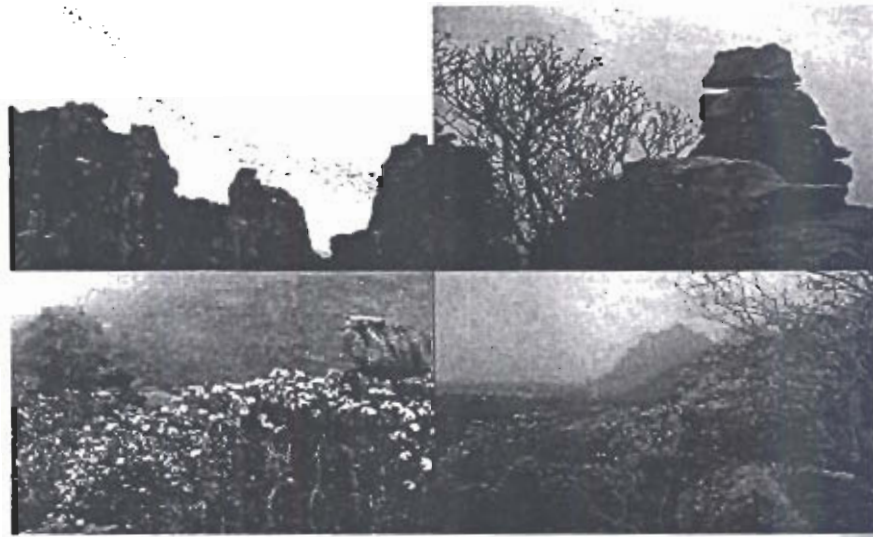
ดาลี - โรงปูนราว 8 กิโลเมตร วัดตั้งอยู่เชิงเขานาค เดินขึ้นไปเพียงเล็กน้อยก็ถึงปากน้ำบุญนาค ภายในค่อนข้างมืด หากใช้ไฟส่องดูจะพบ พระนอน และพระพุทธรูปจำลองประดิษฐานอยู่ มีหินงอกหินย้อยให้ดูกันเพลิน ๆ อีกด้วย ในลานวัดร่มรื่นสะอาดตา มีสถานที่สำคัญคือศาลาตั้งศพ หลวงปู่ศรี กัณฐิรี เจ้าอาวาสองค์เดิมที่มรณะภาพ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2520 ขณะอายุได้ 128 ปี ซึ่งศพของท่านไม่ได้นำเปื่อยเพียงแห่งลงไปเท่านั้น ชาวนครสวรรค์จะแวะไปสักการะ ศพหลวงปู่ศรีวัดเขาด้านบุญนาค เพื่อความนับถือ

ภาพที่ 2.10 แสดงลักษณะของถ้ำเพชร

5.3.7 เขาน้อย- เขากว๊

ตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านแดน อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ เป็นยอดเขาสูงประมาณ 282 เมตร มีเนื้อที่ 79 ไร่ 3 งาน 22 ตารางวา อาณาเขตทิศเหนือยาว 500 วา ติดต่อกับ ภูเขาทิศใต้ยาว 500 วา ติดกับทางสาธารณะทิศตะวันออกยาว 80 วา ติดต่อกับลำคลอง ทิศตะวันตกยาว 20 วา ติดต่อกับภูเขา ระยะทางห่างจากจังหวัด 45 กิโลเมตร บนยอดเขาเป็น มณฑปสร้างด้วยศิลาแดง ภายในบรรจุพระพุทธรูปจำลอง วัดเขาน้อย นอกจากเป็นสถานที่สงบ เหมาะแก่การปฏิบัติธรรม แล้วยังมีธรรมชาติที่สวยงามของป่าเขาและถ้ำน้อยใหญ่มากมาย ได้แก่ ถ้ำพระพุทธรูปไสยาสน์ ถ้ำปลา ถ้ำเพชร ถ้ำเหวดา ถ้ำกาหลง ถ้ำกระเช้ ถ้ำลับแล ถ้ำค้างคาว แทนท้าว พันธุ์รัตน์ เป็นต้น นอกจากนี้บริเวณเขาน้อยยังมีภูเขาและถ้ำอีกจำนวนมาก ซึ่งปัจจุบันกรมศิลปากร ได้ขึ้นทะเบียนไว้

ภาพที่ 2.11 แสดงลักษณะบริเวณของเขาน่อง-เขาแก้ว

5.3.8 น้ำตกแม่ริ้ว

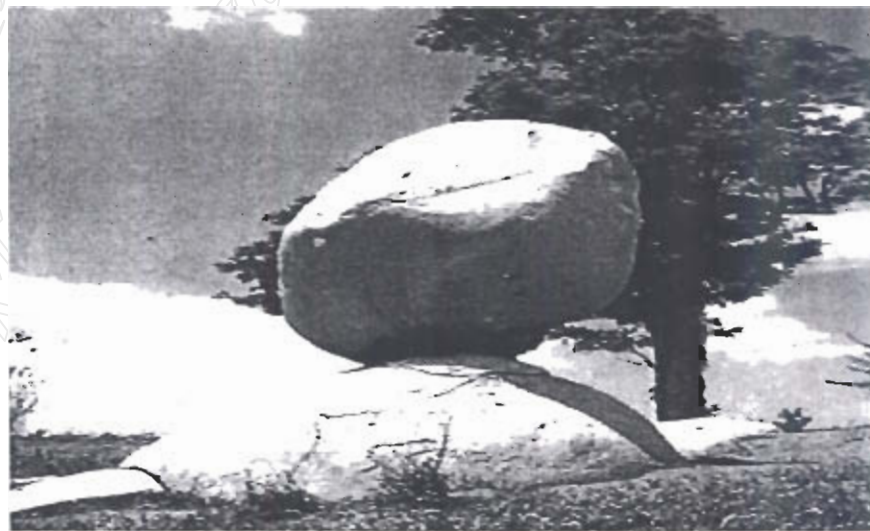
เป็นน้ำตกที่ซ่อนตัวอยู่ในป่าลึกของเขต อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ บ้านตลิ่งสูง ตำบลแม่เล่ย์ อำเภอแม่วงก์ อยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ 100 กิโลเมตร โดยทางรถยนต์ การเดินทางเข้าค่อนข้างลำบาก เพราะนอกจากจะต้องเดินทางโดยรถยนต์ถึงบ้านตลิ่งสูงแล้วยังต้องนั่งรถไถ (รับจ้าง) แล้วต้องเดินต่ออีก 2 วัน น้ำตกนี้มีต้นน้ำมาจาก เทือกเขามองโกญ ซึ่งติดต่อกับเขต จังหวัด กำแพงเพชร มีหลายชั้นแต่ละชั้นสูงมาก ความเด่นของน้ำตกอยู่ที่ความสูง จนรู้ลือกันว่าเป็นน้ำตกที่สูงที่สุดในทวีปเอเชีย นอกจากนี้ธรรมชาติของป่าเขาน้ำตกยังมีความอุดมสมบูรณ์อยู่มาก ลักษณะเป็นป่าดงดิบชื้น ยังมีสัตว์ป่าขนาดใหญ่หลายชนิดอาศัยอยู่ แหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้จึงเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่นิยมการเดินทางพักค้างแรมเพื่อชมและเข้าถึงธรรมชาติอย่างแท้จริง

ภาพที่ 2.12 แสดงลักษณะของน้ำตกแม่ริ้ว

5.3.9 ทุ่งหินเทิน

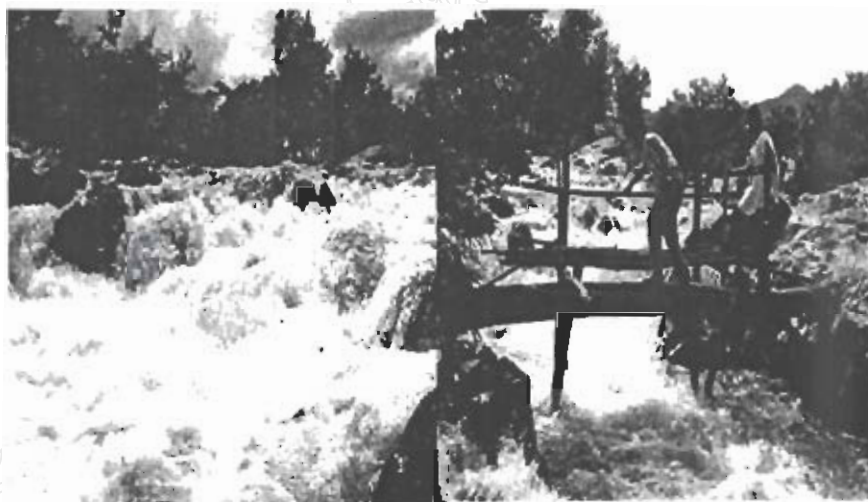
ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลปางสวรรค์ อำเภอแม่เงา อยู่ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 70 กิโลเมตร เป็นทุ่งหญ้าเชิงเขาที่มีกลุ่มก้อนหินขนาดใหญ่ตั้งวางซ้อนกันอยู่หลายแห่งหลายรูปแบบ กระจัดกระจายอยู่ทั่วบริเวณในลักษณะที่สัมผัสกันเพียงเล็กน้อย เหมือนมีคนจับวาง นับเป็นสวนหินธรรมชาติที่สวยงาม และแปลกประหลาดมหัศจรรย์มาก

ภาพที่ 2.13 แสดงลักษณะของหินเทินกันของทุ่งหินเทิน

5.3.10 แก่งเกาะใหญ่

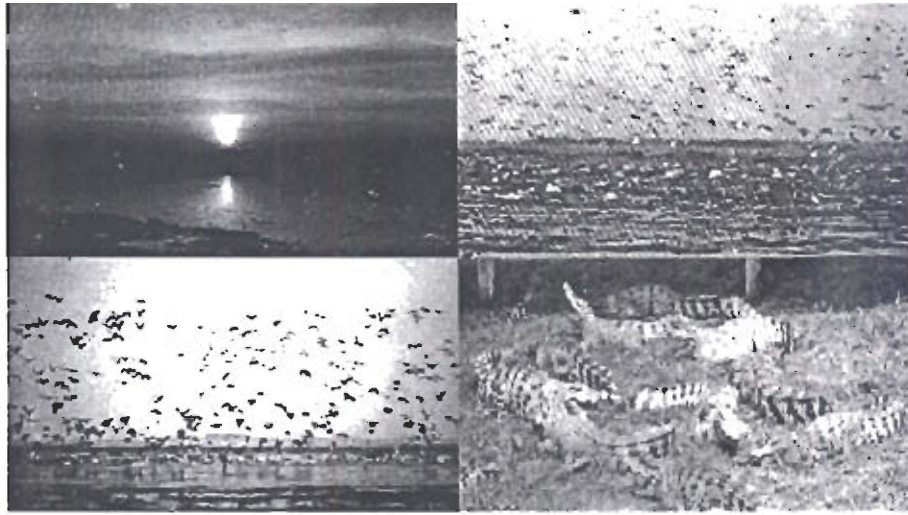
เป็นถานหินมีก้อนหินสูงใหญ่ เป็นเกาะแก่งมากมายกต่างสายน้ำ มีลำน้ำแม่वंกไหลบ่ามาตลอดปี อยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ น้ำใส เย็นสบายสามารถลงไปแหวกว่ายอีกทั้งมองเห็นตัวปลาแหวกว่ายไปมาได้เลยทีเดียว นอกจากนั้น ยังสามารถเดินทาง ต่อไปท่องเที่ยวยังแก่งถานนกกุงรวมไปถึงอุทยานแห่งชาติแม่वंก น้ำตกแม่เร็วาได้อีกด้วย แก่งเกาะใหญ่ตั้งอยู่บริเวณ บ้านใหม่แม่เร็วา หมู่ 24 ตำบลแม่แล้ง อำเภอแม่वंก จังหวัดนครสวรรค์ ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 95 กิโลเมตร ตามเส้นทางสายนครสวรรค์ - อำเภอลาดยาว - สี่แยกเขาชนกัน บ้านตลิ่งสูง - บ้านใหม่แม่เร็วา - แก่งเกาะใหญ่

ภาพที่ 2.14 แสดงลักษณะของแก่งเกาะใหญ่

5.3.11 บึงบอระเพ็ด

พื้นที่ของบึงบอระเพ็ดในอดีต เดิมเป็นที่ราบลุ่มแวดล้อมด้วยป่าไม้เบญจพรรณอันอุดมสมบูรณ์ มีลำคลองเล็ก ๆ ไหลผ่านและประกอบไปด้วย หนองน้ำหลายแห่ง เมื่อถึงฤดูฝนจะมีน้ำทางเหนือไหลหลาก ทำให้บริเวณบึงบอระเพ็ดน้ำท่วมเว้งร้างกลายเป็นทะเลน้ำจืดขนาดใหญ่ อุดมสมบูรณ์ไปด้วยสัตว์น้ำนานาชนิด นอกจากพันธุ์ปลาต่าง ๆ แล้วยังมีกระเช้ ตะพาบน้ำอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องกระเช้แล้วเป็นที่เรื่องลือกันว่าบึงบอระเพ็ดมีกระเช้ชุกชุมมาก จนขนาดผู้คนที่นั่งรถไฟผ่านบึงบอระเพ็ดจะสามารถมองเห็นกระเช้จำนวนมากมาย บ้างก็อยู่ในน้ำ บ้างก็นอนผิงแดดตามชายฝั่งสภาพของบึงบอระเพ็ดในอดีต เมื่อถึงฤดูแล้งน้ำก็ไหลลงสู่แม่น้ำน่านกลายเป็นที่ราบลุ่มธรรมดา เมื่อถึงฤดูน้ำหลากอีกครั้งก็กลายเป็นทะเลน้ำจืดรวมเว้งกันเช่นนี้เรื่อยมา

ภาพที่ 2.15 แสดงลักษณะทัศนียภาพของบึงบอระเพ็ด

5.3.12 งานประเพณี เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ

เป็นประเพณีของชาวไทยเชื้อสายจีน ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครสวรรค์ จัดขึ้นเป็นประจำ ทุกปีในช่วงเทศกาลตรุษจีน เพื่อความเป็นสิริมงคล การแห่เจ้านี้เริ่มทำครั้งแรกในปี พ.ศ. 2475 และได้ปฏิบัติสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน พิธีแห่จะตรงกับวันขึ้น 4 ค่ำ เดือน 1 ของชาวจีน โดยแห่กลางคืน (ชีวซา) และกลางวัน (ชีวสี) ในขบวนแห่ประกอบไปด้วย ขบวนเชิดมังกรทอง ขบวนเชิดสิงโต ขบวนเอ็งกอ นอกจากนี้มี ขบวนรตนางฟ้า เจ้าแม่กวนอิม และขบวนคนตรีจีน ฯลฯ เป็นต้น ประเพณี แห่เจ้าพ่อ - เจ้าแม่นี้จัดทั้งในอำเภอชุมแสง และในอำเภอเมืองนครสวรรค์ แต่ที่ยิ่งใหญ่มากจะเป็น ประเพณีแห่เจ้าแม่ปากน้ำโพ ในอำเภอเมืองนครสวรรค์

ภาพที่ 2.16 แสดงลักษณะการเชิดมังกรของประเพณีเจ้าพ่อเจ้าแม่ของจังหวัดนครสวรรค์

5.3.13 ประเพณีแข่งเรือ

ประเพณีแข่งเรือของชาวจังหวัดนครสวรรค์ จะจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีในช่วงเทศกาล ออกพรรษา โดยวัดที่ตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาจะจัดรวมกับงานประจำปีของวัด เช่น งานปิดทองไหว้พระของวัดเขาหรือวัดจอมคีรีนาคพรต งานประจำปีของวัดเกาะหงส์ เป็นต้น ในงานจะมีการนำเรือขนาดกลาง หรือเรือขนาดเล็กจากสถานที่ต่าง ๆ มาทำการแข่งขันกัน มีเสียงเชียร์อย่างสนุกสนาน ปัจจุบันได้จัดประเพณีแข่งเรือของชาวจังหวัดนครสวรรค์ ที่หน้าศาลากลางจังหวัด มีการแข่งขันชิงรางวัลด้วยพระราชทานของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งจะนำสิ่งของต่างๆ ทั้งอาหาร และผลไม้มาวางขายมากมาย การแข่งเรือจะจัดขึ้น 2 วัน (www. Nakhonsawan.go.th)

ภาพที่ 2.17 แสดงลักษณะของประเพณีการแข่งเรือ

6. ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ หัวหน้าโครงการ นาย นำชัย หนูผล ข้อเสนอสำคัญในการยกระดับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากผลการวิจัยและพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านโป่ง บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบการมีส่วนร่วมด้วยเทคนิค AIC เป็นรูปแบบการวิจัยและพัฒนาที่เหมาะสมในการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของการพัฒนาและกิจกรรม และสร้างส่วนแบ่งที่เป็นธรรมแก่ชุมชนซึ่งสามารถสร้างจิตสำนึกของความเป็นเจ้าของ (Sense of Ownership) ในโครงการของประชาชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง การกระจายรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เป็นธรรมและ

ทั่วถึงโดย การจัดการแบบหมุนเวียนมีผลให้ประชาชนพึงพอใจและร่วมปกป้องรักษา ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของคน ทั้งหญิงและชายเพราะทุกคนถือว่าเป็นสินค้ามีค่ารายได้ และผลประโยชน์มาสู่คน นอกจากนั้นการดำเนินงาน โครงการพัฒนาบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของ ชุมชนนี้เป็นการสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) ให้แก่ชุมชนในการบริหารจัดการ และควบคุม การพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน เนื่องจากชุมชนได้มีโอกาสเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการค้นพบและ อธิบายโลกสังคมของคน และมีโอกาสเรียนรู้ที่จะสร้างโอกาสและความเป็นไปได้ในกิจกรรมใหม่ๆ สำหรับ คนเองและชุมชน

ในการนำการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ชุมชนนั้น บุคคลแรกที่นักพัฒนาควรเข้าพบและทำความเข้าใจ เข้าใจคือผู้นำท้องถิ่น ผู้นำเหล่านั้นจะทำให้โครงการพัฒนานั้นๆ ดำเนินไปอย่างราบรื่น เนื่องจาก การที่ผู้นำท้องถิ่นจะเป็นผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือและสนับสนุนในการจัดการประชุมและทำความเข้าใจกับชุมชนในเมืองแรกผู้นำท้องถิ่นในที่นี้หมายถึง ครู ผู้ใหญ่บ้านพัฒนาการ และผู้นำทาง ความคิดเช่น ผู้อาวุโสที่ประชาชนนับถือ เป็นต้น

สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรเป็นกิจกรรมที่ให้โอกาสแก่นักท่องเที่ยวได้ สัมผัสกับธรรมชาติและวัฒนธรรมบนพื้นที่โดยไม่มี การตัดแปลงกิจกรรมต้องเน้นการเรียนรู้ ศึกษา ระบบนิเวศอย่างมีประสบการณ์ เช่น การเดินศึกษาธรรมชาติบนเส้นทางเดินที่มีหมุดปักตามจุด สนใจ ควบคู่ไปกับการใช้แผ่นพับสื่อรายละเอียด และการบรรยายโดยมัคคุเทศก์ท้องถิ่น หรือการ เข้าศึกษาการเรียนรู้การประกอบอาชีพเกษตรของชาวบ้าน นอกจากนั้นการพักรแรมแบบ Homestay จะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ไปเยือนมากขึ้น

นอกจากนั้นการติดตามและประเมินผลตามแบบจำลอง Center of the Study and Evaluation (CSE) นับว่าเป็นกรอบดำเนินการวิจัยและพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ การติดตามและ ประเมินผลการดำเนินงานทุกขั้นตอนจะสามารถได้มาซึ่งข้อมูลและข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการ ตัดสินใจปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่ แปรเปลี่ยนตลอดเวลา อันจะนำมาซึ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการที่นำไปสู่การ พัฒนาอย่างยั่งยืน

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วม (participatory action research PAR) ผสมผสานบูรณาการกับการทดลองปฏิบัติการจริง ๆ เป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นการพัฒนาแบบยั่งยืน โดยให้ความสำคัญต่อบทบาทของชุมชนและนักวิจัยภายในท้องถิ่นชุมชนและผู้ร่วมกระบวนการในการวิจัย ได้ร่วมกำหนดโจทย์และปัญหาในการวิจัย ร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ ร่วมวางแผนการดำเนินงานวิจัย การรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล การค้นหาทางเลือกในการจัดการท่องเที่ยว การทดลองกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนการปรับปรุงแผนงาน ให้มีความชัดเจนและเหมาะสมกับบริบทชุมชนมุ่งเน้นให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการวิจัยเพิ่มศักยภาพชุมชนในการพัฒนามาตรฐานคุณภาพของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อไปจึงกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ขั้นตอนการวิจัย
2. วิธีการดำเนินการวิจัย
3. ขอบเขตการวิจัย
4. วิธีการเก็บข้อมูล
5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
6. กิจกรรมที่จัดในกระบวนการวิจัย

1. ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนในการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้คือ

ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาสถานะพื้นฐานบริบทชุมชน ภาพรวมของชุมชนที่ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวและทัศนะของประชาชน ตลอดจนความคิดเห็นของชุมชนนักท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องในเรื่องการพัฒนามาตรฐานคุณภาพการท่องเที่ยวและแสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุงแบบยั่งยืน

1.1 ศึกษาสำรวจเรียนรู้ รวบรวมสภาพทั่วไปของชุมชน ที่มาของการดำเนินการท่องเที่ยวที่มีปัจจัยและองค์ประกอบต่าง ๆ ตลอดจนบุคคลและองค์กรชุมชนที่จัดการท่องเที่ยว รวมทั้งการสรุปปัญหาอุปสรรคและการถอดบทเรียนประสบการณ์ร่วมกัน

1.2 ศึกษาเป้าหมายและแนวทางในการพัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยวในชุมชนที่มีความพร้อม ในรูปแบบในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

1.3 เรียนรู้ร่วมกับชุมชนให้เห็นความจำเป็นและประโยชน์ของการพัฒนาระบบต่าง ๆ แบบมีส่วนร่วมไปสู่แนวทางที่ยั่งยืน

ระยะที่ 2 เป็นการดำเนินการกิจกรรมและแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน เป้าหมาย รวมทั้งความสามารถและความพึงพอใจของชุมชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยการนำ ข้อมูลที่ค้นพบในระยะที่ 1 มาทดลองปฏิบัติ โดยการเพิ่มศักยภาพด้านความรู้และประสบการณ์ให้แก่ชุมชน ผ่านการอบรม การศึกษาดูงาน การทดลองปฏิบัติ การจัดการท่องเที่ยวในชุมชนการสร้าง เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการท่องเที่ยวระดับชุมชน และการจัดการทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่จะ ทำให้เกิดคุณภาพการท่องเที่ยวที่นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุขแบบ ยั่งยืน

2.1 เป็นการพัฒนาโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้างสรรค์ กับชุมชนในการพัฒนาระบบต่าง ๆ

2.2 เป็นการเรียนรู้การใช้และปรับปรุงพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพร่วมกับชุมชน โดยการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ให้กับชุมชน

2. วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาสภาพบริบทชุมชน องค์ความรู้ของชุมชนด้านการท่องเที่ยว และความเป็นไปได้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ระยะเวลา 6 เดือน โดยมีวิธีการ ศึกษาดังนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ในเรื่องการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน การมีส่วนร่วมของชุมชน เอกสาร โครงการพัฒนาของเทศบาลตำบลบางประมุข มาตรฐานคุณภาพของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและเอกสารที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

1.2 ศึกษาสถานการณ์ทางการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลบางประมุข โดยการศึกษา สำรวจในเรื่องของจำนวนนักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว ความคิดเห็นและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ในเรื่องมาตรฐานคุณภาพของการท่องเที่ยวในปัจจุบัน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนในพื้นที่

1.3 ศึกษาองค์ความรู้ชุมชนท้องถิ่นในด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ศักยภาพทางการท่องเที่ยว การสำรวจชุมชนด้านประวัติศาสตร์ ประเพณีวัฒนธรรม ประชากรและการศึกษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยการจัดประชุมกลุ่มย่อย และใช้เทคนิคการสำรวจแบบมีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้

1.4 ศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนามาตรฐานคุณภาพการท่องเที่ยวตำบลบางปะมง ให้เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการดำเนินการขั้นการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยใช้กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนในรูปแบบแนวทางจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำวัดบางปะมง

2.1 จัดการฝึกอบรมสมาชิกกลุ่มในชุมชน ในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดบางปะมงแบบมีส่วนร่วม

2.2 เป็นขั้นการทดลองให้สมาชิกในชุมชนเตรียมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้างสรรค์กับชุมชนในการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวและความร่วมมือภายในด้านต่าง ๆ

2.3 เป็นขั้นการศึกษาดูงานในหน่วยงานที่มีการจัดการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานคุณภาพในพื้นที่ใกล้เคียงตำบลบางปะมง และนอกพื้นที่

2.4 จัดการประชุมกลุ่ม เพื่อสรุปผลการดำเนินการมาตั้งแต่ต้น ในรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดบางปะมงแบบยั่งยืน

2.5 จัดอบรมสัมมนาเครือข่ายการท่องเที่ยว

3. ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภทด้วยกัน คือ

3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีเป้าหมายครอบคลุม สภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และศักยภาพทางการท่องเที่ยว ของตลาดน้ำวัดบางปะมง ตำบลบางปะมง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

3.1.1 ความสมบูรณ์ของธรรมชาติในพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน

3.1.2 มีเอกลักษณ์ของชุมชน

3.1.3 มีวัฒนธรรมประเพณีเฉพาะถิ่น

3.1.4 มีแหล่งท่องเที่ยวที่ใกล้เคียง

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

3.2.1 ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดบางปะมง

3.2.2 ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ตลาดน้ำวัดบางปะมงมีองค์ความรู้ช่วยในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน

3.2.3 มีนักท่องเที่ยวใช้บริการสถานที่ท่องเที่ยวในตลาดน้ำวัดบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

3.2.4 นักวิจัยมีประสบการณ์ด้านวิจัยในชุมชนที่จะเชื่อมโยงให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนได้

3.2.5 เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการเรียนการสอน

3.2.6 พัฒนาผู้นำชุมชนทีมงานวิจัยและนักศึกษาให้เกิดองค์ความรู้ความเข้าใจการคิดอย่างเป็นระบบและการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาให้ยั่งยืน

3.2.7 ชุมชนมีกระบวนการเรียนรู้ มีบทบาทในการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เพิ่มมูลค่าให้แก่ชุมชน

4 วิธีการเก็บข้อมูล

4.1 การศึกษาบริบทชุมชนและองค์ความรู้ ใช้การเก็บข้อมูลทั้งจากผู้ให้บริการ ผู้รับบริการและชาวบ้านในชุมชนในลักษณะกว้างและลึกใช้แบบสอบถามและการพูดคุยเป็นรายบุคคล ทั้งที่เป็นรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการส่งนักศึกษาลงพื้นที่อยู่ร่วมกับชุมชน

4.2 การสำรวจพื้นที่และการสังเกตกิจกรรมการท่องเที่ยว และการติดตามผลการปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานคุณภาพการท่องเที่ยวในพื้นที่ตลาดน้ำวัดบางประมุงที่

4.3 การศึกษาสถานการณ์การท่องเที่ยว และความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้นำชุมชน นายกเทศมนตรีตำบลบางประมุง ชาวบ้าน นักท่องเที่ยว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.4 การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย รายงาน และข้อมูลขององค์การท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ต

4.5 ศึกษาแหล่งข้อมูลจากบุคคล การพูดคุย และแลกเปลี่ยนกับบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรง และจากผู้มีประสบการณ์

4.6 การจัดประชุมทีมวิจัย ผู้ร่วม นักศึกษาสถาบันราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อให้ทราบความก้าวหน้าและปัญหาของการทำงาน

4.7 การประชุมปฏิบัติการกับชาวบ้าน ที่ร่วมกันหาความรู้ ประสบการณ์จากศึกษาดูงาน และนำมาพัฒนาในรูปแบบของตนเอง

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจข้อมูล คือ แบบสอบถามความคิดเห็นความเข้มแข็งของชุมชน ตลาคมน้ำวัดบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือข้อมูลทั่วไป และข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้มแข็ง ได้นำผู้ช่วยวิจัยลงเก็บข้อมูล พร้อมทั้งประชุมกลุ่มทำงานอยู่เป็นระยะ จึงสรุปผลดังนี้

การศึกษาวิจัยได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดซึ่งเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 60 ชุด มาวิเคราะห์ ตามระเบียบวิธีทางสถิติ โดยคำนวณค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน ตลาคมน้ำวัดบางประมุง และการนำไปพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนและเป็นประโยชน์แก่การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการรวมพลังของชุมชนให้มีความเหนียวแน่น

6. กิจกรรมที่จัดในกระบวนการวิจัย

กิจกรรมที่ดำเนินการวิจัยทุกกิจกรรม ชุมชนร่วมเรียน และศึกษาด้วยกันกับนักวิจัย ผู้วิจัยและนักศึกษา ได้มีความร่วมมือ และประสานงานอย่างดีเยี่ยม มีความผูกพัน ซึ่ง เป็นภาพที่อยากให้เกิดขึ้นทุกที่ของสังคมไทย กิจกรรมที่จัดในกระบวนการวิจัยมีดังนี้

กิจกรรมที่ 1 จัดประชุมชี้แจงโครงการ

1.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

1.1.1 เพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดทำโครงการวิจัยในครั้งนี้

1.1.2 เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูล บริบทชุมชนทั้งอดีตและปัจจุบัน สืบเคราะห์สรุป

เขียนรายงาน

1.2 วิธีการดำเนินกิจกรรม

1.2.1 ผู้ช่วยนักวิจัย / นักศึกษา ลงพื้นที่

1.2.2 สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน สมาชิก นักภูมิปัญญา

1.2.3 สร้างแบบสอบถาม และจัดประชุมกลุ่ม

1.3 ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1.3.1 ผู้วิจัย และนักศึกษาสถาบันราชภัฏนครสวรรค์

1.3.2 สมาชิกตลาคมน้ำวัดบางประมุง

1.3.3 ผู้นำชุมชน

1.4 สถานที่ตลาคมน้ำวัดบางประมุง และพื้นที่ใกล้เคียง (ช่วงเวลาดำเนินกิจกรรม 3 เดือน

ธันวาคม 2545 – กุมภาพันธ์ 2546)

1.5 ผลการดำเนินการวิจัย

1.5.1 ได้รู้ถึงบริบทของชุมชน

1.5.2 ได้ภาพรวมการท่องเที่ยวของชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุง

1.5.3 ชุมชนให้ความสนใจและให้ข้อมูลที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนให้เกิดความยั่งยืนได้

กิจกรรมที่ 2 อบรมและสัมมนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดบางประมุงแบบยั่งยืน

2.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

2.1.1 เพื่อสร้างความเข้าใจกับชุมชนและขอความร่วมมือในการลงมือทำงานวิจัยในครั้งนี้ที่เป็นผลมาจากกิจกรรมครั้งที่ 1

2.1.2 เพื่อประเมินผลจากกิจกรรมครั้งที่ 1 ว่าสภาพบริบทที่ได้มาถูกต้องหรือไม่

2.1.3 เพื่อกำหนดแผนแก้ปัญหาาร่วมกันในการจัดทำคู่มือลงปฏิบัติการครั้งต่อไป

2.2 วิธีการดำเนินกิจกรรม

2.2.1 ติดต่อประสานงานผู้นำชุมชน และสมาชิกโดยใช้นักศึกษามีส่วนร่วม

2.2.2 ติดต่อวิทยากรในชุมชนและจากเครือข่ายภายนอกในการกำหนดแนวทางการ

จัดทำแผนพัฒนาาร่วมกัน

2.3 ผู้ร่วมกิจกรรม

2.3.1 ผู้วิจัย และนักศึกษาสถาบันราชภัฏนครสวรรค์

2.3.2 สมาชิกตลาดน้ำวัดบางประมุง

2.3.3 ผู้นำชุมชน

2.3.4 เครือข่ายตัวแทนการท่องเที่ยวชุมชน

2.4 สถานที่ ชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

2.5 ผลการดำเนินกิจกรรม

ชุมชน ได้ให้ความสนใจและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการตนเอง พร้อมทั้งต้องการศึกษาดูงานจากเครือข่ายการท่องเที่ยว ทั้งภายในและภายนอก

กิจกรรมที่ 3 การสัมมนาเรื่องระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม

3.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

เพื่อเพิ่มความเข้าใจให้กับชุมชนเกี่ยวกับระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเพื่อให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้เพิ่มเติมต่อยอดจากการจัดอบรมและสัมมนาในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จากกิจกรรมที่ 2

3.2 วิธีการดำเนินกิจกรรม

การบรรยายโดยผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัย โดยให้ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศให้กับชุมชน และสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มคนต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะใช้ในการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยว

3.3 ผู้ร่วมกิจกรรม

3.3.1 ผู้วิจัย และนักศึกษาสถาบันราชภัฏนครสวรรค์

3.3.2 สมาชิกตลาดน้ำวัดบางประมุง

3.3.3 ผู้นำชุมชน

3.3.4 เครือข่ายตัวแทนการท่องเที่ยวชุมชน

3.4 สถานที่ ชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

3.5 ผลการดำเนินกิจกรรม

ชุมชนได้ความรู้ความเข้าใจถึงระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินวิถีชีวิตของตนเองและเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชนได้

กิจกรรมที่ 4 การศึกษาดูงานในชุมชนและท้องถิ่น

4.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และมีการกำหนดแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดบางประมุงแบบยั่งยืน

4.2 วิธีการดำเนินกิจกรรม

4.2.1 จัดเวทีประชุมกลุ่ม

4.2.2 สร้างแบบสอบถาม

4.2.3 ศึกษาดูงาน

4.3 ผู้ร่วมกิจกรรม

4.3.1 ผู้วิจัย และนักศึกษาสถาบันราชภัฏนครสวรรค์

4.3.2 สมาชิกตลาดน้ำวัดบางประมุง

4.3.3 ผู้นำชุมชน

4.3.4 เครือข่ายตัวแทนการท่องเที่ยวชุมชน

4.3 สถานที่ใกล้เคียงตลาดน้ำวัดบางประมุง

4.4 ผลการดำเนินกิจกรรม

จากการจัดเวทีในครั้งแรกผู้นำชุมชน และสมาชิกได้เสนอแนวความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุง โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ด้านความสามัคคีและพลังชุมชน ด้านการนำทรัพยากรชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กิจกรรมที่ 5 การสัมมนาเรื่องแผนการพัฒนการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

5.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

เพื่อให้ทราบถึงแผนในการเริ่มต้นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาให้แก่ชุมชน

5.2 วิธีการดำเนินกิจกรรม

นักวิจัย ผู้ช่วยวิจัย และนักศึกษาสถาบันราชภัฏนครสวรรค์ช่วยการโดยการกำหนดแผนเพื่อในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนให้ยั่งยืน

5.3 ผู้ร่วมกิจกรรม

5.3.1 ผู้วิจัย และนักศึกษาสถาบันราชภัฏนครสวรรค์

5.3.2 สมาชิกตลาดน้ำวัดบางประมุง

5.3.3 ผู้นำชุมชน

5.3.4 เครือข่ายตัวแทนการท่องเที่ยวชุมชน

5.4 สถานที่ ตลาดน้ำบางประมุง ตำบลบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

5.6 ผลการดำเนินกิจกรรม

ผลการดำเนินการจากกิจกรรมการสัมมนาเรื่องแผนการพัฒนการท่องเที่ยว ชุมชนให้ ความร่วมมือ และให้ข้อเสนอแนะในการกำหนดแผน หรือจัดทำแผนที่จะพัฒนาศักยภาพ การท่องเที่ยวในชุมชนของตนเองได้แผนปฏิบัติการที่มีความพร้อมเข้าร่วมการทดลองปฏิบัติ

กิจกรรมที่ 6 การจัดระบบสินค้า และหัตถกรรม

6.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

เพื่อศึกษาระบบการตลาดในการจำหน่ายสินค้าในสถานค้าวิสาหกิจชุมชน เพื่อเป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เพิ่มมูลค่าของสินค้า และหัตถกรรมต่าง ๆ ที่สามารถเป็นสินค้าให้มีการเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชน

6.2 วิธีการดำเนินกิจกรรม

จัดการประชุมกลุ่มย่อยให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการขายสินค้า เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับระบบสินค้าในการตลาด และผลิตภัณฑ์ที่ทำด้วยภูมิปัญญาที่จะเพิ่มมูลค่า โดยจัดให้มีการจำหน่ายสินค้า

6.3 ผู้ร่วมกิจกรรม

4.3.1 ผู้วิจัย และนักศึกษาสถาบันราชภัฏนครสวรรค์

4.3.2 สมาชิกแม่ค้า พ่อค้าในตลาดน้ำวัดบางประมง

4.3.3 ผู้นำชุมชน

4.3.4 เครือข่ายตัวแทนการท่องเที่ยวชุมชน

6.4 สถานที่ ตลาดน้ำบางประมง ตำบลบางประมง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

6.5 ผลการดำเนินกิจกรรม

ชุมชนเกิดความพร้อมในการบริหารจัดการสินค้าของและส่วนร่วม เพื่อจำหน่ายในสถานที่ท่องเที่ยว ที่เป็นแหล่งสถานค้าวิสาหกิจชุมชน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทำให้ชุมชนรับทราบถึงมุมมองของนักท่องเที่ยวโดยตรง

กิจกรรม ที่ 7 การจัดให้มีการศึกษาดูงานภายนอกสถานที่

7.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

7.1.1 เพื่อหารูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

7.1.2 เพื่อเป็นรูปแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยว

7.2 วิธีการดำเนินกิจกรรม

การนำชุมชนไปศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นอกสถานที่ โดยนำชุมชนไปยังรูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ณ ตลาดน้ำวัดลำพญา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม และตลาดน้ำดำเนินสะดวก อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

7.3 ผู้ร่วมกิจกรรม

7.3.1 ผู้วิจัย และนักศึกษาสถาบันราชภัฏนครสวรรค์

7.3.2 สมาชิกในตลาคน้ำวัดบางประมุง

7.3.3 ผู้นำชุมชน

7.3.4 เครือข่ายตัวแทนการท่องเที่ยวชุมชน

7.4 สถานที่ ตลาคน้ำวัดคำพญา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม และตลาคน้ำดำเนิน
สะดวก อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

7.5 ผลการดำเนินงานกิจกรรม

ผลการการศึกษาฐานชุมชนได้เห็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยการจัดการ
ท่องเที่ยวของชุมชนให้ยกระดับมาตรฐานคุณภาพด้านความสะอาดของชุมชน ด้านอาหารเครื่องดื่ม
ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านความปลอดภัยและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะทำให้ชุมชนของตนเองเป็นแหล่ง
ท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

กิจกรรมที่ 8 สัมมนาประเมินผลการดำเนินงาน

8.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

8.1.1 เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคที่ผ่านมาจากกิจกรรมที่ 1
ถึงกิจกรรมที่ 7

8.1.2 เพื่อจัดทำแผนการดำเนินงานในระยะต่อไป

8.2 วิธีการดำเนินกิจกรรม

ประชุมปฏิบัติการ

8.3 ผู้ร่วมกิจกรรม

8.3.1 ผู้วิจัย ผู้ช่วยวิจัย และนักศึกษาสถาบันราชภัฏนครสวรรค์

8.3.2 สมาชิกในตลาคน้ำวัดบางประมุง

8.3.3 ผู้นำชุมชน

8.3.4 เครือข่ายตัวแทนการท่องเที่ยวชุมชน

8.4 สถานที่ ตลาคน้ำวัดบางประมุง อำเภอโคกกรพระ จังหวัดนครสวรรค์

8.5 ผลการดำเนินงานกิจกรรม

นักวิจัยรับทราบปัญหาเรื่องความไม่สมบูรณ์ของการศึกษาองค์ความรู้ ถึงปัญหาที่
พบกับชุมชน และสามารถปรับปรุงแผนให้เป็นที่ไปในแนวทางที่ดีขึ้น

กิจกรรมที่ 9 จัดประชุมเครือข่าย ความร่วมมือ

9.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

เพื่อเพิ่มความรู้และศักยภาพด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวและเครือข่ายการท่องเที่ยวให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

9.2 วิธีการดำเนินกิจกรรม

การบรรยายโดยวิทยากร การอภิปราย การประชุมกลุ่มย่อย เพื่อหาข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน

9.3 ผู้ร่วมกิจกรรม

9.3.1 ผู้วิจัย และนักศึกษาสถาบันราชภัฏนครสวรรค์

9.3.2 สมาชิกในตลาดน้ำวัดบางประมุง

9.3.3 ผู้นำชุมชน

9.3.4 เครือข่ายตัวแทนการท่องเที่ยวชุมชน

9.5 ผลการดำเนินกิจกรรม

ชุมชนมีองค์ความรู้ความเข้าใจเรื่องเครือข่ายและเกิดความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ชุมชนมีส่วนร่วมในการทำแผนปรับปรุงให้พร้อมกับการท่องเที่ยวที่มีความกระตือรือร้นในการพัฒนาชุมชนของตนเอง

กิจกรรมที่ 10 จัดงานครบรอบ 3 ปี

10.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

เพื่อจัดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนของตนเอง

10.2 วิธีการดำเนินกิจกรรม

10.2.1 เตรียมงานครบรอบ 3 ปี โดยนักศึกษาสถาบันราชภัฏนครสวรรค์ มีส่วนร่วม

10.2.2 จัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วย

10.3 ผู้ร่วมกิจกรรม

10.3.1 ผู้วิจัย และนักศึกษาสถาบันราชภัฏนครสวรรค์

10.3.2 สมาชิกในตลาดน้ำวัดบางประมุง

10.3.3 ผู้นำชุมชน

10.3.4 เครือข่ายตัวแทนการท่องเที่ยวชุมชน

10.3.5 นายกเทศมนตรีตำบลบางประมุง

10.4 สถานที่ ตลาดน้ำวัดบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

10.5 ผลการดำเนินงานกิจกรรม

ชุมชนมีความร่วมมือในสิ่งที่ดำเนินกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม ให้ชุมชนของตนเอง
เข้มแข็ง

กิจกรรมที่ 11 ประชุมชมสัมมนา กำหนดคุณภาพการท่องเที่ยว

11.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

เพื่อรับทราบผลการประเมินและปรับปรุงคุณภาพมาตรฐานการจัดการท่องเที่ยวของ
ชุมชน

11.2 วิธีการดำเนินกิจกรรม

11.2.1 ประเมินผลและข้อเสนอแนะจากการจัดไปศึกษาดูงาน และเปลี่ยนข้อมูล
ระหว่างกันนำมาหาข้อสรุปร่วมกัน

11.2.2 กำหนดคุณภาพการท่องเที่ยวของชุมชนให้มีมาตรฐาน

11.3 ผู้ร่วมกิจกรรม

11.3.1 ผู้วิจัย ผู้ช่วยวิจัย และนักศึกษาสถาบันราชภัฏนครสวรรค์

11.3.2 สมาชิกในตลาคน้ำวัดบางประมุง

11.3.3 ผู้นำชุมชน

11.3.4 เครือข่ายตัวแทนการท่องเที่ยวชุมชน

11.4 สถานที่ ตลาคน้ำวัดบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

11.5 ผลการดำเนินงานกิจกรรม

ชุมชนรับทราบผลการดำเนินงานถึงแผนในการปรับปรุงคุณภาพมาตรฐานการจัดการ
การท่องเที่ยวของชุมชน

กิจกรรมที่ 12 วิเคราะห์สรุปและรับรู้สภาพการดำเนินงาน

12.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

สรุปผลการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนตลอดระยะเวลา 11 กิจกรรม
เพื่อรูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

12.2 วิธีการดำเนินกิจกรรม

12.2.1 รายงานผลการประเมินผลการจัดกิจกรรมโดยนักวิจัย

12.2.2 ผู้แทนชุมชนแสดงความรู้สึกต่อผลการประเมิน ผลที่ชุมชนได้รับจากการจัด

กิจกรรม

12.2.3 อภิปลายและสรุปผลการจัดกิจกรรม

12.2.4 อภิปลายหารูปแบบที่เหมาะสมกับตำบลบางประมุง

12.3 ผู้ร่วมกิจกรรม

12.3.1 นักวิจัย และผู้ช่วยวิจัย นักศึกษาสถาบันราชภัฏนครสวรรค์

12.4 สถานที่ สถาบันราชภัฏนครสวรรค์ โครงการจัดตั้งคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

ห้องประชุม 1123

12.5 ผลการดำเนินงานกิจกรรม

12.5.1 คณะวิจัยรับทราบและร่วมกันสรุปผลการวิจัย

12.5.2 ได้แผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุงแบบยั่งยืนของ
ตำบลบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

บทที่ 4

บริบทและกระบวนการมีส่วนร่วมการเรียนรู้

สภาพพื้นฐานบริบทชุมชน ที่ดำเนินการวิจัยพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในชุมชนท้องถิ่น ตลาดน้ำวัดบางประมง ผู้ศึกษาใช้วิธีการลงพื้นที่สำรวจ ข้อมูลในอดีต การสัมภาษณ์แบบสอบถาม และร่องรอยจากเอกสาร หรือ สถานที่ต่าง ๆ ประกอบ โดยชุมชนผู้นำท้องถิ่น มีนักวิจัยผู้ช่วยวิจัย และนักศึกษาเข้าร่วมศึกษา ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ช่วยวิจัยได้ลงไปอยู่กับชุมชนใช้ชีวิตกินนอนเสมือนคนในท้องถิ่น ที่สามารถกลมกลืนในการถอดบทเรียน ซึ่งเป็นความประทับใจ และได้เห็นวิถีชีวิต และวิธีการเปลี่ยนแปลงในอดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

1. บริบทและสภาพด้านพื้นที่
2. กระบวนการมีส่วนร่วมการเรียนรู้
3. ผลวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้มแข็งชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมง

1. บริบทและสภาพด้านพื้นที่

1.1 บริบทและความเป็นมา

ประวัติความเป็นมาตลาดน้ำวัดบางประมง ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของอำเภอโกรกพระ จากการศึกษา เดิมอำเภอโกรกพระ ตั้งอยู่ที่ตำบลเนินศาลา เรียกว่า "อำเภอเนินศาลา" ซึ่งห่างจากพื้นที่เชิงเขาหลวงไปทางทิศตะวันออกประมาณ 3 กิโลเมตร ตามหลักฐาน "อำเภอเนินศาลา"

ภาพที่ 4.1 วันเปิด ตลาดน้ำวัดบางประมง 6 กุมภาพันธ์ 2543

ตั้งขึ้นระหว่างปี ร.ศ. 113 – 117 (พ.ศ. 2437 – 2441) ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ต่อมาได้ย้ายอำเภอเนินศาลา มาตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ที่บ้านโกรกพระ จึงได้เปลี่ยนชื่อ “อำเภอเนินศาลา” เป็นชื่อใหม่ว่า “อำเภอโกรกพระ” ราวปี ร.ศ. 118 – 120 (พ.ศ. 2442 – 2444) เหตุที่ย้ายอำเภอเนินศาลาตั้งอยู่ที่บ้านโกรกพระ เพราะในสมัยนั้นการคมนาคมทางบกไม่สะดวก แต่การสัญจรไปมาทางแม่น้ำเจ้าพระยาสะดวกกว่า จึงได้ย้ายอำเภอมายังตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ณ บ้านโกรกพระ ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา (ที่ทำการปกครองอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ , 2545)

ภาพที่ 4.2 บริเวณทางเข้า ตลาดน้ำวัดบางประมุง

อย่างไรก็ตามที่มาของอำเภอโกรกพระ ซึ่งเล่าต่อกันหลายชั่วอายุคน มีอยู่ว่า สองตาชายกรุงเก่าไปทำงานเลี้ยงชีพที่เมืองเหนือ จึงร่ำรวย และได้เดินทางขนทรัพย์สินรวมทั้งพระพุทธรูปกลับถิ่นฐานบ้านเกิด โดยการล่องแพมาทางสายน้ำ เมื่อเดินทางมาถึงโกรกพระ ที่มีกระแสน้ำไหลเชี่ยวกราก ทำให้แพแตกและจมลงในสายน้ำดังกล่าว ชาวบ้านเห็นดังนั้นจึงช่วยกันกู้พระขึ้นมา ใบครั้งแรกตั้งมาถึงพระนลาฏ (หน้าผาก) ชาวบ้านก็ตั้งใจถวญร้องระงมด้วยความดีใจ แต่ต่อมาเชือกเกิดขาด และได้ทำการกู้ครั้งที่สองนำขึ้นมาถึงนาสิก (จมูก) ก็มีเหตุให้องค์พระจมลงไปอีก หลังจากนั้นก็ไม่มีการกู้ลงมาอีกได้เสีย

จากการศึกษาตรวจสอบข้อมูลบริบทพื้นฐานเพิ่มเติมโดยใช้วิธีสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และเอกสาร เบื้องต้น อำเภอโกรกพระ ได้ชื่อว่า เป็นอำเภอที่เก่าที่สุด ของจังหวัดนครสวรรค์ ในอดีต เมืองโกรกพระเคยรุ่งเรืองทุก ๆ ด้านโดยเฉพาะ ปึงจัญทางเศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ในฐานะเป็น

เมืองที่ได้ สมญานามว่า เป็นศูนย์กลาง การค้าทางน้ำ มีท่าเรือขนส่งสินค้าสำคัญๆ ริมฝั่งแม่น้ำ เจ้าพระยาหลายท่า มีสี่แคว ห้วย หนอง บึง จำนวนมาก เชื่อมโยงไปจังหวัด และอำเภอข้างเคียง แม้กาลเวลาผ่านไป หลักฐานเหล่านี้ ยังปรากฏให้คนรุ่นหลังได้หวนรำลึก เดิมชาวโครกพระมีวิถีชีวิตผูกพันกับสายน้ำตลอดมา ตั้งบ้านเรือนอยู่สองฟากฝั่งน้ำโดยอาศัย แหล่งน้ำเหล่านี้ดำรงชีพ และสืบสานวัฒนธรรมทางน้ำ ต่อมาเมื่อมีการคัดถนนหนทางทำให้เส้นทางการค้า และการคมนาคมเปลี่ยนแปลงไป การสัญจรทางเรือลดความสำคัญ เอกลักษณะท้องถิ่นจึงค่อย ๆ เรือนหายไปเมื่อ 20 ปีก่อน ผู้คนต่างอพยพโยกย้ายขึ้นบก เหลือเพียงไม่กี่หลังคาเรือนที่ยังปักหลักจนถึงทุกวันนี้

นอกจากไม่มีบันทึกประวัติความเป็นมา และการกำเนิดของชุมชนบางประมุง ความเป็นมาในการก่อตั้งชุมชน จากการสันนิษฐานชุมชนบางประมุงเป็นชุมชนเก่าแก่ เล่าต่อกันมาว่าคนบางประมุงมีเชื้อสายชาวมอญมีเศรษฐีชาวมอญ 2 คน มีความรักสาวชุมชนดั้งเดิมริมคลองบางประมุง จึงแย่งกันเดินทางมาขอสาวปรากฏว่า เศรษฐีชาวมอญคนแรกมาถึงก่อน จึงได้สู่ขอสาวเป็นภรรยา ได้ตั้งบ้านเรือนและ ชุมชนขึ้น เรียกว่า "วัดสองคลอง" ปัจจุบันเรียก "วัดบางประมุง" มีหลักฐานปรากฏเป็นหงส์ของมอญอยู่ที่วัดต่อมาได้สูญหายไป ส่วนเศรษฐีชาวมอญอีกคนหนึ่งเดินทางมาสู่ขอสาวไม่ทัน เนื่องจากทางไปบ้านสาวต้องข้ามคลองบางประมุง จึงได้เอาอิฐ หิน ไม้ ก่อสร้างสะพานเรียกว่า "สะพานมอญ" หรือบ้านท่าข้าม (หมู่ที่ 1 ตำบลบางประมุงในปัจจุบัน) จากหลักฐานได้สร้างวัดขึ้นที่วัดท่าซุด มีรูปหล่อหงส์ชาวมอญเก็บรักษาไว้ที่กุฏิเจ้าอาวาส จากที่มีการบอกเล่ากันสืบมาจึงเชื่อกันว่าคนในชุมชนบางประมุงมีเชื้อสายชาวมอญแต่ดั้งเดิม

จากการที่ได้สอบถามคนที่มิแพ้ดั้งเดิมในชุมชนพอจะสรุปได้ว่าเดิมคลองบางประมุงชาวบ้านใช้เป็นเส้นทางสัญจรไปมาและขนส่งสินค้าสู่อำเภอเมือง มีต้นไม้ขึ้นคลุมริมสองฝั่งคลองหนาแน่นยอดไม้ประสานกันจนมีคิบบึงจึงพากันเรียกที่นี้ว่า "บ้านบางป่ามุง" ต่อมาเรียกเพี้ยนไปเป็น "บ้านบางประมุง" จนถึงปัจจุบันนี้ชุมชนบริเวณสอง ฝั่งคลองค่อย ๆ ก่อตัวขึ้นมีการทำธุรกิจการค้าเจริญรุ่งเรืองจนกระทั่งเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2512 ชุมชนก็ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นสุขาภิบาล เรียกว่า "สุขาภิบาลบางประมุง" ขึ้นอยู่กับอำเภอโครกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งในระยะต่อมา พ.ศ. 2517 ได้เกิดไฟไหม้ห้องแถวในตลาดควอควาย จึงเป็นเหตุให้ชาวบ้านอพยพไปอยู่ที่อื่น ๆ ชุมชนที่เคยรุ่งเรืองก็ซบเซาลงไปอีก และไม่มีการฟื้นฟูให้เป็นอย่างเดิมได้ อีกทั้งปัญหาความแห้งแล้งและภัยธรรมชาติขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภค ตลอดจนการบริการสังคมขั้นพื้นฐานไม่ทั่วถึง สภาพชุมชนจึงเป็นชุมชนที่ขาดแคลน และต่อมา "สุขาภิบาลบางประมุง" ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็น "เทศบาลตำบลบางประมุง" ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542

ชุมชนตลาดน้ำแห่งนี้ ผู้สันนิษฐานว่าเดิมเคยเป็นชุมชนมอญมาก่อน เห็นได้ชัดเจนจาก ภาพกิจกรรมบนฝาผนังภายในอุโบสถ คาดว่าช่างเขียนได้เขียนไว้ราวๆ ปลายกรุงศรีอยุธยา ราชธานี หรือต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ถ้าสุดได้รับการจดทะเบียนเป็นมรดกของชาติเรียบร้อยแล้ว และวิหาร ขวางตะวันออก ของวัดบางประมุง ที่ยืนยันความเก่าแก่ของ อำเภอโกรกพระ

ภาพที่ 4.3 แสดงลักษณะของภาพกิจกรรมฝาผนังภายในอุโบสถ

วิหารของวัดบางประมุงถือเป็นตัวแทนความศรัทธาของชาวมอญที่นับถือศาสนาพุทธ และ อพยพโยกย้ายมาตั้งถิ่นฐานบริเวณนี้ คนชอบพูดกันว่ามอญขวางตะวันออก วัดแห่งนี้เป็นศิลปะมอญ อย่างเห็นได้ชัด เดิมมีเสาหงษ์ แต่ปัจจุบันได้หายไปแล้ว จากการสัมภาษณ์ ลุงปรารมย์ บัวสำลี ประธาน สภาวัฒนธรรม อำเภอโกรกพระ

ภาพที่ 4.4 แสดงลักษณะของวิหาร ขวางตะวันออกวัดบางประมุง

การเปิดตลาดน้ำวัดบางประมุง เนื่องในโอกาสที่อำเภอโกรกพระมีอายุครบ 101 ปี ในปี พุทธศักราช 2543 ประชาคมอำเภอโกรกพระได้ประชุมตกลงร่วมกันว่า เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ การพัฒนาอำเภอให้รุ่งเรืองแจ่มใสในอดีตกาล ค้นหลักสู่สายน้ำวัฒนธรรมไทย วิถีไทย คั้งเดิมในอดีต อันเป็นวัฒนธรรมไทยทางสายน้ำ จึงได้จัดตั้งตลาดน้ำวัดบางประมุงขึ้นเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2543 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ขกระดับมาตรฐาน และรายได้ให้สินค้าการเกษตร อาหารพื้นบ้าน และหัตถกรรมท้องถิ่น ของคนพื้นเมือง โดยมีจุดเด่นที่เป็นสิ่งจูงใจ และสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวคือ ความงดงามของธรรมชาติและเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย โครงการนี้มีที่มาจากการจัดทำประชาคมตำบล และหมู่บ้านตามโครงการ “จับเข้า ปรับทุกข์ ผูกมิตร พิชิตปัญหา” นอกเวลาราชการ ในช่วงเวลากลางคืน ระหว่างเวลา 19.00 - 21.30 น. ทุกหมู่บ้านตำบลในเขตอำเภอโกรกพระ รวม 9 ตำบล 63 หมู่บ้าน มีนายอำเภอโกรกพระเป็นประธาน พัฒนาการอำเภอโกรกพระเป็นกรรมการและเลขานุการ พบว่าราษฎรมีปัญหาทางเศรษฐกิจไม่มีแหล่งตลาดค้าขายของทางเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรม (วิสาหกิจชุมชน) ผลผลิตทางการเกษตรถูกพ่อค้าเอาเปรียบ แต่มีทุนทางสังคมที่เป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ ผู้นำชุมชน และสมาชิกจึงได้มีการร่วมมือร่วมแรงร่วมใจ ที่จะสืบสานวัฒนธรรมทางน้ำอันเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของอำเภอโกรกพระ การส่งเสริมหรือการส่งเสริม ชุมชนศักยภาพ อันร่มรื่นฝากฝั่งคลอง นอกจากเป็นการไปพักผ่อนไปกลับธรรมชาติ และวิถีชนบทแล้วยังเป็นการสัมผัสกับอดีตที่เร่องรองของที่นี่ตามแบบฉบับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สำหรับผู้ที่อิมเอบกับบรรยากาศแบบไทย ๆ

ตลาดน้ำวัดบางประมุง ตั้งอยู่หน้าวัดริมคลอง บางประมุง ตำบลบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ สามารถเดินทางจากตลาดปากน้ำโพได้ 2 เส้นทาง คือเส้นทางที่ 1 จากถนนนครสวรรค์ - โกรกพระ เลี้ยวขวเข้าปากทางบ้านท่าทอง ซึ่งอยู่ตรงข้ามสวนอาหารบ้านอีสาน ระหว่างทาง 12 กิโลเมตร เส้นทางที่ 2 จากถนนสายนครสวรรค์ - โกรกพระ หลักกิโลเมตร ที่ 10 เลี้ยวขวากปากทางบ้านบางมะฝ่อ ตำบลบางมะฝ่อ ระยะทาง 18 กิโลเมตร

ภาพที่ 4.5 แสดงลักษณะ บริเวณตลาดน้ำวัดบางประมุงในอดีต

จากการสัมภาษณ์ นายวิรัช กู่เพียงชัย นายอำเภอ อำเภอโกรกพระ ในฐานะหัวหน้าหน่วยที่พลิกฟื้นอดีตอันรุ่งเรืองของอำเภอโกรกพระ บอกว่าก่อนที่จะเกิดตลาดน้ำแห่งนี้ได้มีการพูดคุยอย่างหนักกับประชาชนอำเภอโกรกพระ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาและฟื้นฟูวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้านขึ้นมา ตลาดน้ำบางประมุงมีจุดเด่นในด้านความงดงามทางธรรมชาติ และเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งการส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำริของในหลวงชาวกโรกพระ ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรตลาดน้ำแห่งนี้จึงเปิดเฉพาะ เสาร์-อาทิตย์ เพื่อส่งเสริมให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ขามว่างเว้นจากการทำสวนไร่นา แทนที่ไปตีไก่ ถักปลา ก็นำผลผลิตทางการเกษตรมาจำหน่ายจริงทำให้รายได้เพิ่ม อย่างต่ำวันละ 500 บาท เราพยายามยกฐานะชาวบ้านให้ดีขึ้น แต่ไม่สามารถทำในเชิงพาณิชย์ จึงเป็นแบบเหลือกินเหลือเก็บถึงนำมาขายในราคาถูกได้ (ไทยโพสต์ แทบลอยด์, 2546)

1.2. ด้านเอกลักษณ์ของชุมชนด้านอาชีพ วัฒนธรรมและประเพณี

จากการสัมภาษณ์ นางเขวมาลัย จตุพร ในฐานะกรรมการและผู้นำตลาดน้ำวัดบางประมุง กล่าวว่า ผลผลิตทางการเกษตรของที่นี่เป็นผักปลอดสารพิษทั้งสิ้นชาวบ้านปลูกเองกินเอง เมื่อมีเหลือมากก็เก็บนำมาขายมาแลกเปลี่ยนกัน โดยทุกเช้าตรู่ของวันเสาร์-อาทิตย์ จะนำใส่เรือพายออกมาขายเป็นขบวนสวยงามมากเป็นพวกผักคะน้า ผักกาด ต้นหอม ผักชี หัวไชเท้า กะหล่ำปลี กะหล่ำดอก ถั่วฝักยาวแตงกวา ผักบุ้ง ฯลฯ โดยเฉพาะช่วงเดือนเมษายนจะมีมะพร้าวและมะม่วงน้ำดอกไม้คุณภาพดีมาจำหน่ายในราคาถูกเป็นจำนวนมาก ขอเชิญท่านพิสูจน์ความเป็นธรรมชาติและพืชผักปลอดสารพิษที่ตลาดน้ำวัดบางประมุงได้ทุกวัน วันนี้ตลาดน้ำวัดบางประมุง

จังหวัดนครสวรรค์ ได้ถูกพลิกฟื้นอดีตที่ยิ่งใหญ่คงมกลับมาอีกครั้งหนึ่งแล้วบรรยากาศเมืองไทยยุคเก่าก่อนถูกหิบบมาสถานผืนอันบรรเจิดรอยยิ้มอันบริสุทธิ์ไร้สิ่งห่อหุ้ม

ภาพที่ 4.6 แสดงลักษณะการขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดบางประมง

จากการศึกษาประวัติในชุมชนแห่งนี้คำว่าประเพณีและวัฒนธรรมในอดีตสวยงามมาก ชุมชนมีน้ำใจ และวิถีชีวิตแห่งภูมิปัญญาจะเห็นได้จาก ประเพณีขันโตกข้าวแช่ ตำบลบางมะฝ่อ ที่มีช่วงสงกรานต์เป็นประจำทุกปี ผู้เฒ่าผู้แก่เดิม เล่าว่าเดิมเป็นสำหรับของชาวมอญ ก็เป็นวัฒนธรรมที่ น่าดูและรักยาใ้ นายสม อสุรา อายุ 70 ปี เล่าให้ฟังว่าตนเองเป็นครูสอนดนตรีที่บ้านที่ได้รับ การถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษต้นตระกูลชาวไทรทอง โดยกำเนิดกล่าวว่า ในอดีตคลองบางประมง แห่งนี้มีความสำคัญด่อนักเดินเรือมาก เพราะหากแม่น้ำปิง ัจยม น้ำบ่ มีกระแสน้ำแรงจัด เรือพาย ที่ให้แรงคนไม่สามารถฝ่ากระแสน้ำได้ต้องหลบเข้าคลองบางประมงพายขึ้นเหนือไปถึงสลกบาตร จึงออกแม่น้ำปิงแล้วจะพายต่อไปทางเหนือถึงกำแพงเพชรหรือออกสู่น้ำเจ้าพระยาก็ได้จึงเป็น แหล่งค้าขายที่สำคัญของชาวไทรทอง เมื่อได้รับการสนับสนุนให้ตลาดน้ำกลับมามีชีวิตชีวาขึ้น อดีตอีกเช่นนี้ คนจึงขอสนับสนุนด้วยการสอนดนตรีไทยให้ลูกหลานเรียนกันโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายในทุก ๆ วันเสาร์ เล็ก ๆ ที่เคยสอนนั้นเพียงแค่ 3 เดือน ก็สามารถออกงานได้แล้วและประสบความสำเร็จไปหลายคช คนภูมิใจที่มีส่วนช่วยสนับสนุนการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติสืบไป (เฉลิมวิาศ. 2546)

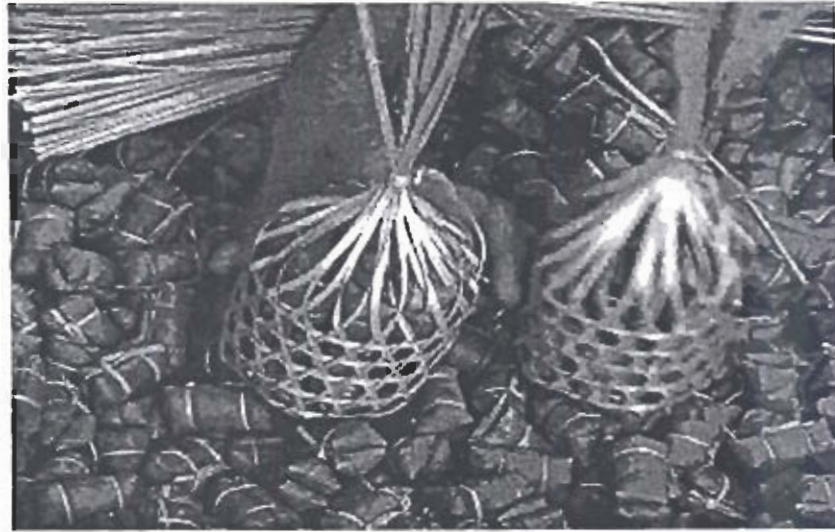

ภาพที่ 4.7 แสดงลักษณะการเล่นดนตรีไทยที่เป็นศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน

สภาพชุมชนยังมีศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านที่ได้รับการอนุรักษ์และถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น และภายหลังได้มีการเรียนรู้ เผยแพร่ต่อไปเช่น การแสดงดนตรีไทยหรือลิเก หมุนเวียนกันไปทุกสัปดาห์ บนแพกลางน้ำ เป็นสิ่งที่ประทับใจต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรม โดยแท้จริง

ภาพที่ 4.8 แสดงลักษณะศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน

ภาพที่ 4.9 แสดงลักษณะผลิตภัณฑ์ที่มีการแปรรูปจากพืชผลทางการเกษตร(กล้วยถวน)

จากช่วงที่สังคมเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจใน ปี พ.ศ. 2540 ส่งผลกระทบต่อภาพรวม และชุมชนท้องถิ่นทำให้ประชาชนผู้ใช้แรงงานต้องตกงาน โครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของ **รัฐบาลนี้** สามารถส่งเสริมการแปรรูปพืชผลทางการเกษตร ให้มีรายได้และประกอบอาชีพโดยนำภูมิปัญญามาประยุกต์ให้เหมาะสมกับปัจจุบันชุมชนจะไม่ทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเอง

ภาพที่ 4.10 แสดงลักษณะพิธีสงฆ์ในพระพุทธศาสนา

การจัดกิจกรรมสำหรับชุมชนในช่วงในช่วงสงกรานต์ทุกปีจะมีพิธีสงฆ์ เพื่อเป็นศูนย์รวมใจในพระพุทธศาสนาและทำให้อาวุโศษ ชุมชนพึ่งพาซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะสำหรับชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุงที่ต้องใช้บริเวณริมคลองหน้าวัดในการทำกิจกรรมตลาดน้ำ จึงเป็นสิ่งท่มองเห็นความเป็นวิถีชุมชนในชลบท การแข่งขันเรือพายประเภทต่าง ๆ การล่องเรือชมทัศนียภาพและสวนผลไม้สวนกล้วยไม้ตามสองฝั่งคลองหรือการแะนมัสการพระพุทธรูปหลวงพ่อดุ หลวงปู่รอด หลวงปู่ขัน หลวงปู่สุข ที่วัดโกรกพระเหนือ และวัดบางประมุง ชมนกพันธุ์หายาก เช่น นกแซงแซวหางห้วง นกบ่างกระรอกใหญ่ นกกระเดียนปีกหลัก หรือแม้แต่การให้อาหารปลาตามาชนิคมัยแสนตัวที่บริเวณหน้าวัดบางประมุง พร้อมกับมีบริการนวดแผนโบราณอีกด้วย

1.3 ด้านเครือข่ายท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง

บริเวณลำคลองสามารถใช้ล่องเรือไปศึกษาวิถีธรรมชาติที่หลากหลาย โดยเฉพาะสวนกล้วยไม้ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนางานด้านอาชีพ เจ้าของสวนเป็นผู้มีน้ำใจ และประสบการณ์อย่างมาก พร้อมทั้งช่วยเหลือและมีสำนวนร่วมสร้างกระบวนการท่องเที่ยวเพื่อชุมชน จากการสัมภาษณ์คุณเชาวลิต และคุณพิไลพร ชัมเจริญ ผู้แสวงหาความสุขจากธรรมชาติ เจ้าของสวนกล้วยไม้พิไลพร ปัจจุบัน อยู่หมู่ 12 บ้านวังยาง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ (อยู่ตรงข้ามตลาดน้ำวัดบางประมุง) ภายในเนื้อที่ 20 ไร่

ภาพที่ 4.11 แสดงลักษณะภายในสวนกล้วยไม้พิไลพร (เครือข่ายการท่องเที่ยว)

ภาพที่ 4.12 ลักษณะไม้ดอกที่ค้นพบในบริเวณตลาดน้ำวัดบางประมง

ปลูกเลี้ยง และจัดจำหน่าย พันธุ์ด้วยไม้สกุลต่างๆ หลากหลายชนิด แคทรียา ลักกี้ เวลคิง ซองมาอีน่า อันมิกลิ กรีนวิท บราซิลเรียล มาอีน่า เนตรศิริบัวดี บางประกอก รักซ้อนซ่อนรัก แวนด้า สามารถพัฒนาพันธุ์หลากหลายสกุล ช้างศรีสยาม ช้างแดง ช้างกระ ช้างเผือก ช้างทวย ช้างนกรสวรรค์เบลล์ แอกลอคแซนด้า หลายพันธุ์ ชูพิน เขาเกาะ หวายแกระ ไม้ไทย ไม้ดอกไม้ประดับ พร้อมอุปกรณ์ ปลูกฯ มีผู้ให้คำแนะนำการดูแลรักษา ผลไม้หลากหลายชนิด มะม่วงกล้วยหอม พันธุ์ใหญ่ กระถอน อิหล่า ปลูกฝ้าย มะนาวเมืองจีน ชมพูเพชรน้ำผึ้ง ฝรั่ง มะกอกแขกดำ มะปรางตามฤดูกาล

จากแนวทางการพัฒนาอำเภอโกรกพระ มีการปรับปรุงสินค้าทางการเกษตรที่ผลิตได้ในเขตอำเภอ เช่น นาข้าว พืชไร่ และพืชสวน ให้มีคุณภาพดี และราคาสูง โดยส่งเสริมเกษตรกรที่มีคุณภาพ ใช้ปุ๋ยชีวภาพ เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต สามารถแข่งขันกับตลาดต่างประเทศ รวมทั้งแปรรูปผลิตผลให้สามารถคงคุณภาพได้นาน ปรับปรุงเส้นทางคมนาคมเชื่อมระหว่างตำบล หมู่บ้าน และอำเภอให้สามารถเชื่อมโยงและลดระยะทางลง เป็นการประหยัดงบประมาณและสามารถไ้ขนส่งผลิตทางการเกษตรสู่ตลาดได้สะดวก และรวดเร็ว พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างจังหวัด ที่นาชมสถานที่ต่าง ๆ และวัฒนธรรมพื้นเมือง โดยทำการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สะอาด มีความปลอดภัย สถานที่พัก และสาธารณูปโภคให้พร้อมพรั่งกับนักท่องเที่ยว และยังเป็นเมืองที่น่าอยู่ มีการรักษาสภาพแวดล้อมให้เป็นธรรมชาติ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีชุมชนและผู้นำที่เข้มแข็ง มีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ปราศจากยาเสพติด ส่งเสริมการปลูกผักปลอดสารพิษ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการป้องกันการบุกรุก

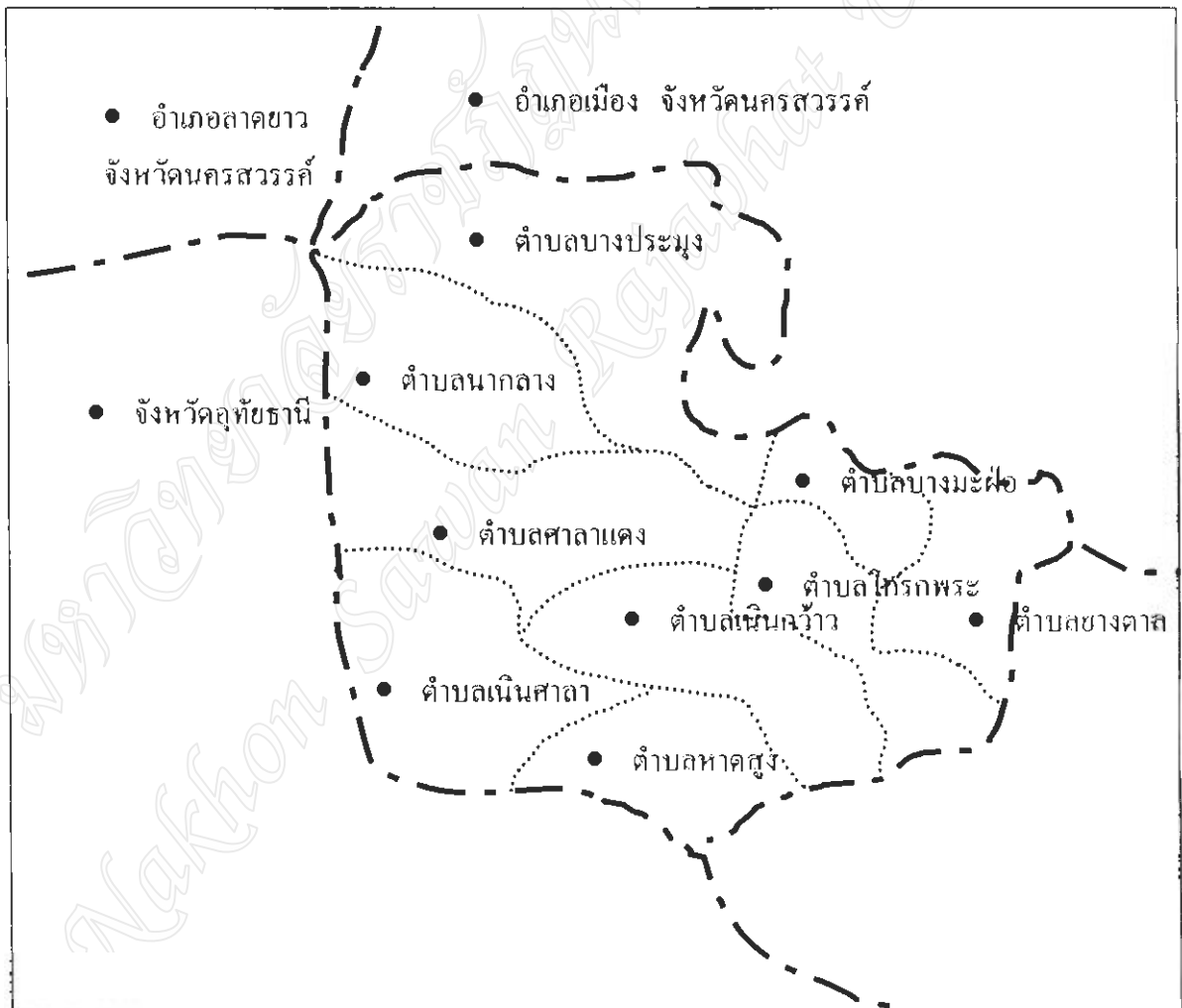
ทำลายป่า และทรัพยากรธรรมชาติโดยทำการฝึกรอบรม ให้ราษฎรมีความรู้สึกรู้สึกที่เป็นเจ้าของและช่วยกันดูแลทรัพยากรธรรมชาติ ในขณะเดียวกันก็ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ มีการกำจัดขยะเสียและมูลฝอยให้ถูกสุขลักษณะ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองโดยการป้องกันการซื้อสิทธิ - ขายเสียง และออกไปเลือกตั้งทุกครั้งทำให้ชุมชนเข้มแข็ง โดยการจัดให้มีเวทีประชาคม เพื่อร่วมคิดร่วมทำ ร่วม รับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์ ใต้เวทีประชาคม เพื่อแลกเปลี่ยนปัญหา และหาทางแก้ไขให้กับท้องถิ่น มีการเรียนรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เข้ามาใช้ในการดำรงชีวิตและพัฒนาท้องถิ่น และ ยังทำให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัยดีมีการเรียนรู้

นอกจากจะเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น รักษาโรคบางชนิด ประชาชนมีน้ำอุปโภค บริโภค และน้ำเพื่อการเกษตรโดยการปรับปรุงแหล่งน้ำที่ตื้นเขิน ให้สามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ โดยในฤดูแล้งมีการใช้อย่างถูกวิธีประหยัดจะทำให้ประชาชนมีน้ำใช้ตลอดปี (แผนพัฒนาอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์, 2545) เศรษฐกิจส่วนรวมของอำเภอที่สำคัญ เช่น สินค้าที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด สัตว์เลี้ยง อ้อยโรงงาน ฯลฯ ส่งไปจำหน่ายยังตลาดปลายทาง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรุงเทพฯ พ่อค้ารับซื้อจากจังหวัดใกล้เคียง นำมาตลาดข้าวมีตลาดกลางที่ตำบลกลางแดด อำเภอเมืองนครสวรรค์ และอำเภอพยุหะคีรี อ้อยส่วนใหญ่ส่งไปเข้าแปรรูปเป็นน้ำตาลที่โรงงานตำบลมะเกลือ และโรงงาน ตำบลหนองโพ อำเภอตากสิน สำหรับสินค้าเกษตรอื่น ๆ การซื้อขายในตลาดท้องถิ่น โดยพ่อค้าท้องถิ่นจะรับซื้อผลผลิตแล้วรวบรวมขายส่งต่อไปให้พ่อค้าในเมืองอีกทอดหนึ่ง สำหรับการรักษาสผลผลิตของเกษตรกรแต่ละราย จะเก็บรักษาสผลผลิตไว้ในยุ้งฉางของตนในระยะสั้น ๆ เมื่อมีผู้มารับซื้อก็จะขายโดยผู้ซื้อจะรวบรวมสินค้าแล้วทยอยส่งไปปลายทาง คือจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียงจนหมดฤดูกาลซื้อขาย การเก็บรักษาสผลผลิตไว้เพื่อรอราคา สูงขึ้นนั้นมีน้อยจะมีเฉพาะเกษตรกรรายใหญ่หรือพ่อค้าที่มีทุนมาก การอุตสาหกรรม ประกอบด้วย อุตสาหกรรมโรงสี อุตสาหกรรมอิฐ สำหรับอุตสาหกรรมในครอบครัวที่มีตำบลบางประมุง พันธุ์โพธิ์ ผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ (จักสาน) ที่ตำบลบางมะฝ่อ และหอเสื่อตำบลโกรกพระมี แหล่งการ ท่องเที่ยว โบราณสถาน มีพระพุทธรูปสมัยสุโขทัย ขนาดหน้าตักกว้าง 2 ศอก สูง 2 ศอก 1 คืบ สันนิษฐานว่าสร้างมาประมาณ 700 กว่าปีเป็นพระพุทธรูป ปารมารวิชัย ประดิษฐานอยู่ ณ วัดโกรกพระเกษมณี หมู่ที่ 5 ตำบลเนินศาลา มีเจ็อนร่วมเกล้า อยู่ระหว่างอำเภอโกรกพระ และอำเภอเมืองอุทัยธานี เป็นที่เก็บกักน้ำเพื่อระบาย เป็นการช่วยเหลือเกษตรกรในการทำนา 2 จังหวัด และเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจได้ดี หมู่ที่ 8 ตำบลเนินศาลา มีเขาค้ำพระ เป็นถ้ำมีบันไดขึ้นลงสะดวก ภายในถ้ำมีพระพุทธรูปเก่าแก่ประดิษฐานอยู่ในถ้ำ การเดินทางลงไปในถ้ำต้องใช้คบเพลิงและไฟฉาย ภายในมีหินงอก หินย้อยสวยงาม ทางวัดเขาค้ำพระ ได้จัดงานประจำปีให้ประชาชนเที่ยวชมทุกปี หมู่ที่ 4 ตำบลศาลาแดง มีบึงกระจ่างงามเป็นบึงที่สวยงาม

ตามธรรมชาติ มีนครเขจรีสอร์ท มีบึงระหารน้ำใส หมู่ที่ 5 ตำบลศาลาแดง หมู่ที่ 5 ตำบลบาง
 ประมุง และหมู่ที่ 4 ตำบลนากลาง บึงหวาย ตำบลโกรกพระ ตำบลศาลาแดงตำบลบางประมุง
 บ้านนารีสอร์ท อยู่ในเขตเทศบาลตำบลบางประมุง เขาหลวง ตำบลศาลาแดง ตำบลนากลาง เป็น
 แหล่งทรัพยากรธรรมชาติในด้านป่าไม้และหินอ่อน เป็นเขตอนุรักษ์ป่าไม้ และเป็นเขตแดนระหว่าง
 อำเภอโกรกพระ อำเภอลาดยาว และอำเภอกัททัน จังหวัดอุทัยธานี

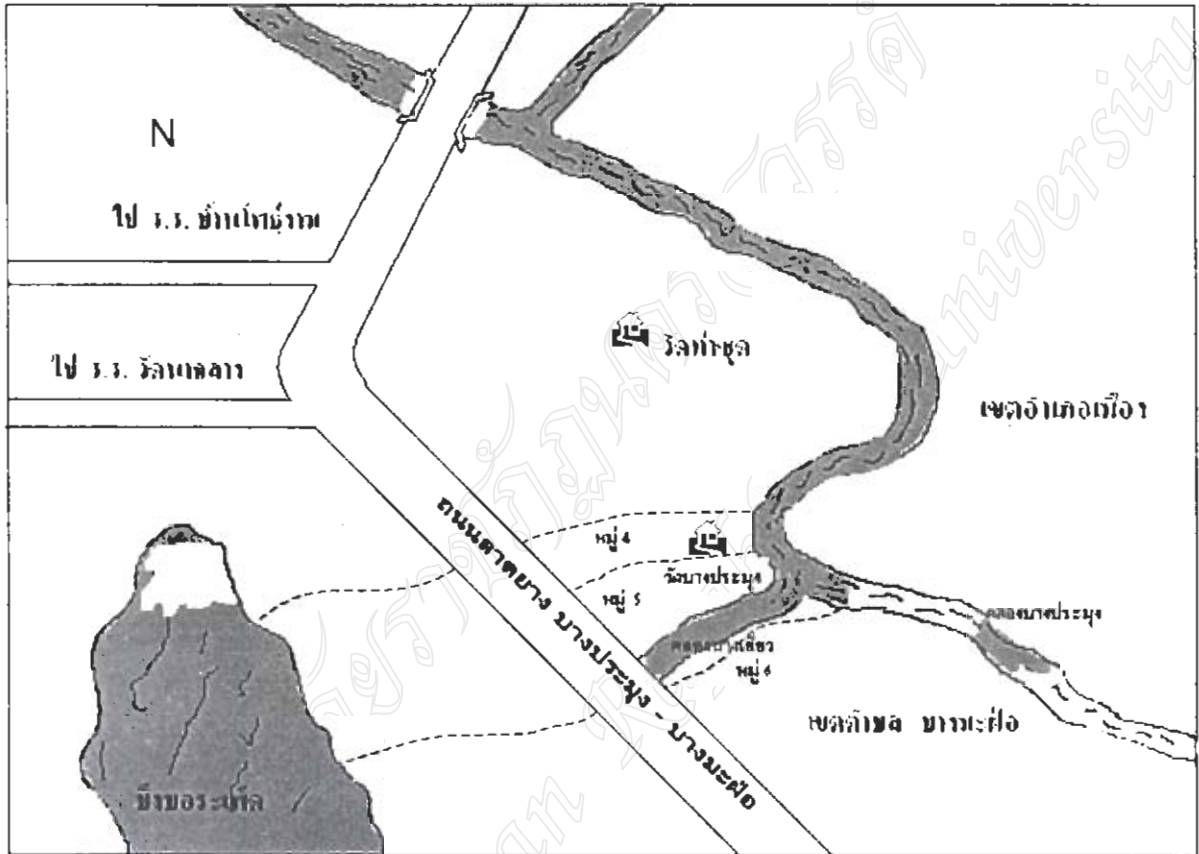
1.4. ด้านสภาพภูมิศาสตร์

แผนที่อาณาเขตอำเภอโกรกพระ

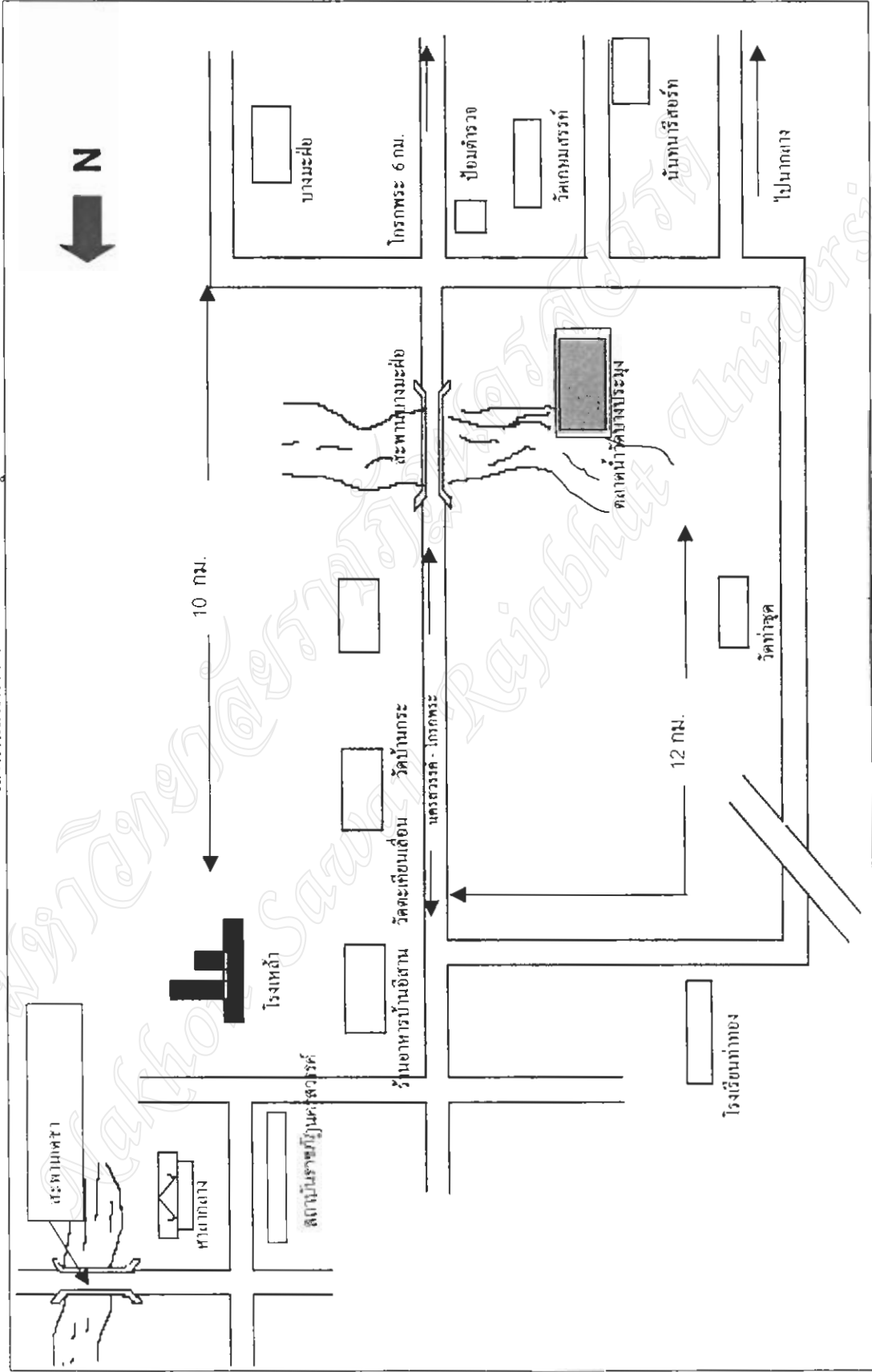
ภาพที่ 4.13 แสดงลักษณะแผนที่อำเภอโกรกพระ

แผนที่แสดงที่ตั้งและอาณาเขตของชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุง

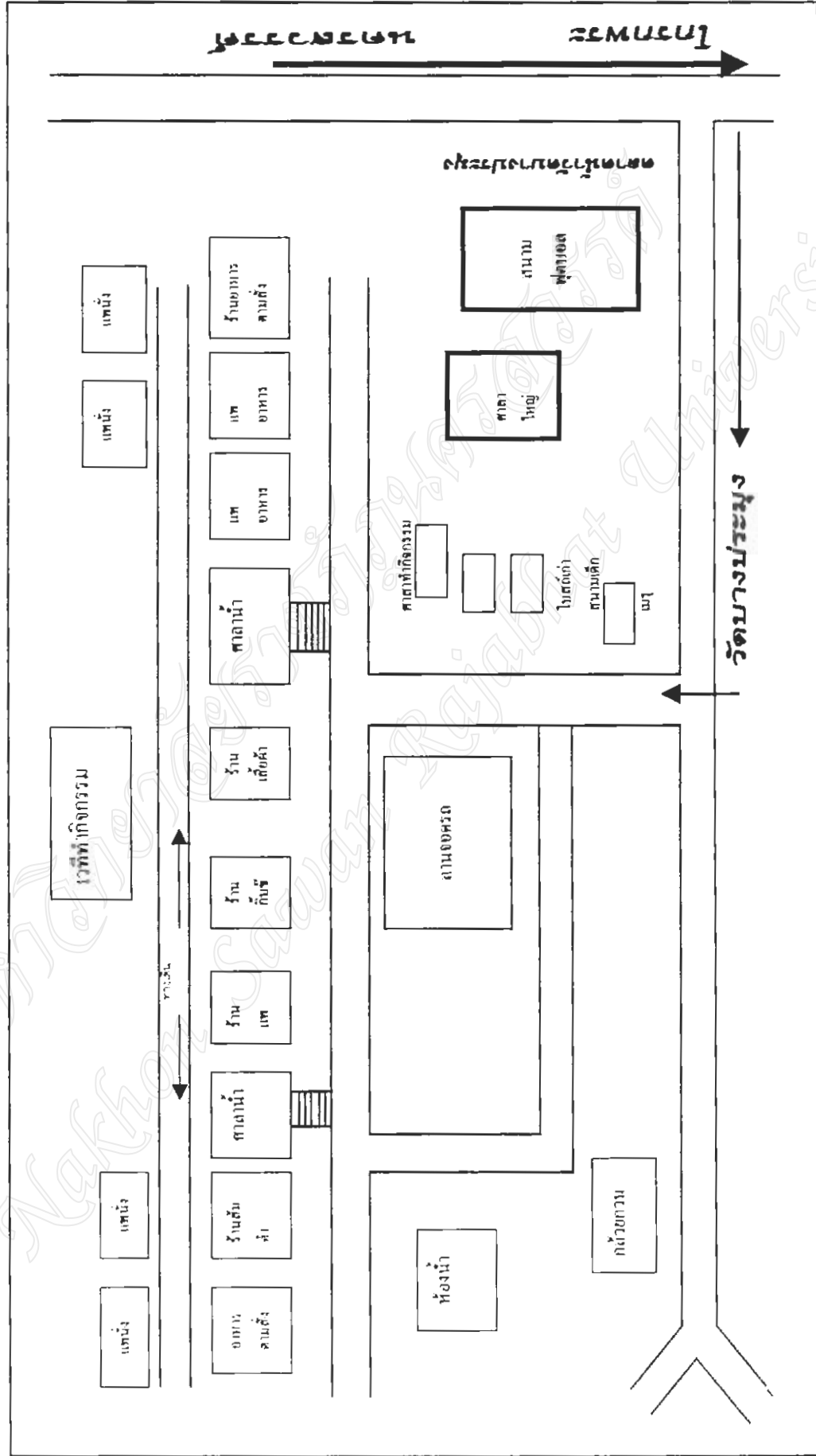
ภาพที่ 4.14 แสดงลักษณะของแผนที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของเทศบาลตำบลบางประมุง

แผนที่เส้นทางไปตลาดน้ำบางพระมุง

ภาพที่ 4.15 แผนที่เส้นทางไปตลาดน้ำบางพระมุง

แผนที่นิคมตลาดหน้าวัดบางประมุง

ภาพที่ 4.16 แสดงลักษณะแผนที่ในตลาดหน้าวัดบางประมุง

2. กระบวนการมีส่วนร่วมการเรียนรู้

บทเรียนจากการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นได้รับจากการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย คือ การเข้าใจตนเอง และเข้าใจผู้อื่น เข้าใจทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรที่มีอยู่ สามารถวิเคราะห์เป็น ข้อมูลดังนี้

2.1 จัดประชุมชี้แจงโครงการ

เป็นการจัดประชุมให้ชุมชนเกิดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนในชุมชนของตนเอง

ภาพที่ 4.17 แสดงการจัดประชุมเพื่อชี้แจงโครงการในการพัฒนา

2.2 การอบรมและสัมมนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดบางประมงแบบยั่งยืน

การจัดให้มีการอบรมและสัมมนาขึ้นเพื่อให้ชุมชนเกิดองค์ความรู้ที่จะหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนของตนเองให้มีความยั่งยืนได้

ภาพที่ 4.18 แสดงถึงกณะการอบรมเพื่อเพิ่มองค์ความรู้ของชุมชนเอง

2.3 การสัมมนาเรื่องระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม

ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญที่จะต้องมีการรักษา ชุมชนได้ความรู้ความเข้าใจถึงระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินวิถีชีวิตของตนเองและเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชน

ภาพที่ 4.19 แสดงลักษณะระบบนิเวศที่ชุมชนต้องรักษา

2.4 การศึกษาดูงานในชุมชนและท้องถิ่น

จากการจัดเวทีในครั้งแรกผู้นำชุมชน และสมาชิกได้เสนอแนวความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมง โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ด้านความสามัคคีและพลังชุมชน ด้านการนำทรัพยากรชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 4.20 แสดงลักษณะการศึกษาดูงานในท้องถิ่นใกล้เคียง

2.5 การสัมมนาเรื่องแผนการพัฒนากองท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

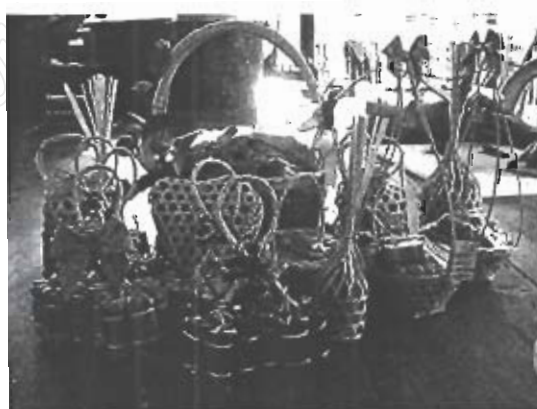
ผลการดำเนินการจากกิจกรรมการสัมมนาเรื่องแผนการพัฒนากองท่องเที่ยว ชุมชนให้ ความร่วมมือ และให้ข้อเสนอแนะในการกำหนดแผน หรือจัดทำแผนที่จะพัฒนาศักยภาพ การท่องเที่ยวในชุมชนของตนเองได้แผนปฏิบัติการที่มีความพร้อมเข้าร่วมการทดลองปฏิบัติ

ภาพที่ 4.21 แสดงลักษณะการประชุมเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ให้กับชุมชน

2.6 การจัดระบบสินค้า และหัตถกรรม

ผลการดำเนินการจากกิจกรรมการสัมมนาเรื่องแผนการพัฒนากองท่องเที่ยว ชุมชนให้ ความร่วมมือ และให้ข้อเสนอแนะในการกำหนดแผน หรือจัดทำแผนที่จะพัฒนาศักยภาพการ ท่องเที่ยวในชุมชนของตนเองได้แผนปฏิบัติการที่มีความพร้อมเข้าร่วมการทดลองปฏิบัติเพื่อจัด ระบบสินค้าที่จะเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชน

ภาพที่ 4.22 แสดงลักษณะของสินค้าที่ชุมชนต้องจัดระบบสินค้าให้เพิ่มมูลค่ามากยิ่งขึ้น

2.7 การจัดให้มีการศึกษาดูงานภายนอกสถานที่

ผลการการศึกษาดูงานชุมชนอื่นได้เห็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนให้ยกระดับมาตรฐานคุณภาพด้านความสะอาดของชุมชน ด้านอาหารเครื่องดื่ม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านความปลอดภัยและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะทำให้ชุมชนของตนเองเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ภาพที่ 4.23 แสดงลักษณะการศึกษาองค์ความรู้นอกสถานที่โดยการศึกษาดูงาน

2.8 สัมมนาประเมินผลการดำเนินงาน

ในการจัดเวทีสัมมนาขึ้นเพื่อให้ทราบถึงปัญหาเรื่องความไม่สมบูรณ์ของการศึกษาองค์ความรู้ ถึงปัญหาที่พบกับชุมชน และสามารถปรับปรุงให้เป็นไปในแนวทางที่ดีขึ้นและช่วยกันแสดงความคิดเห็นเพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาของชุมชนให้เกิดความยั่งยืนได้

ภาพที่ 4.24 แสดงลักษณะการจัดประชุมแสดงความคิดเห็นของชุมชน

2.9 จัดประชุมเครือข่าย ความร่วมมือ

การประชุมเครือข่ายและความร่วมมือของชุมชน โดยที่จะให้ชุมชนมีองค์ความรู้ ความเข้าใจเรื่องเครือข่ายและเกิดความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนปรับปรุงการท่องเที่ยวชุมชนมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาชุมชนของตนเองให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 4.25 แสดงลักษณะการจัดประชุมเพื่อเกิดองค์ความรู้ด้านเครือข่ายและความร่วมมือ

2.10 จัดงานครบรอบ 3 ปี

จากระยะเวลาที่ผ่านมาชุมชนได้ช่วยกันพัฒนาไปในแนวทางที่ดีขึ้นและชุมชนมีความร่วมมือในสิ่งที่ดำเนินกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม ให้ชุมชนของตนเองเข้มแข็ง

ภาพที่ 4.26 แสดงลักษณะการเปิดงานการดำเนินกิจกรรมร่วมกันของชุมชนและหน่วยงาน

2.11 ประชุมชมสัมมนากำหนดคุณภาพการท่องเที่ยว

การสัมมนาในการกำหนดคุณภาพการท่องเที่ยวของในชุมชน ทำให้ชุมชนรับทราบผลการดำเนินงานที่ได้ร่วมมือกันในการพัฒนาการท่องเที่ยวของตลาดน้ำวัดบางประมุงให้เกิดความยั่งยืนได้

ภาพที่ 4.27 แสดงลักษณะการประชุมร่วมกันชุมชนเพื่อกำหนดคุณภาพการท่องเที่ยว

2.12 วิเคราะห์สรุปและรับรู้สภาพการดำเนินงาน

จากการกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนที่ได้ร่วมปฏิบัติตามแผนเป็นสรุปได้ว่าการพัฒนาชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุง ได้มีมาตรฐานการท่องเที่ยวที่ดีขึ้นให้ชุมชนเกิดความร่วมมือร่วมใจกันที่จะช่วยการพัฒนาชุมชนของตนเองให้อยู่รอดต่อไปได้โดยช่วยกันพัฒนาด้วยตัวของชุมชนเอง และชุมชนได้เรียนรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับกระบวนการและขั้นตอนของการวิเคราะห์ปัญหาและการระบุสาเหตุของปัญหาอย่างเป็นระบบและการแก้ปัญหาของตนเองและแบ่งหน้าที่ตามความถนัดของแต่ละบุคคล บนพื้นฐานศักยภาพของตนเองและชุมชนในการพัฒนาชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุงให้ยั่งยืนได้

ภาพที่ 4.28 แสดงลักษณะการมีเวทีงานร่วมระดมความคิดเห็น

3. ผลวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้มแข็งชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุง

เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจข้อมูล คือ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือข้อมูลทั่วไป และข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้มแข็ง ได้นำผู้ช่วยวิจัยลงเก็บข้อมูล พร้อมทั้งประชุมกลุ่มทำงานอยู่เป็นระยะ จึงสรุปผลดังนี้

การศึกษาวิจัยได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดซึ่งเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 60 ชุด มาวิเคราะห์ ตามระเบียบวิธีทางสถิติ โดยคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุง และการนำไปพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนและเป็นประโยชน์แก่การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการรวมพลังของชุมชนให้มีความเหนียวแน่น

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มคน

กลุ่มคน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กลุ่มคนในชุมชน	21	35.0
กลุ่มผู้มาเยี่ยมชม	39	65.0
รวม	60	100.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ เป็นกลุ่มคนที่อยู่ในชุมชน ร้อยละ 35 และเป็นกลุ่มคนที่มาเยี่ยมชมตลาดน้ำ ร้อยละ 65

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	26	43.3
หญิง	34	56.7
รวม	60	100.0

จากตารางที่ 4.2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ เป็นเพศชาย ร้อยละ 43.3 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 56.7

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
15-20 ปี	10	16.7
21-30 ปี	16	26.7
31-40 ปี	16	26.7
41-50 ปี	9	15.0
51-60 ปี	6	10.0
60 ปีขึ้นไป	3	5.0
รวม	60	100.0

จากตารางที่ 4.3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ เป็นกลุ่มที่มีอายุ 21-30 ปี และ 31-40 ปีมากที่สุด คือร้อยละ 26.7 ส่วนกลุ่มผู้มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 5.0

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โสด	23	38.3
สมรส	34	56.7
ม้าย	3	5.0
หย่า/ร้าง	0	0.0
รวม	60	100.0

จากตารางที่ 4.4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ มีสถานภาพสมรส มากที่สุด คือ ร้อยละ 56.7 และไม่มีสถานภาพหย่า/ร้าง

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา
สูงสุด

ระดับการศึกษาสูงสุด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้เรียน	2	3.3
ประถมศึกษา	13	21.7
มัธยมศึกษา	20	33.3
อนุปริญญา	7	11.7
ปริญญาตรี	17	28.3
สูงกว่าปริญญาตรี	1	1.7
รวม	60	100.0

จากตารางที่ 4.5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ เป็นกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงสุด
ระดับมัธยมศึกษามากที่สุดคือร้อยละ 33.3 รองลงมาคือกลุ่มที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี คือ
ร้อยละ 28.3 ส่วนกลุ่มที่น้อยที่สุด คือ กลุ่มผู้ที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มีรายได้	18	30.0
ต่ำกว่า 1,000 บาท	0	0.0
1,000-4,000 บาท	14	23.3
4,001-7,000 บาท	12	20.0
7,001-10,000 บาท	6	10.0
10,000 บาทขึ้นไป	10	16.7
รวม	60	100.0

จากตารางที่ 4.6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ แผลงกลุ่มที่รายได้ต่อเดือนสูงสุด
ระดับ 10,000 ขึ้นไปคือร้อยละ 16.7 กลุ่มที่มีรายได้ต่อเดือน ระดับ 7,001 -10,000 คือร้อยละ 10.0
และกลุ่มที่ไม่มีรายได้คือร้อยละ 30.0 ซึ่งเป็นกลุ่มที่มากที่สุด

ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามบุคคลที่ร่วมมา
เยี่ยมชม

บุคคลที่ร่วมมาเยี่ยมชม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มากคนเดียว	7	11.7
ปู่-ย่า-ตา-ยาย	0	0
บิดา-มารดา	2	15.0
สามี-ภรรยา	9	11.7
บุตร	7	1.7
พี่น้อง	1	3.3
เพื่อน	22	36.7
ญาติอื่น ๆ	12	20.0
รวม	60	100.0

จากตารางที่ 4.7 พบว่าผู้มาเยี่ยมชมตลาดน้ำบางประมงกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดคือ กลุ่มพี่น้อง คิดเป็น ร้อยละ 36.7 รองลงมา คือกลุ่มเพื่อน คิดเป็น ร้อยละ 20.0 กลุ่มที่มาเยี่ยมชมตลาดน้ำบางประมงน้อยที่สุดคือกลุ่ม บุตร คิดเป็น ร้อยละ 1.7 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุตรของชุมชนตลาดน้ำบางประมงขาดความสนใจในพื้นที่ของชุมชนตนเอง

ตารางที่ 4.8 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจำนวนครั้งที่มาเยี่ยมชม

จำนวนครั้งที่มาเยี่ยมชม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มาครั้งแรก	22	36.7
เคยมากกว่า 1 ครั้ง	38	63.3
รวม	60	100.0

จากตารางที่ 4.8 พบว่าจำนวนครั้งที่มาเยี่ยมชมตลาดน้ำบางประมงกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดคือ กลุ่มที่เคยมากกว่า 1 ครั้งคิดเป็นร้อยละ 63.3 รองลงมาคือกลุ่มมาครั้งแรกคิดเป็นร้อยละ 36.7 แสดงให้เห็นว่าการมาเยี่ยมชมตลาดน้ำบางประมงผู้มาเยี่ยมชมก็มาที่ซ้ำอีก

ตารางที่ 4. 9 แสดงค่าความเข้มแข็งของชุมชนจำแนกรายด้าน

ด้าน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม	3.9933	0.5008
ความสามัคคีและพลังชุมชน	4.4267	1.3957
การนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์	4.4700	0.4597
การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.2267	0.5367

จากตารางที่ 4. 9 พบว่าความเข้มแข็งของชุมชนตลาดน้ำบางปะมงแสดงในค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ในแต่ละด้านเท่ากับ 3.9933, 4.4267, 4.4700 และ 4.2267 ซึ่งจัดมีความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ในระดับสูง

ตารางที่ 4. 10 แสดงค่าความเข้มแข็งของชุมชน

ความเข้มแข็งของชุมชน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
ความเข้มแข็งของชุมชน	4.2792	0.5402

จากตารางที่ 4.10 พบว่าค่าความเข้มแข็งของตลาดน้ำบางปะมงคิดเป็นค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เป็น 4.2792 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คิดเป็นร้อยละ 0.5402

สรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ เป็นกลุ่มคนที่อยู่ในชุมชนจำนวน 21 คน ร้อยละ 35 และเป็นกลุ่มที่น้อยที่สุดและกลุ่มคนที่มาเยี่ยมชมตลาดน้ำจำนวน 39 คน ร้อยละ 65 กลุ่มที่มากที่สุด

เป็นเพศชาย จำนวน 26 คน ร้อยละ 43.3 กลุ่มที่น้อยที่สุด เป็นเพศหญิง จำนวน 34 คน ร้อยละ 56.7 กลุ่มที่มากที่สุด

กลุ่มที่มีอายุ 21-30 ปี จำนวน 16 คน และ 31-40 ปี จำนวน 16 คนมากที่สุด คือ ร้อยละ 26.7 ส่วนกลุ่มผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 3 คน มีน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 5.0

มีสถานภาพสมรสจำนวน 23 คน มากที่สุด คือ ร้อยละ 56.7 สมรสจำนวน 34 คน ร้อยละ 56.7 มีจำนวน 3 คน ร้อยละ 5.0 และไม่มีสถานภาพหย่า/ร้าง

กลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงสุด ระดับมัธยมศึกษามากที่สุดคือร้อยละ 33.3 รองลงมาคือกลุ่มที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี คือ ร้อยละ 28.3 ส่วนกลุ่มที่น้อยที่สุด คือ กลุ่มผู้ที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี

กลุ่มที่รายได้ต่อเดือนสูงสุดระดับ 10,000 ขึ้นไปคือร้อยละ 16.7 กลุ่มที่มีรายได้ต่อเดือนระดับ 7,001 -10,000 คือร้อยละ 10.0และกลุ่มที่ไม่มีรายได้คือร้อยละ 30.0 ซึ่งเป็นกลุ่มที่มากที่สุด ผู้มาเยี่ยมชมตลาดน้ำบางปะมงกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดคือ กลุ่มพี่น้อง คิดเป็น ร้อยละ 36.7 รองลงมา คือกลุ่มเพื่อน คิดเป็น ร้อยละ 20.0 กลุ่มที่มาเยี่ยมชมตลาดน้ำบางปะมงน้อยที่สุดคือกลุ่ม บุตร คิดเป็น ร้อยละ 1.7 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุตรของชุมชนตลาดน้ำบางปะมงขาดความสนใจในพื้นที่ ของชุมชนตนเอง จำนวนครั้งที่มาเยี่ยมชมตลาดน้ำบางปะมงกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดคือกลุ่มที่เลขมากกว่า 1 ครั้งคิดเป็นร้อยละ 63.3 รองลงมาคือกลุ่มมาครั้งแรกคิดเป็นร้อยละ 36.7 แสดงให้เห็นว่าการมาเยี่ยมชมตลาดน้ำบางปะมงผู้มาเยี่ยมชมกับมาเที่ยวอีก

บทที่ 5

ผลการวิจัยและวิจารณ์

ผลการวิจัยเป็นการวิเคราะห์ที่ได้จากการทำกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดบางประมุง ตำบลบางประมุง ได้เป็นไปตามแผนการดำเนินงาน และมีความสอดคล้องของกิจกรรมทำให้กิจกรรมที่ปฏิบัติได้บรรลุวัตถุประสงค์ และสามารถตอบคำถามการวิจัยได้ดังนี้

- 1 ผลการวิจัยสภาพพื้นฐานบริบทชุมชน
- 2 ผลการวิจัยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน
- 3 ผลการวิจัยกระบวนการมีส่วนร่วม
- 4 ผลการวิจัยแนวทางการสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุง
- 5 การประเมินผลวิจัยและวิจารณ์จากผู้นำชุมชน

1 ผลการวิจัยสภาพพื้นฐานบริบทชุมชน

องค์ประกอบด้านพื้นที่ ตลาดน้ำวัดบางประมุง เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติเป็นหลักมีธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ ดังนั้นองค์ประกอบด้านพื้นที่จึงมีฐานอยู่กับธรรมชาติ

เนื่องจากไม่มีบันทึกประวัติ เล่าต่อกันมาว่าชุมชนบางประมุงเป็นชุมชนที่เก่าแก่ เชื่อกันว่ามีเชื้อสายชาวมอญ จากหลักฐานที่พบคือวิหารขางตะวันตกของวัดบางประมุงที่ยืนยงความเก่าแก่ของชุมชนนี้และเป็นศิลปะแบบมอญที่เห็นได้ชัดและมีคลองที่ใช้เป็นเส้นทางสัญจรไปมาทำการค้าขาย และขนส่งสินค้าสู่อำเภอเมืองมีต้นไม้หนาทึบริมสองฝั่งคลองหนาแน่นมากชาวบ้านจึงพากันเรียกบ้านป่างู ต่อมาเรียกเพี้ยนกันไปว่าบ้านบางประมุงจนมาถึงทุกวันนี้ และมีชื่อเรียกอีกหลายชื่อตามสายน้ำไหลลงไหลผ่าน เช่นคลองขนมจีนหรือคลองบางไผ่เป็นต้น ในปี พ.ศ. 2543 ในวันที่ครบรอบ อัมภอโศกพระอายุ 101 ปีประชาคม อัมภอโศกพระได้มีมติร่วมกันที่จะจัดตั้งตลาดน้ำ วัดบางประมุงขึ้นเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ และหวนคืนสู่สายน้ำ และวัฒนธรรมไทยดั้งเดิม อันเป็นมรดกทางสายน้ำจึงได้จัดตั้งตลาดน้ำวัดบางประมุงขึ้นเมื่อวันอาทิตย์ที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว สินค้าทางการเกษตรอาหารพื้นบ้าน และ ภูมิปัญญาหัตถกรรมได้สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวในความงามทางธรรมชาติ

ปัจจุบันตลาดน้ำวัดบางประมุง ผ่านการดำเนินการ ตั้งแต่วันอาทิตย์ ที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 จนถึงปัจจุบัน บริเวณริมคลองหน้าวัดบางประมุง จะเป็นตลาดน้ำแห่งเดียวในภาคเหนือ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวโดยอิงวิถีชีวิตชุมชน และความสวยงามจากธรรมชาติ ตลาดน้ำวัดบางประมุง ห่างจากตัวเมืองนครสวรรค์ ประมาณ 18 กิโลเมตร และสามารถเดินทางไปได้หลายเส้นทาง มีบริการล่องเรือชมธรรมชาติ และพันธ์นกหายาก มีแหล่งอนุรักษ์ปลาหน้าวัด มีการจำหน่ายอาหารพื้นบ้าน หัตถกรรมท้องถิ่น สินค้าพื้นเมืองที่สำคัญได้แก่ขนมเบื้อง ก๋วยเตี๋ยว ส้มแผ่น ฯลฯ สินค้าทางการเกษตรมีจำหน่ายเช่น ละครมุด มะม่วง ขนุน ชมพู กว๊วยไข่ กว๊วยน้ำว้า มีการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน และศูนย์ฝึกสอนดนตรีไทยของเข่าชน

ด้านเศรษฐกิจและสังคม เศรษฐกิจในอดีต ชุมชนบางประมุง ใช้ชีวิตอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ และลำคลอง บ้านเรือน และร้านค้าตั้งอยู่ติดริมน้ำ ก็กลายเป็นเรือนแพห่างที่อยู่อาศัย และเพื่อการค้าขาย การลงไปอยู่ในน้ำจะมีการเรียนรู้ ดังนั้นเมื่อเกิดแหล่งชุมชนค้าขาย ก็เกิดเป็นตลาดขึ้นอีก ทั้งที่เป็นเส้นทางส่งสินค้าสู่อำเภอเมืองและอำเภออื่นๆ ใกล้เคียง ทำให้เกิดเป็นตลาดน้ำขึ้นคนค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าทางการเกษตรกันเป็นส่วนใหญ่ ริมน้ำในลำคลอง คนซื้อก็พายเรือมาเก็บน้ำเป็นจำนวนมาก จึงเป็นภาพวิถีชีวิตสามัญชนของชนบท ที่เกิดขึ้น เช่นชุมชนท่าซุด ซึ่งเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าที่ลึกลับ และมีคลองเล็กคลองน้อยที่เชื่อมโยงติดต่อกัน จะเห็นได้จากประวัติในอดีต เมืองนครสวรรค์ ก็ได้เติบโตขึ้น เพราะเป็นชุมชนทางการค้าและคมนาคมทางน้ำที่ใหญ่มีศูนย์กลางแม่น้ำสายสำคัญๆ ได้แก่ แม่น้ำ ปิง แม่น้ำวัง แม่น้ำยม และแม่น้ำน่าน

จากการข้อมูลการศึกษาพบว่า ในปี 2517 ได้เกิดไฟไหม้ห้องแถวตลาดจึงเป็นเหตุทำให้ประชาชนอพยพไปอยู่ที่อื่นชุมชนที่เคยรุ่งเรืองก็กลายเป็นชุมชนชนบทที่มีอาคารวางแผนพัฒนา และไม่มีการฟื้นฟู และด้วยสาเหตุความเจริญเติบโตทางปัจจัยภายนอกโตขึ้นการคมนาคมทางบก มีการก่อสร้างถนนเรียบฝั่งแม่น้ำ ทำให้วิถีชีวิตประชาชนเปลี่ยนแปลงไปโดยอาศัยเส้นทางคมนาคมทางบกเป็นสำคัญ ประกอบกับแม่กำพ้อลำที่อยู่บ้านท่าซุดได้อพยพไปทำมาหากินที่อื่นๆ เนื่องจากเกิดอัคคีภัยเผาตลาดครั้งที่ 2 และมีโจรปล้นใหญ่อีก 2 ครั้ง มีผลทำให้ชุมชนบางประมุงที่เคยติดต่อค้าขายกันกับชุมชนท่าซุดต้องซบเซาลงไปด้วย และชีวิตการเป็นอยู่ที่แห่งนั้นก็อาศัยธรรมชาติที่เป็นสวนผลไม้ผสมผสานไร่นา ที่มีมาตั้งแต่อดีตหล่อเลี้ยงชีวิตชาวบางประมุงเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ในศตวรรษปัจจุบันนั้นชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุงเกิดการรวมกลุ่มกัน และตั้งกลุ่มหนึ่ง ด้วยสหกิจผลิตภัณฑ์เช่น กลุ่มก๋วยเตี๋ยว และน้ำผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจำหน่ายในตลาดน้ำ และตั้งจำหน่ายใบเซตพื้นๆ ทำให้มีรายได้กระจายในชุมชนถึงคนหนุ่มวัยชรา ใช้เวลาว่างว่างเวลาว่างทำสวนไร่นาก็นำผลผลิตทางการเกษตรที่ได้มาจำหน่าย และวางขาย มีทั้งผลไม้ในฤดูกาล ผลไม้เข้ามา

แปรรูป งานหัตถกรรม และอาหารพื้นเมือง พ่อค้า แม่ค้าในชุมชนจึงเป็นเกษตรกรตัวจริงทำให้มีรายได้อ่างต่ำวันละ 200-500 บาท ทำให้ชาวบ้านชุมชนบางประมุงมีฐานะดีขึ้นแต่ไม่สามารถทำการค้าในเชิงพาณิชย์เพราะสภาพการเกษตรนั้นเป็นสวนผสมจึงมีเศรษฐกิจพออยู่พอกิน ที่เหลือเก็บจึงนำมาหมุนเวียนลงทุน นโยบายภาครัฐ วิสาหกิจชุมชน นี้เป็นการส่งเสริมกลุ่มหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในการแปรรูปรวมกลุ่มเพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง นำแบบอย่างความยั่งยืนตามแนวทางพระราชดำริของในหลวงรัชกาลปัจจุบัน และส่งเสริมการท่องเที่ยวพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

สังคมในอดีตเป็นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเช่น ช่วยงานบุญ งานบวช เป็นต้น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชีวหลักพระพุทธศาสนา การลงแขกช่วยงานโดยไม่ต้องจ้างเป็นค่าแรงสังเกตได้จากความผูกพันระหว่างชุมชนกับวัด ชุมชนกับโรงเรียนที่อยู่ใกล้กัน โรงเรียนอาศิษพื้นที่วัด การสร้างวัดมาจากประชาชนในชุมชนที่นับถือศาสนาพุทธ ของชาวไทยเชื้อสายมอญ

ปัจจุบันการพัฒนามีความเจริญเข้ามา มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกรวดเร็ว ก็ทำให้กลุ่มคนที่มีฐานะส่งลูกหลานมาเรียนในตัวเมืองทำให้วิถีชีวิตของสังคมครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป แต่สภาพการเป็นอยู่ก็ยังคงรูปแบบเดิมไว้ มีการรวมกลุ่มของแม่บ้านและกลุ่มสตรีอาสา ที่ได้เรียนรู้ร่วมกับหน่วยงานพัฒนาชุมชน จัดตั้งกลุ่มการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร และจัดสรรผลกำไรที่เท่ากันทำให้อัตวิถีชีวิตการเป็นอยู่นั้นดีขึ้น มีสาธารณูปโภค เช่น มีไฟฟ้าใช้ทุกหลังคาเรือน มีการบริการด้านสาธารณสุข และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสภาพสังคมของชุมชน จากการก่อตั้งตลาดน้ำทำให้เกิดวิถีชีวิตกับสายน้ำ และได้ก่อตั้งตลาดน้ำขึ้นมาเพื่ออนุรักษ์ความเป็นไทยในอดีตให้คงอยู่ และมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกันแบบเครือญาติคั้งสืบเนื่องมีความเจริญ และการศึกษาเข้ามาทำให้หนุ่มสาววัยทำงาน ต่างออกไปใช้แรงงานนอกถิ่นคงมีแค่คนแก่และชราเท่านั้น ที่ใช้ชีวิตแบบดั้งเดิมอยู่สังเกตได้จากการรวมกลุ่มการจัดตั้งคณะกรรมการตลาดน้ำวัดบางประมุง และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนวัดบางประมุงที่ร่วมกับชาวบ้านในชุมชน ที่มีโครงการเรียนรู้ในแพที่จะเกิดขึ้น มีโครงการกองทุนหมู่บ้านที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ร่วมกันรักษาผลประโยชน์ ถึงแม้ว่าวิถีการค้ารังชีวิตจะแตกต่างจากเดิมบ้างแต่ก็ยังมีความเป็นเอกลักษณ์ ของความสามัคคีและการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ไว้ให้เห็น คั้งเช่นในอดีตที่ผ่านมา

ด้านการเมืองและการปกครอง การเมืองและการปกครองจากความรุ่งเรืองในอดีตจนในวันที่ 10 กันยายน พ.ศ 2512 ชุมชนบางประมุงก็ได้รับการยกฐานะเป็นสุขาภิบาลเรียกว่า สุขาภิบาลบางประมุง ขึ้นอยู่กับอำเภอโกรกพระและต่อมาในปี พ.ศ 2542 สุขาภิบาลบางประมุงก็ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลบางประมุง ขึ้นอยู่กับอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ตามพระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล (ประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่มที่

116 ตอนที่ 9 ก. วันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542) แต่การดูแลประชาชนในชุมชนบางประมุง
 ขึ้นตรงกับกำนัน และเทศบาลตำบลบางประมุง มาถึงทุกวันนี้ เทศบาลตำบลบางประมุงนั้น เป็นเทศ
 บาลชั้น 7 มีสมาชิกมาจากการเลือกตั้งมีการปกครองโดยนักการเมืองท้องถิ่น มี จำนวน 12 คน 1
 นายกเทศมนตรี และเทศมนตรี 2 คน และสมาชิกอีก 9 คนการบริหารการปกครองนั้นแบ่งการปก
 ครองเป็น 8 หมู่บ้านคือ 1.บ้านสะพานมอญ 2.บ้านท่าซุด 3.บ้านหนองตาชาย 4.บ้านไร่ 5.บ้าน
 บางประมุง 6.บ้านช่องกว้าง 7. บ้านช่องรอก 8. บ้านหนองโพธิ์ ปกครองบนพื้นที่ทั้งหมด 42
 ตารางกิโลเมตร (คิดเป็นพื้นที่26,250ไร่) เป็นพื้นที่เขตเมือง 1.5 ตารางกิโลเมตรและพื้นที่ชนบท
 40.5 ตารางกิโลเมตรมีโรงเรียน 5 โรงเรียน และวัด 5 วัด ในเขตพื้นที่การปกครอง และมีกำนันตำบล
 บางประมุงดูแล และปกครองลูกบ้านในชุมชนตามกฎหมายเท่าที่ยังไม่ได้แก้ไข

ด้านประเพณีและวัฒนธรรม ประเพณีและวัฒนธรรมเดิมในอดีตชุมชนบางประมุงเป็น
 คนไทยเชื้อสายมอญ และมีวัฒนธรรมมอญที่สืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน เช่น ประเพณีขันโตก
 ข้าวแช่ ที่มีในช่วงวันสงกรานต์และประเพณีไทยวันสงกรานต์ เช่น การรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ สรงน้ำ
 พระการทำบุญตักบาตรเทโวในวันออกพรรษา งานวันลอยกระทง และประเพณีทางศาสนา เช่น
 งานบวชนาคหมู่ และการสงฆ์เกี่ยวข้าว ในการทำนา ยังมีการเล่นพื้นบ้านเช่นการแข่งขันเรือยาว
 เรือใบท้ายบอด แข่งเรือกระทะ เรือตะเข้ และการแสดงพื้นบ้านต่างๆ เช่น รำโทน รำเคียวเกี่ยวข้าว
 และการแสดงดนตรีไทย

ในสภาพปัจจุบันประเพณี และวัฒนธรรม ไทยยังคงมีการอนุรักษ์ไว้ ในชุมชนบางประมุง
 ยังคงมีวิถีการดำรงชีวิตเช่นเดิม การจัดตั้งตลาดน้ำวัดบางประมุงขึ้นยังคงรักษาความเป็นไทยไว้ คือ
 การแสดงลิเก ดนตรีไทย และ การละเล่นพื้นบ้าน

ด้านภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อม ภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อมในอดีตนั้น สภาพชุมชน
 บางประมุง เป็นป่ารกทึบ และมีต้นไผ่บริเวณสองฝั่งคลองอย่างหนาแน่น มีความหลากหลายทาง
 กายภาพและชีวภาพ เช่น ห้วย หนอง คลองบึง เป็นที่อยู่อาศัยของพันธุ์ปลาหลายชนิด พันธุ์นก
 พันธุ์ไม้ที่หลากหลายชนิด ความงามทางธรรมชาติอันงดงาม ทำให้เกิดความร่มรื่นจากความสดใส
 ของสายน้ำ ลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบเรียบและลุ่มสลับกับห้วย หนอง คลองบึง และลำธาร
 ขนาดเล็ก ทว่าๆไปลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบร้อนชื้นสะวันนา คือมีฤดูฝน และฤดูแล้ง แบบเห็น
 ได้ชัดเจน ช่วงมีฝนตกมากชุมชนจะทำพิธีสวนไร่นา ทำได้ตลอดทั้งปี บางครั้งต้องทิ้งระยะการทำ
 บ้างอาจมีปัญหาเรื่องน้ำท่วมในบางปีการทำพิธีสวนไร่นานั้นเป็นแบบสวนผสมที่เกิดจากภูมิปัญญา
 และยังคงความเป็นธรรมชาติที่กลมกลืนกันทำให้ภูมิประเทศและสิ่งแวดล้อมงดงาม จากการทำการ
 เกษตร ปลูกพืชจะช่วยให้การดำเนินงานตลาดน้ำประสบผลสำเร็จ

สภาพปัจจุบันจากการพัฒนาความเจริญจากภายนอกผู้ท้องถิ่น ลักษณะพื้นที่ยังคงความเป็นธรรมชาติอยู่มากครั้งเช่นในอดีต ยังคงเป็นป่าอยู่ลักษณะเป็นป่าโปร่งสลับกับรกทึบในบางส่วน เพราะมีถนนตัดผ่าน และการทำสวนไร่มา ที่มีการกางป่า เพื่อการเกษตรลักษณะที่เห็นได้ชัดคือป่าไผ่ที่ยังคงความเป็นธรรมชาติ และมีมากเห็นได้ชัด ถึงแม้มีการทำการเกษตรแต่ก็เป็นลักษณะสวนผสม ที่รักษาธรรมชาติ และมีความสมดุลอยู่ทำให้ลักษณะภูมิประเทศ

2 ผลการวิจัยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน

ชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุงมีการจัดการเป็นทุนเดิมจากอดีต เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ และตระหนักที่จะต้องไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสังคม เป็นการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อมการป้องกัน และกำจัดมลพิษ ความคุ้มครองพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต เป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน หลังจากการเตรียมความพร้อมให้แก่ชาวบ้าน โดยการเพิ่มความรู้ และประสบการณ์ทางการท่องเที่ยว การจัดตั้งกลุ่ม การจัดทำแผน การพาไปศึกษาดูงาน และการลงไปแลกเปลี่ยนให้ความรู้ของผู้ตลอดเวลาอย่างมีส่วนร่วม เป็นที่ปรึกษาที่จะทำให้ชุมชน มีการเรียนรู้รวมถึงได้เปิดให้ชุมชนได้ทดลอง ปฏิบัติในหมู่บ้านและตลาดน้ำของตนเอง

หลังจากผ่านกระบวนการ ชุมชนร่วมกันคิด วิเคราะห์ต้นทุน ทรัพยากรธรรมชาติที่มีวิเคราะห์จุดดี จุดเสีย ของดีของหมู่บ้าน หาเอกลักษณ์ที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาชมผลงานของตนเองอย่างภาคภูมิใจ

จากการศึกษาด้านการท่องเที่ยวในอดีตนั้น การท่องเที่ยวจะอยู่ในรูปของการค้าขายเสียมากกว่า เนื่องจากความรุ่งเรืองด้านการค้าขายเจริญมาก ทำให้เกิดชุมชนใหญ่ มีการใช้เรือออกทำการค้าขายขึ้นเหนือไปเส้นทางจังหวัดกำแพงเพชร สุโขทัย ไปถึงเมืองตาก สมัยก่อนการเดินทางจากเมืองอื่นๆ มาถึงนครสวรรค์ ก็ต้องมาลงญาติกับ กระแสน้ำที่ไหล แรงจัดเพราะมีแม่น้ำปิง แม่น้ำวัง แม่น้ำยม แม่น้ำน่าน ไหลรวมกัน เรือพายใช้แรงคนทำให้พายไม่ไหว ต้องมาพักที่คลองบางประมุง และพายขึ้นเหนือตามลำคลองจึงเป็นที่พักก่อนของชาวพ่อค้าแม่ค้าเสียส่วนมาก

สภาพปัจจุบันการท่องเที่ยวในช่วงที่ผ่านมามีผู้คนรู้จักชุมชนบางประมุงกันบ้างแล้วเพราะมีสถานที่แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง เช่นสวนกล้วยไม้พิไลพรที่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์กล้วยไม้ที่ใหญ่ของจังหวัดนครสวรรค์ มีพันธุ์กล้วยไม้นานาชาติ และผลไม้มตามฤดูกาล บริเวณใกล้เคียงมีวังขนาดใหญ่อยู่ติดต่อกัน 3 บึง คือ บึงระหารไส บึงกระจ่างม บึงหนองหอย และวนอุทยานแห่งชาติเขาหลวง มีน้ำแสดเงิน-แสดทอง มีหินงอกหินย้อย และรีสอร์ท ที่ตั้งขึ้นนอกจากนี้ ที่ตำบลบางมะฝ่อ ซึ่งเป็นตำบลใกล้เคียงเป็นที่ตั้งของศาลเจ้าพ่อเฉิมเที่ยงซือกง ที่เป็นเคารพของคนไทยเชื้อสายจีน

และมีประชาชนแวะเข้าสักการะเป็นจำนวนมาก และอีกความหลากหลายทางกายภาพชีวภาพทำให้ ตำบลบางประมุงเป็นที่รู้จักและเป็นแหล่งท่องเที่ยวของคนทั่วไป และทำให้มีการค้าขายพืชผลไร่ นา เกิดขึ้นตามมาอีกด้วย การเกิดตลาดน้ำวัดบางประมุงที่เป็นตลาดน้ำแห่งเดียวในภาคเหนือขึ้น สถานที่ที่สำคัญคือโบราณสถานวัดบางประมุง วิหาร มีการล่องเรือ ชมธรรมชาติ สองฝั่งคลอง มีการ นวดแผนโบราณที่บริการนักท่องเที่ยวมีการจำหน่ายอาหารพื้นบ้าน หัตถกรรมท้องถิ่น และสินค้า ทางการเกษตรในราคาถูกที่เป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยวมีการให้อาหารปลาหน้าวัดซึ่งมีปลา ขนาดใหญ่ เช่นปลาแรด ปลาสวาย มีการแสดงพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน การแข่งขันเรือยาว

ปัจจุบันเครือข่ายและความร่วมมือในช่วงนี้เริ่มเกิดขึ้น และเห็นได้ชัดคือการร่วมมือกันที่ จะจัดตั้งตลาดน้ำวัดบางประมุง โดยการประสานงานจากหน่วยงานของทางภาครัฐ และชุมชนกลุ่ม พัฒนาการตลาดน้ำวัดบางประมุง ตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง และเป็นสถานก้าววิสาหกิจชุมชน นำสินค้ามาจำหน่ายในตลาดน้ำ มีกลุ่มหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล กลุ่มเครือข่ายออมทรัพย์ ก่อการ ช่วยเหลือกันทางการเงิน ด้านกิจกรรม กลุ่มกล้วยหวาน รับผิดชอบจากกลุ่มจักสานบ้านช่องรวก เป็นต้น หน่วยงานเทศบาลตำบลบางประมุง จะสนับสนุนด้านเงินทุนให้กับตลาดน้ำเช่นและเป็น ที่ปรึกษาทุก ๆ ด้านการบริหารจัดการ การทำแพ การจัดกิจกรรม ด้านต่างๆ เช่นชมรมผู้สูงอายุ ก็จะใช้สถานที่ลานจอดรถของวัดบางประมุง สำหรับการออกกำลังกายให้กับชาวบ้านโดยร่วมมือกับ สถานีอนามัยบ้านท่าซูด

จากข้อมูลการศึกษาจะเห็นว่าเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน ประชาชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมเกือบตลอดกระบวนการ ก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น ทั้งการ กระจายรายได้การยกระดับคุณภาพชีวิต การได้รับผลตอบแทนกลับมาบำรุงรักษา และการจัดการ ท่องเที่ยวโดยท้องถิ่นเข้ามามีส่วนในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่น ในที่นี้เริ่มต้นจากระดับรากหญ้าจนถึงองค์กรปกครองท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง หรือผู้มีสถานได้เสีย เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน

ทิศทางการบริหาร และจัดการด้านการท่องเที่ยว ตลาดน้ำ โดยให้ท้องถิ่น และประชาคมมี ส่วนร่วมในการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนท้องถิ่นและประชาคมควรมีบทบาทสำคัญใน ฐานะเป็นผู้ดำเนินการ โดยมีทิศทางการบริการ และจัดการแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

2.1 ให้สถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนให้ การสนับสนุน ในการพัฒนา ผู้มีส่วน เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะองค์กรท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่น ให้มีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.2 จัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและในท้องถิ่นระดับชุมชน ให้เป็นศูนย์กลางในการส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม

2.3 สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยให้ความสำคัญกับชุมชนในท้องถิ่นประกอบอาชีพที่ต่อเนื่อง และเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีรายได้อย่างพอเพียง และพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว

2.4 มีการวางแผนการจัดการด้วยความร่วมมือของชุมชนท้องถิ่น ประชาชน และภาคเอกชนในพื้นที่เพื่อคุ้มครอง ดูแลรักษาพื้นที่ที่มีระบบนิเวศสมบูรณ์ หรือคุณค่าทางธรรมชาติ

2.5 มีการจัดทำแผนและผังการใช้ที่ดิน รวมทั้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกข้อบังคับในการจัดระเบียบของธุรกิจ และกิจกรรมบริการนักท่องเที่ยวให้เป็นไปตามแผนและผังที่กำหนดโดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนในพื้นที่ร่วมกันจัดทำ

2.6 ร่วมมือกับชุมชนหรือประชาคมท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ภาครัฐ และสถาบันการศึกษาในลักษณะพหุภาคี ดำเนินการวิจัยการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2.7 ร่วมพัฒนาองค์ความรู้และสร้างรูปแบบกระบวนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผ่านกระบวนการวิจัย เพื่อพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.8 นำฐานทรัพยากรที่ชุมชนมีอยู่มาเป็นทุน อันเป็นการพัฒนาจากฐานราก พร้อมทั้งคำนึงถึงศักยภาพในการรองรับของธรรมชาติ

2.9 ร่วมสร้างโอกาสให้บุคลากรในชุมชนได้พัฒนาศักยภาพ และระดมความคิดเพื่อแก้ไขปัญหของชุมชนรวมทั้งส่งเสริมความเข้มแข็งให้ชุมชน

2.10 สนับสนุนด้านเทคนิค วิชาการแก่ชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว และการทำวิจัยโดยชุมชน

2.11 สนับสนุนด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในชุมชน ผ่านกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม

3. ผลการวิจัยกระบวนการมีส่วนร่วม

การศึกษาของชาวชุมชนบางประมงนั้นมี โรงเรียนที่ให้การศึกษาคือโรงเรียนวัดบางประมงที่มีหลวงพ่อรอด เป็นผู้ดำเนินการก่อสร้างโรงเรียน และเปิดทำการสอนในปี พ.ศ 2484 ตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 1-4 เรื่อยมา และเปิดทำการสอน ประถมศึกษาปีที่ 1-6 ตามกฎหมายที่วางไว้ส่วนด้านภูมิปัญญานั้น เนื่องจากชุมชน บางประมงมีไม้ไผ่มากจึงได้นำไม้ไผ่มาจักรสานทำเป็นสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือน และแปรรูปเป็นไม้ปิ้งไก่ขาย และระดมใส่ของต่าง ๆ มีการนำผักคตขามา

เป็นเครื่องจักรสานเช่น เปล ส่วนมากพบที่ หมู่ 7 บ้านช่องรวก และหมู่ที่ 3 บ้านหนองคาบย มีทั้งเครื่องจักรสานจากไม้ไผ่ และจากผักตบชวา ด้านภูมิปัญญาในการทำขมนั้นก็มักส่วยกวนที่ทำสำหรับบริโภคในครัวเรือน และการทำงานไทยต่างๆ เช่น ขมเบื่อง ขมหวาน ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง

สภาพปัจจุบัน คนที่ฐานะดีก็จะส่งลูกหลานไปเรียนในตัวเมือง ส่วนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นคงเหลือไว้แค่คนเฒ่าคนแก่เท่านั้นที่พอให้เห็นอยู่เช่นการจักรสาน เพราะเนื่องจากการทำสวนไร่มาเป็นอาชีพหลัก ความเจริญทางด้านวัตถุเข้ามาทำให้ภูมิปัญญาด้านนี้หายไปเพราะไม่มีใครทำมีทำบ้างแต่น้อยเฉพาะในครัวเรือนเท่านั้นรวมทั้งการทำงานต่างๆอีกด้วย ในสภาพปัจจุบันนั้นได้มีการตั้งและดำเนินงานตลาดน้ำขึ้นมาที่จะอนุรักษ์ความเป็นไทย และภูมิปัญญาไว้ มีการส่งเสริมจากทางภาครัฐหลายหน่วยงาน เพื่อส่งเสริม การศึกษาและภูมิปัญญา เช่นหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล ได้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น กส่วยกวน มาแปรรูปส่งขายในตลาดน้ำ และตามนักท่องเที่ยวต่างๆไปในตลาดน้ำนั้นมีการอนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้เช่น การทำขมไทย การละเล่น คนตรีไทย การนวดแผนโบราณที่ยังคงพบเห็นและมีจำหน่ายอยู่ การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเช่น การทำสับประรดกวน การทำกระท้อนแช่อิ่ม การทำส้มแผ่นจากมะม่วง และผลไม้ต้องมาจำหน่าย เพื่อเป็นรายได้เสริม

ชุมชนตลาดน้ำเป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ สร้างความตระหนัก และปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง ทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง อาจกล่าวได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวชุมชนที่รักษาสิ่งแวดล้อม

กิจกรรมการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

3.1 การเตรียมความพร้อมของชุมชน เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการท่องเที่ยวและร่วมกันทำแผนทำแนวทางดำเนินงาน

3.2 การจัดตั้งกลุ่ม องค์กรชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว

3.3 การพาไปศึกษาดูงาน

3.4 จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระดมความคิดเห็น ทำอย่างมีระบบและต่อเนื่อง

3.5 ร่วมกันในการประเมิน ผลสรุปทบทวน

ด้านผู้นำชุมชน จะมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่ง ในพื้นที่การศึกษาวิจัยพบว่า แบ่งลักษณะผู้นำดังนี้ โดยตำแหน่งการปกครองท้องถิ่น กระจายอำนาจลงสู่ ชุมชน โดยมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเทศบาลตำบล ศูนย์ในเขตความรับผิดชอบ ลักษณะผู้นำชุมชน ทางสังคม มีเจ้าอาวาส ประธานกลุ่มต่าง ๆ ราษฎรภูมิปัญญา และผู้เสี่ยสละเพื่อส่วนรวมอยู่เสมอ

ปัจจุบันการพัฒนาผู้นำโดยใช้วิธีการ ให้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ร่วมระดมพล ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผล จะเห็นว่าลักษณะผู้นำเกิดการเปลี่ยนแปลง เช่นการทำแผนแม่บทชุมชน การพัฒนากลุ่มอาชีพการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมรู้จักรักษาและดูแลทรัพยากรธรรมชาติ ในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง

4. ผลการวิจัยแนวทางการสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมง

การท่องเที่ยวโดยชุมชน ตลาดน้ำ เป็นกิจกรรมหนึ่งในการส่งเสริมให้ชุมชนได้ใช้สิทธิในการเข้าถึงทรัพยากร และรักษาคุ้มครองทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น รวมทั้งนำฐานทรัพยากรดังกล่าว มาจัดการให้เป็นทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวของชุมชน โดยพยายามหลีกเลี่ยงมิให้เกิดผลกระทบต่อทั้งชุมชน และสิ่งแวดล้อม มีการคำนึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติ

การนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน มาใช้เป็นทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวภายใต้กรอบแนวความคิด การพัฒนาอย่างยั่งยืน จะนำไปสู่การพัฒนาการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ก่อให้เกิดการเสริมความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ และสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน และเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนในหลาย ๆ ด้าน อาทิการผลิตสินค้า และผลิตภัณฑ์ด้านหัตถกรรม การพัฒนาสุขภาพของคนในชุมชน ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ และการรักษา ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรม ประเพณีภูมิปัญญา ในพื้นที่ชุมชนแหล่งท่องเที่ยว

การนำทรัพยากรซึ่งเป็นสินทรัพย์ร่วมของท้องถิ่น มาใช้เป็นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนต่าง ๆ ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ เพื่อนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน การมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้

4.1 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จะต้องคำนึงถึงศักยภาพความสามารถในการรับรองของพื้นที่และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งต้องมีแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปกับแผนพัฒนา

4.2 การส่งเสริม และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จะต้องอยู่ภายใต้กรอบของการอนุรักษ์ และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

4.3 การกำหนดทิศทาง และมาตรการส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยว จะต้องสอดคล้องกับบริบทของชุมชน ทั้งในด้านสังคม สภาพเศรษฐกิจพื้นฐาน ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ชุมชนมีอยู่

4.4 เตรียมมาตรการป้องกัน และควบคุมปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชน ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยว

4.5 หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยว ต้องรายงานผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการท่องเที่ยว ต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

4.6 จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงสมรรถนะ และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวที่จะรองรับได้ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่มีความอ่อนไหวของระบบนิเวศ เช่น การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว การกำหนดระยะเวลา และการจัดให้มีทางเลือกต่าง ๆ เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยว ด้การรับฟื้นฟู

4.7 แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีการจัดการสภาพแวดล้อมให้อยู่ในระดับมาตรฐานที่ดี มีการบริหารจัดการจัดการน้ำเสีย ขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลที่ถูกลักษณะ รวมทั้งควบคุมสภาพอากาศและเสียง

4.8 มีการกำหนดสัดส่วนรายได้ที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวมาใช้ในการดูแลรักษาฟื้นฟู บูรณะจัดการสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว โดยแก้ไขปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

4.9 หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวจะต้องดูแลรักษาเอกลักษณ์ และคุณค่าดั้งเดิมของแหล่งท่องเที่ยวไว้ โดยกำหนดมาตรฐานการควบคุมไม่ให้มีการตัดแปลงสภาพแวดล้อม รวมทั้งควบคุมการก่อสร้างบริการพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กลมกลืน ไม่ลดคุณค่าความสำคัญและเอกลักษณ์

4.10 หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยว ประสานกับหน่วยงานที่มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายให้มีการบังคับใช้อย่างเข้มงวด เพื่อปราบปรามผู้กระทำผิดกฎหมายอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง โดยเฉพาะ การบุกรุกที่สาธารณะประโยชน์ และกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมและโบราณสถาน

5. การประเมินผลวิจัยและวิจารณ์จากผู้นำชุมชน

เขียนจากจิตใจที่อยากเห็นการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในชุมชนท้องถิ่นที่มีความยั่งยืน ดิฉันเป็นคนที่ยึดวิถีชีวิตการเปลี่ยนแปลงจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน จากใจของดิฉันนับตั้งแต่ท่านนายอำเภอวิระชัย กู๋เพียงใจได้สับเปลี่ยนย้ายไปอยู่อำเภออื่น ดิฉันถามตัวเองว่าตลาดน้ำวัดบางประมุงจะอยู่ได้อย่างไร จากเดิมตอนที่ท่านนายอำเภอวิระชัยอยู่ท่านช่วยแก้ปัญหาทุกอย่างแก่แบบเป็นผู้ให้เพื่อจุดประสงค์ของงาน แม้ค้าในตลาดน้ำก็เป็นผู้รับ ต่อมาช่วงเดือนกุมภาพันธ์นักท่องเที่ยวเริ่มน้อยลงและน้อยไปทุกที ดิฉันสับสนไม่รู้จะปรับปรุงตลาดน้ำอย่างไรเริ่มต้นที่ไหนที่จะทำให้ดีขึ้นเหมือนเดิม คณะกรรมการที่ตั้งไว้ก็ไม่ค่อยมา เริ่มตัวใครตัวมันต่างคนต่างอยู่ ไม่รู้จะไปทิศทางไหนเหมือนมีดบอด ส่วนราชการที่ใกล้ตัวที่สุดก็ไม่มาเหลียวแล เงินของตลาดน้ำก็ไม่มีที่จะตกแต่งปรับปรุง ตรงโน้นก็ทรุดตรงนี้ก็โทรม และเกิดอุบัติเหตุอยู่บ่อยครั้ง ดิฉัน ไปดูแลทุกเสาร์และอาทิตย์ เริ่มหมกมุ่นกังวล วันหนึ่งมีบุคคลคนหนึ่งดิฉันทราบชื่อภายหลังคือ อาจารย์สุรชัย บุญเจริญ อยู่สถาบันราชภัฏนครสวรรค์ท่านได้มาพูดคุยกับพี่สาวของดิฉัน ซึ่งพี่ของ

ดิฉันขากาเฟออยู่ที่ตลาดน้ำท่านอาจารย์สุรัชย์ได้พูดว่า เดิมนั้นคนน้อยลงใช้ใหม่ เป็นอย่างนี้ทุกอาทิตย์หรือเปล่า ใครดูแลอยู่ ดิฉันไปถึงตลาดน้ำพอดี ก็ได้รู้จักกับอาจารย์สุรัชย์ บุญเจริญ เป็นวันแรก และได้นั่ง พูดคุยอย่างเป็นกันเอง ต่อมาดิฉันได้ปรึกษากับอาจารย์สุรัชย์ว่าจะทำอะไรดีจะให้ตลาดน้ำวัดบางประมุงดีขึ้น ท่านอาจารย์ก็ถามถึงความเข้มแข็งของชาวตลาดน้ำว่าเป็นอย่างไร ดิฉันตอบไม่ได้ ท่านอาจารย์จึงขอให้ดิฉันนัดประชุมพูดคุยปัญหากัน ดิฉันจึงนัดประชุมในวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ.2546 และได้มีผู้เข้าประชุม 25 คนและชาวตลาดน้ำก็ได้ร่วมสมาชิก โดยมีอาจารย์สุรัชย์เป็นผู้ให้คำแนะนำและช่วยชี้ทิศทางเดินโดยการให้สมาชิกเป็นผู้คิดว่าใครควรเป็นผู้นำและได้ดำเนินการเลือก คณะกรรมการตลาดน้ำขึ้นใหม่โดยใช้สมาชิกเป็นผู้เลือกกันเองและได้อบรมสัมมนาอยู่สองวันจึงออกศึกษาหาสมาชิกพร้อมคณะกรรมการ ไปดูงานที่จังหวัดราชบุรี ตลาดน้ำดำเนินสะดวก และการผลิตน้ำดื่มที่ตำบลสีหมื่นหลังจากนั้น มาศึกษาที่ตลาดน้ำลำพระยา จังหวัดนครปฐม ในวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2546 และกลับมาประชุมสรุปผลหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขที่ตลาดน้ำวัดบางประมุงในวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2546 ทางสมาชิกตลาดน้ำเราก็ได้มีคำถามและปรึกษาท่านอาจารย์สุรัชย์ว่าทำอย่างไรจะให้ตลาดน้ำวัดบางประมุงอยู่ให้ถึงชั่วลูกชั่วหลาน ท่านอาจารย์สุรัชย์บอกว่าอยู่ได้ ถ้าพวกเรา (หมายถึงสมาชิกตลาดน้ำ) ร่วมคิด ร่วมทำ และแก้ปัญหา เราต้องอยู่ได้แบบยั่งยืน ต่อมาสมาชิกตลาดน้ำได้ออกความคิดเห็นตั้งชื่อตลาดน้ำบางประมุงว่า กลุ่มพัฒนาตลาดน้ำ และได้ออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับให้มีไว้โดยร่วมคิดร่วมทำวางแผนกิจกรรม 5 ก. โดยมีอาจารย์สุรัชย์เป็นที่ปรึกษาจุดใหญ่ที่สมาชิกตลาดน้ำต้องทำก็คือการรักษาสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะเรื่องขยะและกฎระเบียบ

กลุ่มพัฒนาตลาดน้ำได้รับความรู้ที่เป็นแนวทางด้านวิสาหกิจชุมชนได้อบรมจัดระบบให้มีระเบียบกฎเกณฑ์และร่วมกันพัฒนาให้มีการร่วมคิดร่วมทำให้อยู่ยั่งยืนโดยสมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแม่บทวิสาหกิจชุมชน ตัวดิฉันเองไม่เคยได้ยื่นมาก่อนเลยมันเหมือนภาษาที่ใหม่มาจกจนกระทั่งท่านอาจารย์สุรัชย์ได้อธิบายให้ตัวดิฉัน และสมาชิกทราบว่ามันคือการมีทุนเดิมอยู่แล้วเอามารวมกันในการบริหารจัดการ เช่น ทุนทางสังคม ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางภูมิปัญญา ทุนทางวัตถุดิบ เช่นพืชผักผลไม้ต่าง ๆ นำมาซื้อขายแลกเปลี่ยน นำมารวมกันและเกิดมูลค่าเพิ่มมีประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นของเราจึงเรียกว่าวิสาหกิจชุมชน ตัวดิฉันเองได้รู้เรื่องใหม่ ๆ จากท่านอาจารย์หลายเรื่องเช่นคำว่า ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกระบวนการเรียนรู้ ร่วมรับผลและพัฒนาให้อยู่แบบยั่งยืน

ท่านอาจารย์ได้มีส่วนร่วมกับการตลาดน้ำวัดบางประมุงมาก ท่านได้นำนักศึกษา มาทำกิจกรรมวันครบรอบตลาดน้ำในวันที่ 8-9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2546 มีการจัดนิทรรศการภาพสื่อตลาดน้ำ และผลงานของนักศึกษาซึ่งในชุมชนยังไม่มีใครเคยทำมาก่อนเลยเช่น เครื่องทำน้ำมัน

หอมระเหยจากสมุนไพรที่มีอยู่ในชุมชนจัดแสดง มาให้ประชาชนดูต่อมาวันที่นักศึกษาได้ร่วมกิจกรรมแข่งเรือหัวไปท้ายบอด และชักคะเย่อ กับประชาชนในท้องถิ่นซึ่งสร้างความสนุกสนาน และได้รับรู้จักกีฬาทางน้ำแบบพื้นบ้านและช่วงเดือนมีนาคมวันที่ 10 ท่านอาจารย์ได้นำนักศึกษามาอีก 20 กว่าคน มาช่วยเก็บขยะในลำคลองพร้อมทั้งถากถางวัชพืชริมคลองจนแลดูสะอาดตานักศึกษาเขาก็ทำด้วยความเต็มใจ แต่ความรู้สึกของดิฉันขณะนั้นเหมือนกับว่าเราทำไมต้องให้เขามาทำความสะอาดที่บ้านเราเอง ทั้งที่เขาไม่ได้มามีผลประโยชน์ตรงนี้เลย การที่ท่านอาจารย์ให้นักศึกษามาทำความสะอาดให้ ทำให้ดิฉันเองรู้สึกละอายใจและได้บอกกับสมาชิกในตลาดน้ำว่าต่อไปเราจะต้องทำแบบนี้ เราต้องทำความสะอาดเองดูแลเรื่องขยะเองเพราะที่นี่เป็นร้านของเราเป็นบ้านของเราเป็นชุมชนของเรา และต้องทำตลอดไปให้เกิดเป็นอุปนิสัย มิใช่ทำแบบไฟไหม้ฟางท่านอาจารย์ สุรัช บุญเจริญ ได้ทำให้ตัวดิฉันและสมาชิกในตลาดน้ำเปลี่ยนในทิศทางที่ดีขึ้นกว่าเดิมมากเห็นถุงพลาสติกวางอยู่เป็นต้องเก็บใส่ถังขยะสมาชิกอีกหลายคนก็ขยันขันแข็งรวมตัวได้เร็วขึ้น ซึ่งเปรียบเทียบกับก่อนที่ได้รับการอบรมพูดคุย สมาชิกเขาเห็นขยะเห็นผักตบชวาลอยมาแปะหน้าทางเข้าเขาก็เฉย ๆ แต่เดี๋ยวนี้เขาเริ่มดึงออกไป เขาเริ่มรู้ว่าเขาต้องทำอะไร ต่อมาเมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2546 ท่านอาจารย์สุรัช ได้นำนักศึกษามาอีก 5 คนมาช่วยจัดบอร์ดมุมหนังสือพร้อมตกแต่งด้วยไม้กระดางให้แลดูสวยงามดีขึ้นจากเดิมที่เรามีแผน 5 ก อยู่โดยร่วมกันคิดต่อมาทางสมาชิกได้ประชุมกันเดือนละครั้งก็ได้ทราบจากนักท่องเที่ย่ว่าหาทางเข้าถนนสายนี้ได้ยาก พวกเราจึงได้คิดทำแผ่นป้ายชี้บอกทางและได้มีสมาชิกคนหนึ่งเป็นชาวชนในตลาดน้ำได้โทรศัพท์ไปหาอาจารย์สุรัชให้ช่วยเขียนป้ายท่านอาจารย์สุรัชได้ตอบรับทันทีและให้นักศึกษามาคว้ตดูฉบับไม้อัดเครื่องมือที่ต้องใช้มายน้อยเพียงใดและสมาชิกตลาดน้ำต้องการเขียนบอกทางว่าอย่างไรและก็ได้ข้อสรุปและดำเนินการเขียนและปักป้ายเรียบร้อยแล้วโดยความคิดส่วนตัวของดิฉันเองคิดว่าท่านอาจารย์มิได้ให้เราเป็นเงินแต่ท่านให้เราด้วยความรู้สอนให้ทำสอนให้เลี้ยงตัวเองได้ตลอดไปและตัวดิฉันเองก็ได้เอาการสอนของอาจารย์สุรัชไปถ่ายทอดให้ลูกของดิฉันและสมาชิกในตลาดน้ำ ความรู้สึกของดิฉันนับตั้งแต่อาจารย์สุรัช บุญเจริญ ได้มาอบรมให้ความรู้ ดิฉันมั่นใจมากขึ้นกว่าเดิม ดิฉันกล้าพูดกล้าแนะนำสิ่งที่ดิฉันเข้าใจ แต่ทางสมาชิกไม่เข้าใจ ดิฉันได้ชักชวนสมาชิกตลาดน้ำอบรมการพันสับบกระบอกไม้ไผ่ เหตุผลที่ดิฉันมีความคิดก็คือไม้ไผ่ในท้องถิ่นมีกันทุกบ้าน หากเราสามารถความคิด ออกแบบต่างๆจะสวยและแปลกดีทางสมาชิกตลาดน้ำก็เห็นด้วยแต่เรายังขาดวิทยากรที่จะสอนการวาดภาพดิฉันได้ปรึกษาท่าน อาจารย์ สุรัช บุญเจริญ ช่วงนั้นเป็นระยะใกล้ปิดภาคเรียนท่านอาจารย์ได้ให้นักศึกษามาช่วยแนะนำวิธีการพันที่สี่และได้ชิ้นงานออกมาหลายอย่างโดยชาวบ้านมีส่วนร่วมคิดร่วมทำและชิ้นงานได้วางตลาดและมีคนสนใจได้ซื้อไปหลายชิ้น

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมงแบบยั่งยืน อำเภอโคกพระ จังหวัดนครสวรรค์ โดยมีประชากรในกลุ่มพื้นที่เป้าหมาย คือชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมง อำเภอโคกพระ จังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ และใช้วิธีการดำเนินการวิจัยอย่างมีขั้นตอนตามวัฏจักรประสพผลของการวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัยเพื่อนำมาตอบโจทย์ในการวิจัย
2. สรุปผลการวิจัยเพื่อนำมาตอบคำถามในการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัยเพื่อนำมาตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัยที่ได้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่
5. ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ปัญหาและการพัฒนา
6. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1.สรุปผลการวิจัยเพื่อนำมาตอบโจทย์ในการวิจัย

จากโจทย์ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมงแบบยั่งยืนมีกระบวนการและการจัดการเป็นอย่างไร

ผลการวิจัยการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนแบบมีส่วนร่วมมีกระบวนการและการจัดการสามารถใช้เป็นรูปแบบของ การพัฒนาสู่ความยั่งยืน โดยเฉพาะกิจกรรมมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าสังคมในชุมชนเห็นคุณค่าของการจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์อันสูงสุด ก็จะสู่ความยั่งยืนบนพื้นฐานความสมดุล ทอเพียง ตามวิถีชุมชนที่ไม่เคื้อร่อน

2. สรุปผลการวิจัยเพื่อนำมาตอบคำถามในการวิจัย

2.1 สักยภาพพื้นฐานและบริบทการท่องเที่ยวของชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมงเป็นอย่างไร

ศักยภาพชุมชนมีทุนทางสังคมที่ดีโดยเฉพาะความสมบูรณ์ด้านสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ลำคลองบางประมงที่มีสภาพสองฝั่งคลองที่มีไม้ผล ไม้ยืนต้นและไม้เศรษฐกิจเช่น ไม้ไผ่จำนวนมาก น้ำในลำคลองยังคงสภาพที่ดี มีสาขุกชุมจำนวนมาก ชุมชนมีเอกลักษณ์ด้าน

ประเพณีวัฒนธรรมเฉพาะท้องถิ่น มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเครือข่ายจำนวนมาก จึงเหมาะที่สุดในการจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนทางน้ำและศูนย์กลางสินค้าท้องถิ่นที่มีราคาถูก

2.2 กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุงแบบยั่งยืนเป็นอย่างไร

กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้เนื่องจากพื้นฐานเป็นการพึ่งพาธรรมชาติใช้ทรัพยากรธรรมชาติมาเป็นแหล่งทุน แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสังคมที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน จึงทำให้สภาพคนในชุมชนปรับตัวไม่ทัน ระบบที่ผ่านมาจะเป็นการป้อนให้ทางงบประมาณในการสร้างปัจจัยโครงสร้างพื้นฐาน จึงไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคน โดยให้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หลังจากวิจัยจะมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น โดยจะเห็นได้ชัดเจนที่สุด คือผู้นำชุมชนมีการพัฒนาระบบความคิด เพื่อประโยชน์ต่อชุมชนอย่างยั่งยืน

2.3 เครือข่ายความร่วมมือการท่องเที่ยวของชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุงเป็นอย่างไร

ความร่วมมือของชุมชนต้องมีปัจจัยในการกระตุ้นและต้องเสริมแรงอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากสภาพที่ขาดความสามัคคีของการสร้างทีมงาน และเห็นคุณค่าต่อกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่จะพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเองทั้ง ๆ ที่ต้นทุนทางสังคมมีจำนวนมาก และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่หาไม่ได้ยากจึงเป็นเรื่องที่ต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา

3. สรุปผลการวิจัยเพื่อนำมาตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สัทธิลักษณ์พื้นฐานและบริบทการท่องเที่ยวของชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุง

จากผลการวิจัยสัทธิลักษณ์พื้นฐานและบริบทการท่องเที่ยวของชุมชนแห่งนี้มีความสมบูรณ์ของธรรมชาติ มีเอกลักษณ์ของชุมชน มีวัฒนธรรมประเพณีเฉพาะถิ่น มีภูมิปัญญาและมีแหล่งท่องเที่ยวที่ใกล้เคียงอาศัยอยู่บนพื้นฐานการพึ่งพาธรรมชาติ เช่น ทำนา ทำไร่ ทำสวน ผลไม้ อาชีพ หัตถกรรม การประดิษฐ์ และอาชีพ แปรรูป พืชผลจาก การเกษตร เช่น ก๋วยเตี๋ยว จึงทำให้เกิดสินค้าขึ้นในชุมชนและส่งผลถึงการท่องเที่ยวตลาดน้ำ

3.2 เพื่อให้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุงแบบยั่งยืน

จากผลการวิจัยโดยผ่านทางกิจกรรมเป็นการนำกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือ ชุมชนเป็นผู้กำหนดบทบาทของตนเอง มีความกล้าแสดงออก โดยเฉพาะได้ผู้นำที่เห็นคุณค่าของวิถีชีวิต และการบริหารจัดการตนเองจากกระบวนการ

การเรียนรู้มีการเปลี่ยนแปลงดังนี้ มีการจัดการด้านพื้นที่ มีการรักษารวมชาติและแหล่งท่องเที่ยว ให้สวยงามอยู่เสมอ มีการให้ความรู้ซึ่งกันและกันรวมถึงนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ มีแนวคิดจัดทำเป็นต้นแบบลานค้าวิสาหกิจชุมชน มีการจัดระบบรักษาความปลอดภัย มีการสร้างระบบเครือข่าย มีพฤติกรรมบริการ และการขายสินค้าที่ดี มีการอนุรักษ์และรักษาผลประโยชน์ของชุมชน

3.3 เพื่อส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมง

จากผลการวิจัยได้พัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่นบริเวณใกล้เคียง เช่น หมู่บ้านหนองดาบ หมู่บ้านหนองโพ สวนกล้วยไม้พิไลพร วัดท่าซุด วัดเกาะหงษ์ ชุมชนบ้านบางมะฝ่อ (ข้าวแช่) ในระดับอำเภอ และในระดับจังหวัด จะเห็นจากมีนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคอื่น ๆ เดินทางโดยมีกำหนดการพักอยู่ในจังหวัดถึง 3 วัน เพื่อศึกษาตามเครือข่ายของการท่องเที่ยวที่สนใจ จากการประชาสัมพันธ์ด้านการบริหารข้อมูลของเครือข่ายทำให้เกิดความร่วมมือที่ดีมาก

3.4 เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และบูรณาการการเรียนการสอนของนักศึกษาให้เรียนรู้ร่วมศึกษากับชุมชน

จากผลการวิจัยเป็นข้อสรุปได้ว่านักศึกษาสามารถใช้กระบวนการเรียนรู้จากชุมชน และมีส่วนร่วมในการเข้าไปศึกษาแก้ไขปัญหาแสดงความคิดเห็น มีสภาพเหมือนเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงาน นักศึกษาได้ลงสัมผัสกับวิถีชีวิตจริง เห็นของจริงซึมซับโดยผ่านกระบวนการทางกิจกรรมได้ความรับผิดชอบ ความรักชุมชนท้องถิ่นของตนเอง ความมีจิตสำนึกด้านภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ด้านการรักษาสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ด้านประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่เข้าไปร่วมเรียนรู้ เป็นสิ่งทรงงามของความเป็นไทยโดยเฉพาะพัฒนาการด้าน อาชีพ จะเห็นได้ชัดเจนที่สุด ที่นักศึกษาสร้างงานได้เองจากการต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชน เป็นการบูรณาการเรียนรู้ออกสู่สังคมที่ดีและมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

4. สรุปผลการวิจัยที่ได้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยได้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่ ๆ ดังนี้

4.1 ด้านพื้นที่และฐานทรัพยากรในอดีตจะมีต้นขางที่ใช้ในการประกอบอาชีพดั้งเดิม เช่น ทำข้าวได้ (เชื้อไฟในสมัยก่อน) จำนวนมากพอมาสมัยปัจจุบันความเจริญเข้ามาก็ถูกนายทุนจัดการจนหมดเหลือไว้เรื่องภูมิปัญญาคือการมัดขี้ได้ พัฒนามาเป็นมัดกล้วยกวน หรือ ขนม ข้าวต้มมัด และจากการวิจัยยังพบว่าวิถีชีวิตจะมีต้นทุนจากธรรมชาติมากที่สุด คือ ดินดี น้ำดี ทำเลดี ทั้งด้านภูมิศาสตร์ ด้านประวัติศาสตร์และขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม

4.2 ด้านการเรียนรู้ การเรียนรู้ของชุมชนเป็นเรื่องที่ดีมากจะเห็นจากมีสมาชิกคนหนึ่ง แสดงความคิดเห็นจนเกิดความมั่นใจและสามารถเป็นผู้นำได้อย่างแท้จริง การวิจัยจึงเป็นการสร้าง

โอกาสให้กับชุมชน เพื่อมองอนาคตของตนเองร่วมกัน เน้นคนเป็นศูนย์กลางมุ่งเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรในชุมชนให้มีความสามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชนของตนเองและมุ่งเสริมสร้างพลังอำนาจความเข้มแข็งของชุมชนครอบคลุมพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินการวิจัยชุมชนคลาสน้ำวัดบางประมุง

4.3 ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ และการแก้ไขปัญหาาร่วมกันอย่างไม่เคยมีมาก่อน การวิจัยเกิดขึ้นจากความร่วมมือกันกับชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน และนักวิชาการในพื้นที่ ซึ่งมีส่วนร่วมในการวิจัยตั้งแต่เริ่มต้น พร้อมทั้งได้ร่วมวางแผน วิเคราะห์ สภาพประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น อีกทั้งการจัดกิจกรรมฝึกอบรมความรู้โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม ซึ่งถือว่าเป็นการวิจัยเพื่อการพัฒนา นอกจากการมีส่วนร่วมแล้ว ยังมีรูปแบบการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน คือ

4.3.1 มีการพัฒนาฟื้นฟูชุมชนโดยใช้กระบวนการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือ เช่น แหล่งน้ำ ถนนสัญญาณ

4.3.2 คนในชุมชนทุกระดับมีส่วนร่วมจัดการท่องเที่ยวโดยสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว เช่น กรรมการ สมาชิกครอบครัวผู้สูงอายุ สตรี

4.3.3 รายได้จากการท่องเที่ยวสามารถนำมาพัฒนาท้องถิ่นอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

การจัดกิจกรรมของโครงการวิจัยเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งคนในชุมชนและหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งรัฐและเอกชน ที่ทำให้คนในชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งมีลักษณะในการเข้าร่วมดำเนินงานกับชุมชน ทำให้ชุมชนมีความคิดที่กว้างไกล มีวิสัยทัศน์ในงานพัฒนาชุมชนของตนเอง และมีความรู้ลึกถึงคุณค่าของสิ่งเป็นของตนเองอย่างภาคภูมิใจ

4.4 ด้านการจัดการของชุมชน สามารถสร้างกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ และกำหนดผลลงในการดำเนินชุมชนจนสามารถพัฒนาให้ไปสู่ความยั่งยืนได้ในชุมชน

4.4.1 การนำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์ให้มามากเพิ่มขึ้น

4.4.2 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภาคใต้ได้รับการอบรมและส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

4.4.3 การโฆษณาประชาสัมพันธ์ก็เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้คนหันมารู้จักคลาสน้ำวัดบางประมุง อีตลิ่งไทรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ มากขึ้น

4.4.4 การมีกิจกรรมทางการศึกษากันกันก็ด้านความสามัคคี และกิจกรรมหลังของชุมชนคลาสน้ำเพื่อจะ ได้มีความรู้มากยิ่งขึ้น

- 4.4.5 ทำแผนของความร่วมมือเนื่องจากเป็นตลาดน้ำตั้งใหม่ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตามนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองแบบพอเพียงของรัฐบาล
- 4.4.6 การจัดการให้เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ประเพณี และวัฒนธรรม ด้วยความงดงามทางสายน้ำตามธรรมชาติ และประเพณีวัฒนธรรมไทย
- 4.4.7 การจัดการให้เป็นตลาดน้ำที่รักษาภูมิปัญญาไทยในด้านการทำหัตถกรรมในครัวเรือน อาหารและขนมไทย ที่เป็นจุดเด่นในการจำหน่ายให้กับชุมชนคนในเมือง
- 4.4.8 การจัดการให้เป็นตลาดน้ำซื้อขายสินค้าที่ชาวบ้านนำสินค้ามาจำหน่ายได้ราคาดีมากกว่าที่ซื้อขายให้พ่อค้าคนกลาง
- 4.4.9 การจัดการให้เป็นตลาดน้ำ ที่รักษาสภาพนิเวศไว้ภาวะที่ไม่เป็นพิษ ไม่มีขยะหรือเศษอาหารในลำคลองบางประมุง
- 4.4.10 ส่งเสริมสินค้าปลอดสารเคมี ให้มีลักษณะที่เด่นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

5. ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ปัญหาและการพัฒนา

- 5.1 การจัดการท่องเที่ยวต้องเน้นกระบวนการเรียนรู้เพิ่มเติม แบบมีส่วนร่วมและร่วมกัน พัฒนามีการกระตุ้นอยู่ตลอดเวลาในด้านผลกระทบต่อชุมชน ทั้งถิ่น ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม
- 5.2 ควรมีการสนับสนุนผู้นำให้มีขีดความสามารถในการรวมกลุ่มและบริหารจัดการประสานงาน เพื่อผลประโยชน์ของชุมชน
- 5.3 ต้องมีการสร้างเครือข่าย ระหว่างองค์กรการทำงานที่เกี่ยวข้องและเพิ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวที่สามารถร่วมมือกันได้ในชุมชนใกล้เคียง
- 5.4 ต้องเน้นหลักความยั่งยืน มีการประชาสัมพันธ์และวางแผนแม่บทชุมชนที่เป็นระบบ
- 5.5 ควรมีการสนับสนุนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเครือข่ายในพื้นที่ เพื่อเปลี่ยนทรัพยากรและองค์ความรู้ต่าง ๆ
- 5.6 ให้สถาบันการศึกษาทั้งในส่วนท้องถิ่นและภายนอกใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้ และร่วมมือกับชุมชนในการส่งเสริมการพัฒนาภูมิปัญญาวัฒนธรรมให้คงอยู่
- 5.7 ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุน เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือพัฒนาชุมชน เทศบาลตำบลบางประมุง

6. ข้อเสนอแนะในการทำงานวิจัยครั้งต่อไป

- 6.1 การพัฒนาด้านเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อยกระดับมาตรฐานให้เป็นที่ยอมรับ
- 6.2 การพัฒนากระดับองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาให้เป็นแหล่งสาธิตที่ทำรายได้เข้าชุมชน
- 6.3 การพัฒนาประเพณีและวัฒนธรรมให้เป็นเอกลักษณ์ เช่น ประเพณีกินข้าวแข่ง การแข่งเรือ และการระเล่นพื้นบ้าน
- 6.4 พัฒนาระบบวิสาหกิจชุมชนและจัดศูนย์กลางลานค้าวิสาหกิจที่สินค้ามีคุณภาพมาตรฐานราคาถูก

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ.(ม.ป.ท.).
- การปกครองอำเภอโครกพระ, กรม. (2545). แผนพัฒนาอำเภอโครกพระ. จังหวัดนครสวรรค์ : (ม.ป.ท.).
- กองทุนสนับสนุนการวิจัย, สำนักงาน. (2545). การท่องเที่ยวโดยชุมชนแนวคิดและประสบการณ์. เชียงใหม่ : โครงการประสานงานวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), มิ่งเมืองนวัตกรรม.
- กองทุนสนับสนุนการวิจัย, สำนักงาน. (ม.ป.ป.) งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น . (ม.ป.ท.).
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2544). แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ท.).
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2526). การประเมินนโยบายระดับราคาของรัฐบาล. กรุงเทพฯ : (ม.ป.ท.).
- จุรากรณ์ เวชมนัส. (2544). กรณีศึกษาผู้ขายในชุมชนตลาดน้ำ. เชียงใหม่ : คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชาวลิต และคุณพิไลพร ชิมเจริญ. (2546, มกราคม 16). ส่วนกล้วยไม้พิไลพร. สัมภาษณ์.
- วิจัยตลาดน้ำวัดบางประมุง. (2546 เม.ย. 22). เดลินิวส์, หน้า 32.
- ตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี [Online]. Available : [http://www. arc.ruke.as. th/west/trave4.html](http://www.arc.ruke.as.th/west/trave4.html) [2546, พฤษภาคม 2].
- ทะเบียนอำเภอโครกพระ จังหวัดนครสวรรค์, สำนักงาน. (2545). รายงานสถิติจำนวนราษฎรประจำเดือนสิงหาคม, นครสวรรค์ : (ม.ป.ท.).
- ประมาศ ะสี. (2541). ประชาคมตำบล :ยุทธศาสตร์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียง.กรุงเทพฯ : มติชน.
- ปรารมภ์ บำลำลี. (2546, มกราคม 17). คณะกรรมการศิลปวัฒนธรรม. สัมภาษณ์.
- ภาพตลาดน้ำในอดีตที่ถูกปลุกกระแสการท่องเที่ยวชุมชน. (2546).ไทยโพสต์ แทบลอยด์.
- เขาวมาลย์ จตุพร. (2546, มกราคม 24). กรรมการผู้นำตลาดน้ำ. สัมภาษณ์.
- วินิจ วีระยางกูร. (2532). การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วีรชัย กุ้เพียงชัย. (2546, มกราคม 20). นายอำเภอ, อำเภอโครกพระ. สัมภาษณ์.
- วิรัช วิรัชนิการวรรณ. (2530).ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : โอเดียน สโตร์.
- วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, สถาบัน. (2540). เทคโนโลยีและนวัตกรรม. กรุงเทพฯ : (ป.ม.ท.).

- สม อาศุรา. (2546, มกราคม 18). ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น. สัมภาษณ์.
- สมชัย วิเศษมงคลชัย. (2546). แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาระบบมาตรฐานการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน. กรุงเทพฯ : สำนักงานสภाराชภัฏ.
- สมพันธ์ เดชะอธิก. (2541). ชุมชนเข้มแข็ง. กรุงเทพฯ ฯ : คณะกรรมการประสานงานองค์กรเอกชนพัฒนาชนบท (กป.อพช.).
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2545). การท่องเที่ยวโดยชุมชนแนวคิดและประสบการณ์. เชียงใหม่ : มิ่งเมืองนวัตน์.
- สินธุ์ สโรบล, อุดร วงษ์ทับทิม และสุภาวณี ทรงพรวาณิชย์. (2545). โครงการประสานงานวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สีลากรณ์ นาครทรรพ. (2541). ตัวชี้วัดสำหรับงานพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ ฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- เสรี พงศ์พิศ และวิชิต นันทสุวรรณ. (2544). กระบวนการเรียนรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ ฯ : เจริญวิทย์.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2541). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แหล่งท่องเที่ยว จังหวัดนครสวรรค์ [Online]. Available : [http:// www.nakhomawan.go.th](http://www.nakhomawan.go.th) [2546, พฤศจิกายน 9].
- อภิน ระพีพัฒน์. (2531). คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อการพัฒนา. กรุงเทพฯ ฯ : (ม.ป.ท.)
- อนุชาติ พ่วงสำถิติ และ บริบูรณ์ วิสารทสกุล. (2530). การพัฒนาการเครื่องชี้วัดคุณภาพเพื่อการพัฒนา. กรุงเทพฯ ฯ : (ม.ป.ท.)

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
Nakhon Sawan Rajabhat University

ภาคผนวก

ภาคผนวก - ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

**ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุง
อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์**

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน
ตลาดน้ำวัดบางประมุง ที่ท่านสามารถตอบได้โดยอิสระ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของบุคคลต่อความเข้มแข็งของชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ท่านอยู่ในกลุ่มใด

คนในชุมชนตลาดน้ำ

ผู้มาเยี่ยมชม

เพศ

ชาย

หญิง

อายุ

15-20 ปี

21-30 ปี

31-40 ปี

41-50 ปี

51-60 ปี

60 ปีขึ้นไป

สถานภาพ

โสด

สมรส

มีคู่

หย่าร้าง

ระดับการศึกษาสูงสุด

ไม่ได้เรียน

ประถมศึกษา

มัธยมศึกษาต้น / ปลสาย

อนุปริญญา

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

รายได้ต่อเดือน

ไม่มีรายได้

ต่ำกว่า 1,000 บาท

1,000-4,000 บาท

4,001-7,000 บาท

7,001-10,000 บาท

10,000 บาทขึ้นไป

บุคคลที่ร่วมมาเยี่ยมชม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

พี่-น้อง-ตา-ยาย

บิดา-มารดา

เพื่อน-ภรรยา

บุตร

เพื่อน

เพื่อน

อื่นๆ

อื่นๆ โปรดระบุ.....

จำนวนครั้งที่มาเยี่ยมชม

มาครั้งแรก

เคยมา.....ครั้ง

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของบุคคลต่อความเข้มแข็งของชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุง

คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อคำถาม	ความคิดเห็นต่อความเข้มแข็งของชุมชน				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม					
1. ตลาดน้ำวัดบางประมุงเป็นการรื้อฟื้นศิลปวัฒนธรรมเก่าแก่ของชุมชน					
2. สถานที่ที่ใช้เก็บตลาดน้ำมีประวัติศาสตร์ของอำเภอ					
3. สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมและสนับสนุนในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม					
4. มีการร้องเพลงและนำการเล่นพื้นบ้านมาแสดงให้ชมเป็นการอนุรักษ์ศิลปพื้นบ้าน					
5. การนำเยาวชนในพื้นที่มาร่วมแสดงเป็นการปลูกฝังวัฒนธรรมที่ดีงามของชุมชน					
ด้านความสัมพันธ์และพลังชุมชน					
6. ชุมชนแห่งนี้มีผู้นำชุมชนที่วิสัยทัศน์กล้าคิดกล้าทำ					
7. สมาชิกในชุมชนมีจิตอาสาสมัครเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน					
8. ตลาดน้ำเป็นตลาดที่สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ					
9. มีการประสานงานที่ดีระหว่างคนในชุมชนและรัฐบาล					
10. มีการสนับสนุนด้านต่างๆในการทำงานของภาครัฐ					

ข้อคำถาม	ความคิดเห็นต่อความเข้มแข็งของชุมชน				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
ด้านการนำทรัพยากรชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์					
11. มีการนำวัสดุที่มีในพื้นที่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการสร้างตลาดน้ำ					
12. มีการใช้กำลังคนในชุมชน เป็นแรงผลักดันในการเริ่มต้นทำตลาดน้ำ					
13. ใช้พื้นที่ส่วนหนึ่งของวัด ในการทำตลาดน้ำ					
14. มีการจัดการในชุมชน โดยเน้นความเป็นอยู่แบบพอเพียง และต้นทุนต่ำ					
15. สินค้าที่นำมาขายส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์วัสดุคิบบ้าน					
ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
16. สถานที่ของตลาดน้ำแวดล้อมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ					
17. มีระบบการควบคุมและกำจัดขยะ และสิ่งปฏิกูลที่ดี					
18. ใช้วัสดุที่ย่อยสลายได้ในการบรรจุสินค้า					
19. บริเวณและบรรยากาศทั่วไปของตลาดน้ำ สะอาด เรียบร้อย ไม่มีมลพิษ					
20. คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					

แบบสัมภาษณ์ข้อมูลครอบครัวและทรัพยากร
ชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

ลำดับที่

ชื่อ-นามสกุล.....อายุ.....ปี

ที่อยู่.....

สมาชิกอยู่ในครอบครัว.....คน ชาย.....คน หญิง.....คน

หัวหน้าครอบครัว.....

1. ชื่อ.....สกุล.....อายุ..... เพศ.....การศึกษา.....อาชีพ.....

2. ชื่อ.....สกุล.....อายุ..... เพศ.....การศึกษา.....อาชีพ.....

3. ชื่อ.....สกุล.....อายุ..... เพศ.....การศึกษา.....อาชีพ.....

4. ชื่อ.....สกุล.....อายุ..... เพศ.....การศึกษา.....อาชีพ.....

5. ชื่อ.....สกุล.....อายุ..... เพศ.....การศึกษา.....อาชีพ.....

พิการหรือทำงานไม่ได้.....คน

ดกงานกลับมาอยู่บ้าน.....คน

แยกเป็นเด็กเล็ก.....คน

อยู่ในวัยชรา.....คน

เด็กในวัยเรียน.....คน

ทำงานในหมู่บ้าน.....คน

ไปทำงานต่างถิ่นชั่วคราว.....คน

ชื่อ- นามสกุล.....อายุ.....งานที่ทำ.....

ที่ทำงาน.....รายได้.....

ชื่อ- นามสกุล.....อายุ.....งานที่ทำ.....

ที่ทำงาน.....รายได้.....

ไปทำงานต่างถิ่น ย้ายไปอยู่ประจำ.....คน

ชื่อ- นามสกุล.....อายุ.....งานที่ทำ.....

ที่ทำงาน.....รายได้.....

ชื่อ- นามสกุล.....อายุ.....งานที่ทำ.....

ที่ทำงาน.....รายได้.....

ข้อมูลที่ดินทำกิน			
กรรมสิทธิ์	จำนวน (ไร่/งาน/วา)	ประโยชน์	เจ้าของ
โฉนด			
นส.3			
สปก.			
จับจอง			
แบ่งทำ			
เช่า			

อาชีพทางการเกษตร				
ประเภท	จำนวน(ไร่)	ผลผลิตรวม	ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่	รายได้
1.ทำนา				
2.ทำไร่ (มัน)				
3.ทำไร่ (ข้าวโพด)				
4.ทำไร่ (อ้อย)				
5.ทำสวน (ผลสม)				
6.ทำสวน (ยาง)				
7.ทำสวน (มะม่วง)				
8.บ่อปลา				
9.วัว				
10. ควาย				
11. หมู				
12. เป็ด				
13. ไก่				

หมายเหตุ.....

ภาคผนวก - ข

ตัวอย่างหลักฐานสมาชิกตลาดน้ำวัดบางประมุง

ผู้นำชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุง ตำบลบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

นางเขวมาลัย จตุพร ผู้นำชุมชน และผู้ร่วมวิจัย

เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานตลาดน้ำ อย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญได้พัฒนาตนเองสู่บุคลากรที่มีคุณภาพในชุมชนอย่างแท้จริง

ประวัติผู้ขายสินค้า ในตลาดน้ำวัดบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ (ประเภทแพ)

ชื่อ	นายรัชยุทธ	
นามสกุล	จันทร์อินทร์	
อายุ	35 ปี	
สมาชิกในครัวเรือน	3 คน ชาย - คน หญิง 3 คน	
อาชีพหลัก	ค้าขายอาหารตามสั่ง	
บ้านเลขที่	1031/5 หมู่ 10 ตำบลนครสวรรค์ตก อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์	
รายได้ของครัวเรือนก่อนขายสินค้าตลาดน้ำ	40,000 บาท/ปี (เฉลี่ย 4,000 /เดือน)	
รายการสินค้าที่นำมาขาย	ได้แก่ อาหารตามสั่ง ปลาเผาเกลือเครื่องดื่ม	
ประเภทสินค้าที่จำหน่ายแต่ละสัปดาห์	อาหารตามสั่ง ปลาเผาเกลือ เครื่องดื่ม	
มีรายได้จากการขายประมาณสัปดาห์ละ	3,000 บาท แยกเป็น หุ้น 2,000 บาท กำไร 1,000 บาท	

ชื่อ นางกนกวรรณ

นามสกุล สุวรรณ

อายุ 34 ปี

สมาชิกในครัวเรือน 5 คน

ชาย 2 คน หญิง 3 คน

บ้านเลขที่ 109 หมู่ 2 ตำบลบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

อาชีพหลัก ค้าขาย

อาชีพรอง -

รายได้ของครัวเรือนก่อนขายสินค้าตลาดน้ำ 30,000 บาท/ปี (เฉลี่ย 3,000 / เดือน)

รายการสินค้าที่นำมา **ได้แก่ ขนม กีบซีออฟ 3.เสื้อผ้า**

ประเภทสินค้าที่จำหน่ายแต่ละสัปดาห์ **ขนม กีบซีออฟ เสื้อผ้า**

มีรายได้จากการขายประมาณสัปดาห์ละ 500 บาท แยกเป็น หุ่น 200 บาท กำไร 300 บาท

ชื่อ นางนิต

นามสกุล ทวีพลู

อายุ 50 ปี

สมาชิกในครัวเรือน 4 คน

ชาย 2 คน หญิง 2 คน

บ้านเลขที่ 31 หมู่ 5 ตำบลบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

อาชีพหลัก ทำไร่นา

อาชีพรอง -

รายได้ของครัวเรือนก่อนขายสินค้าตลาดน้ำ 4,000 บาท/ปี (เฉลี่ย 4,000 / เดือน)

รายการสินค้าที่นำมาขาย **ได้แก่ ก้วยปิ้ง ขนมกรก**

ประเภทสินค้าที่จำหน่ายแต่ละสัปดาห์ **ก้วยปิ้ง**

มีรายได้จากการขายประมาณสัปดาห์ละ 400 บาท แยกเป็น หุ่น 200 บาท กำไร 200 บาท

ชื่อ นางเขาวมาลัย
 นามสกุล จตุพร
 อายุ 39 ปี
 สมาชิกในครัวเรือน 4 คน

ชาย 3 คน หญิง 1 คน

บ้านเลขที่ 17/1 หมู่ 5 ตำบลบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์
 อาชีพหลัก ทำสวน
 อาชีพรอง ค้าขาย

รายได้ของครัวเรือนก่อนขายสินค้าตลาดน้ำ 10,000 บาท/ปี (เฉลี่ย - /เดือน)
 รายการสินค้าที่นำมาขาย ได้แก่ ผลไม้ต่าง ๆ เช่น ทุเรียน มะละกอ กุ้ง และกาแฟ
 ประเภทสินค้าที่จำหน่ายแต่ละสัปดาห์ ผลไม้ต่าง ๆ เช่น ทุเรียน มะละกอ กุ้ง กาแฟ
 มีรายได้จากการขายประมาณสัปดาห์ละ 800 บาท แยกเป็น หุ่น 500 บาท กำไร 300 บาท

ชื่อ นางเพ็ญศรี
 นามสกุล จตุพจน์
 อายุ 29 ปี
 สมาชิกในครัวเรือน 3 คน

ชาย 1 คน หญิง 2 คน

บ้านเลขที่ 3 หมู่ 4 ตำบลบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์
 อาชีพหลัก ทำสวน
 อาชีพรอง ค้าขาย

รายได้ของครัวเรือนก่อนขายสินค้าตลาดน้ำ 2,500 บาท/ปี (เฉลี่ย 3,500 /เดือน)
 รายการสินค้าที่นำมาขาย ได้แก่ ผลไม้ เสื้อผ้า งานจักสาน
 ประเภทสินค้าที่จำหน่ายแต่ละสัปดาห์ ผลไม้ เสื้อผ้า งานจักสาน
 มีรายได้จากการขายประมาณสัปดาห์ละ 1,200 บาท แยกเป็น หุ่น 800 บาท กำไร 600 บาท

ชื่อ นางสนอง
 นามสกุล ทองมูล
 อายุ 64 ปี
 สมาชิกในครัวเรือน 5 คน

ชาย 3 คน หญิง 2 คน

บ้านเลขที่ 53 หมู่ 4 ตำบล บางประมง อำเภอ โกรกพระ จังหวัด นครสวรรค์
 อาชีพหลัก ทำสวน
 อาชีพรอง ค้าขาย

รายได้ของครัวเรือนก่อนขายสินค้าตลาดน้ำ 10,000 บาท/ปี (เฉลี่ย 830 /เดือน)

รายการสินค้าที่นำมาขาย ได้แก่ ขนมประเนม ขนมหัก้วยบั้ง ปลาข้าง ผลไม้
 ประเภทสินค้าที่จำหน่ายแต่ละสัปดาห์ ขนมประเนม

มีรายได้จากการขายประมาณสัปดาห์ละ 700 บาท แยกเป็น หุน 200 บาท กำไร 500 บาท

ชื่อ นางไลไล
 นามสกุล พรหมแจ่ม
 อายุ 41 ปี
 สมาชิกในครัวเรือน 3 คน

ชาย 1 คน หญิง 2 คน

บ้านเลขที่ 66/1 หมู่ 5 ตำบลบางประมง อำเภอ โกรกพระจังหวัด นครสวรรค์
 อาชีพหลัก ค้าขาย

อาชีพรอง -

รายได้ของครัวเรือนก่อนขายสินค้าตลาดน้ำ 30,000 บาท/ปี (เฉลี่ย 3,000 /เดือน)

รายการสินค้าที่นำมาขาย ได้แก่ ไก่ทอด รังผึ้ง

ประเภทสินค้าที่จำหน่ายแต่ละสัปดาห์ ไก่ทอด รังผึ้ง

มีรายได้จากการขายประมาณสัปดาห์ละ 1,000 บาท แยกเป็น หุน 700 บาท กำไร 300 บาท

ชื่อ นางประไพพร
 นามสกุล บัวแก้ว
 อายุ 42 ปี
 สมาชิกในครัวเรือน 5 คน

ชาย 2 คน หญิง 3 คน

บ้านเลขที่ 64 หมู่ 5 ตำบลบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์
 อาชีพหลัก เสริมสวย
 อาชีพรอง ค้าขาย

รายได้ของครัวเรือนก่อนขายสินค้าตลาดน้ำ 20,000 บาท/ปี (เฉลี่ย 2,000 /เดือน)

รายการสินค้าที่นำมาขาย ได้แก่ ผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทย ไข่เค็ม

ประเภทสินค้าที่จำหน่ายแต่ละสัปดาห์ ผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทย ไข่เค็ม

มีรายได้จากการขายประมาณสัปดาห์ละ 3,000 บาท แยกเป็นทุน 2,000 บาท กำไร 1,000 บาท

ชื่อ นางปรีชา
 นามสกุล เทพศาสตร์
 อายุ 52 ปี
 สมาชิกในครัวเรือน 7 คน

ชาย 6 คน หญิง 1 คน

บ้านเลขที่ 49/1 หมู่ 5 ตำบลบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์
 อาชีพหลัก ค้าขาย
 อาชีพรอง -

รายได้ของครัวเรือนก่อนขายสินค้าตลาดน้ำ 40,000 บาท/ปี (เฉลี่ย 4,000 /เดือน)

รายการสินค้าที่นำมาขาย ได้แก่ อาหารตามสั่ง

ประเภทสินค้าที่จำหน่ายแต่ละสัปดาห์ อาหารตามสั่ง

มีรายได้จากการขายประมาณสัปดาห์ละ 80,000 บาท แยกเป็นทุน 50,000 บาท กำไร 3,000 บาท

ชื่อ นางมณฑา
 นามสกุล เข้มฉาย
 อายุ 52 ปี
 สมาชิกในครัวเรือน 7 คน

ชาย 5 คน หญิง 2 คน

บ้านเลขที่ 49/หมู่ 5 ตำบลบางประมุง อำเภอกอกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

อาชีพหลัก ค้าขาย

อาชีพรอง -

รายได้ของครัวเรือนก่อนขายสินค้าตลาดน้ำ 40,000 บาท / ปี (เฉลี่ย 4,000 / เดือน)

รายการสินค้าที่นำมาขาย ได้แก่ ห่อหมก ข้าวแกง

ประเภทสินค้าที่จำหน่ายแต่ละสัปดาห์ ห่อหมก ข้าวแกง

มีรายได้จากการขายประมาณสัปดาห์ละ 2,500 บาท แยกเป็น หุน 1,500 บาท กำไร 1,000 บาท

ประวัติผู้ขายสินค้าในตลาดน้ำวัดบางประมุง อำเภอกอกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์
(ประเภทเรือเหล็ก)

ชื่อ นางวนิดา
 นามสกุล บุญประดี
 อายุ 32 ปี
 สมาชิกในครัวเรือน 4 คน

ชาย 2 คน หญิง 2 คน

บ้านเลขที่ 5 หมู่ 6 ตำบล บางประมุง อำเภอกอกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

อาชีพหลัก ทำไร่

อาชีพรอง ค้าขาย

รายได้ของครัวเรือนก่อนขายสินค้าตลาดน้ำ 10,000 บาท / ปี (เฉลี่ย - / เดือน)

รายการสินค้าที่นำมาขาย ได้แก่ ผลไม้ต่าง ๆ ผัก

ประเภทสินค้าที่จำหน่ายแต่ละสัปดาห์ ผัก ผลไม้ต่าง ๆ

มีรายได้จากการขายประมาณสัปดาห์ละ 1,300 บาท แยกเป็น หุน 800 บาท กำไร 500 บาท

ชื่อ นางนงนุช
 นามสกุล ศรีสว่าง
 อายุ 37 ปี
 สมาชิกในครัวเรือน 6 คน

ชาย 2 คน หญิง 4 คน

บ้านเลขที่ 189 หมู่ 8 ตำบล บางประมุงอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์
 อาชีพหลัก ทำไร่,ทำนา
 อาชีพรอง ค้าขาย

รายได้ของครัวเรือนก่อนขายสินค้าตลาดน้ำ 100,000 บาท /ปี (เฉลี่ย - /เดือน)

รายการสินค้าที่นำมาขาย ได้แก่ ขนมน้ำชา ลูกก๊

ประเภทสินค้าที่จำหน่ายแต่ละสัปดาห์ ขนมน้ำชา ลูกก๊

มีรายได้จากการขายประมาณสัปดาห์ละ 2,000 บาท แยกเป็น ทุน 1,000 บาท กำไร 1,000 บาท

ชื่อ นางประจวบ
 นามสกุล คุณฉ่ำ
 อายุ 50 ปี
 สมาชิกในครัวเรือน 3 คน

ชาย 1 คน หญิง 2 คน

บ้านเลขที่ 40 หมู่ 5 ตำบลบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์
 อาชีพหลัก ทำไร่,ทำนา
 อาชีพรอง ค้าขาย

รายได้ของครัวเรือนก่อนขายสินค้าตลาดน้ำ 50,000 บาท /ปี (เฉลี่ย - /เดือน)

รายการสินค้าที่นำมาขาย ได้แก่ ขนมไทย ห่อหมก

ประเภทสินค้าที่จำหน่ายแต่ละสัปดาห์ ขนมไทย,ห่อหมก

มีรายได้จากการขายประมาณสัปดาห์ละ 1,500 บาท แยกเป็น ทุน 2,000 บาท กำไร 500 บาท

ชื่อ นางประเสริฐ
 นามสกุล นิษันต์
 อายุ 57 ปี
 สมาชิกในครัวเรือน 2 คน

ชาย - คน หญิง 2 คน

บ้านเลขที่ 57/1 หมู่ 5 ตำบลบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

อาชีพหลัก ทำนา

อาชีพรอง ค้าขาย

รายได้ของครัวเรือนก่อนขายสินค้าตลาดน้ำ 20,000 บาท/ปี (เฉลี่ย -/เดือน)

รายการสินค้าที่นำมาขาย ได้แก่ ขนมอบ็อง

ประเภทสินค้าที่จำหน่ายแต่ละสัปดาห์ ขนมอบ็อง

มีรายได้จากการขายประมาณสัปดาห์ละ 1,700 บาท แยกเป็น หุน 700 บาท กำไร 1,000 บาท

ชื่อ นางบรรจงรักษ์
 นามสกุล ชันตะพันธุ์
 อายุ 43 ปี
 สมาชิกในครัวเรือน 3 คน

ชาย 2 คน หญิง 1 คน

บ้านเลขที่ 54 หมู่ 5 ตำบลบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

อาชีพหลัก ทำไร่

อาชีพรอง ค้าขาย

รายได้ของครัวเรือนก่อนขายสินค้าตลาดน้ำ 20,000 บาท/ปี (เฉลี่ย 2,000/เดือน)

รายการสินค้าที่นำมาขาย ได้แก่ ผลไม้ ขนมอบ็อง

ประเภทสินค้าที่จำหน่ายแต่ละสัปดาห์ ผลไม้ ขนมอบ็อง

มีรายได้จากการขายประมาณสัปดาห์ละ 1,500 บาท แยกเป็น หุน 800 บาท กำไร 700 บาท

ประวัติผู้ขายสินค้าในตลาดน้ำวัดบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์
(ประเภทเรือพาย)

ชื่อ นางบุญยืน
นามสกุล เกตุกำจร
อายุ 67 ปี
สมาชิกในครัวเรือน 6 คน

ชาย 1 คน หญิง 5 คน

บ้านเลขที่ 47 หมู่ 5 ตำบลบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

อาชีพหลัก ค้าขาย

อาชีพรอง -

รายได้ของครัวเรือนก่อนขายสินค้าตลาดน้ำ - บาท/ปี (เฉลี่ย - /เดือน)

รายการสินค้าที่นำมาขาย ได้แก่ ข้าวต้มมัด

ประเภทสินค้าที่จำหน่ายแต่ละสัปดาห์ ข้าวต้มมัด

มีรายได้จากการขายประมาณสัปดาห์ละ 150 บาท แยกเป็น หุ่น 50 บาท กำไร 100 บาท

ชื่อ นางจำเนียร
นามสกุล กลิ่นเจริญ
อายุ 45 ปี
สมาชิกในครัวเรือน 4 คน

ชาย 1 คน หญิง 3 คน

บ้านเลขที่ 51/3 หมู่ 4 ตำบลบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

อาชีพหลัก ทำไร่,ทำนา

อาชีพรอง ค้าขาย

รายได้ของครัวเรือนก่อนขายสินค้าตลาดน้ำ 20,000 บาท/ปี (เฉลี่ย 2,000 /เดือน)

รายการสินค้าที่นำมาขาย ได้แก่ ผัก ผลไม้

ประเภทสินค้าที่จำหน่ายแต่ละสัปดาห์ ผัก, ผลไม้

มีรายได้จากการขายประมาณสัปดาห์ละ 20,000 บาท แยกเป็น หุ่น 1,000 บาท กำไร 1,500 บาท

ชื่อ ประทุม

นามสกุล จตุพร

อายุ 58 ปี

สมาชิกในครัวเรือน 3 คน

ชาย 1 คน หญิง 2 คน

บ้านเลขที่ 55 หมู่ 5 ตำบลบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

อาชีพหลัก ทำนา

อาชีพรอง ค้าขาย

รายได้ของครัวเรือนก่อนขายสินค้าตลาดน้ำ 10,000 บาท / ปี (เฉลี่ย - / เดือน)

รายการสินค้าที่นำมาขาย ได้ แก่ขนมเบื้อง

ประเภทสินค้าที่จำหน่ายแต่ละสัปดาห์ ขนมเบื้อง

มีรายได้จากการขายประมาณสัปดาห์ละ 2,000 บาท แยกเป็น ทุน 1,000 บาท กำไร 1,000 บาท

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
Rajabhat Sawanburi Rajabhat University

ภาคผนวก- ก

กิจกรรมการศึกษาดูงาน

1. การศึกษาดูงานตลาดน้ำดำเนินสะดวก อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

ตลาดน้ำดำเนินสะดวกเป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทยอย่างหนึ่งที่นักท่องเที่ยวรู้จักกันดี เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ และมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์โดยได้แสดงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาว อำเภอดำเนินสะดวกวัฒนธรรมการดำรงชีวิตที่แท้จริง

สภาพทั่วไปของตลาดน้ำดำเนินสะดวกและบรรยากาศในตลาดน้ำเป็นวิถีชีวิตที่เป็นมา ตั้งแต่บรรพบุรุษเป็นการนำเอาสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของไทยเช่น ไม้แกะสลัก เสื้อผ้า ของใช้ต่าง ๆ ที่บ่งบอกของความเป็นไทย ผลไม้นานาชนิดและสินค้าอื่นอีกมากมายเสน่ห์ของตลาดน้ำนั้นคือการ พูดยาไพเราะของพ่อค้าแม่ขายการใช้ภาษาต่างประเทศและการประชาสัมพันธ์ที่ดีและมีการ สนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐและการรณรงค์เรื่องของการดูแลรักษาความสะอาดที่รักษาไว้ซึ่ง ธรรมชาติอย่างแท้จริง

ภาพที่ 1 แสดงการซื้อขายสินค้าต่างๆบนเรือพาย

ภาพที่ 2 ภาพแสดงนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มาล่องเรือชมสินค้า

ภาพที่ 3 ภาพแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์จากไม้ที่วางจำหน่ายบริเวณสองฝั่งคลอง

2. การศึกษาดูงานหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลของตำบลสีหมื่น หมู่ที่ 1 อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

การจัดตั้งกลุ่มหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลของตำบลสีหมื่นนั้นเริ่มทำโดยการจัดตั้งกลุ่มของชุมชนก่อน โดยการถือหุ้นของชาวบ้านในชุมชนและการจัดบริหารในการทำงานในชุมชนโดยมีคณะกรรมการในการจัดบริหารงาน โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลสีหมื่นเป็นคณะกรรมการ และต่อมาได้มีนโยบายของทางรัฐบาลที่สนับสนุนหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลทางกลุ่มก็เข้าร่วมโครงการนี้ด้วย โดยทางภาครัฐจะสนับสนุนเรื่องเครื่องทำน้ำแข็ง เครื่องผลิตน้ำดื่มและอาคารสถานที่ดำเนินการส่วนเรื่องการตลาดนั้นมีการส่งขายในราคาที่ถูกเพราะสินค้าเป็นงบประมาณจากทางภาครัฐจะส่งขายในตำบลและต่างจังหวัดเช่นจังหวัดนครปฐม

ภาพที่ 4 แสดงประธานกลุ่มผลิตน้ำดื่มบรรยายให้ผู้เข้าดูงาน

ภาพที่ 5 ภาพแสดงการบรรจุน้ำขวด

ภาพที่ 6 แสดงลักษณะเครื่องบรรจุน้ำแบบแก้ว

ภาพที่ 7 แสดงลักษณะเครื่องกรองน้ำแบบไฟฟ้า

ภาพที่ 8 แสดงลักษณะเครื่องทำน้ำแข็ง

ภาพที่ 9 แสดงลักษณะผลิตภัณฑ์น้ำที่ได้จากการผลิต

ภาพที่ 10 ผู้นำทีมศึกษามอบของขวัญที่ระลึกให้กับประธานกลุ่มตลาดน้ำ

3. การศึกษาดูงานตลาดน้ำวัดลำพญา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

โครงการตลาดน้ำวัดลำพญาประวัตืความเป็นมาหลักการดำเนินงานของคณะกรรมการ
ตลาดน้ำลำพญา เผยแพร่วิถีชีวิตชาวบ้านกลุ่มแม่น้ำท่าจีน

ภาพที่ 11 แสดงลักษณะผลิตภัณฑ์ที่สมาชิกตลาดน้ำวัดลำพญานำมาจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว

ภาพที่ 12 แสดงสถานที่โคจรอบๆของตลาดน้ำวัดลำพญา

ภาพที่ 13 แสดงลักษณะการค่องแพบชมวิถีชีวิตชาวบ้านสองฝั่งแม่น้ำท่าจีนพร้อมทั้งรับ
ฟังการบรรยายจากคณะกรรมการตลาดน้ำวัดลำพญา

ภาพที่ 14 แสดงลักษณะบ้านเรือนไทยริมฝั่งของแม่น้ำท่าจีน

ภาพที่ 15 แสดงลักษณะบ้านเรือนของชุมชนสองฝั่งของแม่น้ำท่าจีน

ภาพที่ 16 แสดงลักษณะสถานที่โคจรอบๆของตลาดน้ำวัดกำแพง

ภาพที่ 17 จุดประสาสัมพันธตลาดน้ำวัดลำพญา

ภาพที่ 18 แสดงลักษณะปลาในแม่น้ำที่อาศัยในตลาดน้ำวัดลำพญา

4. การศึกษางานกลุ่มผลิตภัณฑ์จักสาน ผักตบชวา นางลออรัตน์ ศรีเทียนทอง

ผลิตภัณฑ์จักสาน ปัจจุบันมีหลากหลายรูปแบบให้รู้คุณค่าในงานฝีมือได้เลือกสรรผลิตภัณฑ์แต่ละชิ้นเกิดขึ้นจากความประณีต ความพากเพียรและเอาใจใส่ในทุกชิ้น เป็นที่น่าสนใจได้แก่ ผลิตภัณฑ์จักสาน ผักตบชวา เป็นผลิตภัณฑ์ซึ่งเกิดจากแนวคิดที่จะนำผักตบชวาที่มีอยู่มากในแม่น้ำลำคลองต่าง ๆ มาทำให้เกิดประโยชน์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผนวกกับงานศิลปะที่ประณีตซึ่งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เพื่อเพิ่มพูนทักษะด้านรูปแบบ และชนิดของผลิตภัณฑ์ทำให้งานศิลปะนี้เกิดความสมบูรณ์ประณีตยิ่งขึ้น สามารถนำวัสดุคืบท้องถิ่นมาประดิษฐ์เป็น วัสดุใช้สอย เช่น ของที่ระลึก เครื่องใช้สอยรูปแบบต่าง ๆ มากมาย ด้วยคุณสมบัติที่เหมาะสมและนุ่มของ ก้านผักตบชวา จึงสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ผู้ที่สนใจจะสั่งซื้อ หรือส่งไปจำหน่าย ติดต่อได้ที่ นางเล็ก นันดอกกรัก 20 หมู่ 10 ตำบลนิลเพชร โทร. 0-9888-5321

นางสำเร็จ เหลลาประทุม 27 หมู่ 5 ตำบลไทรงาม โทร. 0-9920-4313 นางลออรัตน์ ศรีเทียนทอง
15 หมู่ 11 คลองนกระทุง โทร. 0-3439-1155 นางมณี เสื่องามเอี่ยม 49 หมู่ 4 ตำบลบางไทรป่า
โทร. 0-1856-9883

ภาพที่ 19 แสดงลักษณะภาพป้ายทางเข้ากลุ่มผลิตไก่ฟักตบชวา

ภาพที่ 20 แสดงลักษณะสถานที่กลุ่มผลิตไก่ฟักตบชวา

ภาพที่ 21 แสดงลักษณะผลิตภัณฑ์จักสานผักตบชวา

ภาพที่ 22 คณะผู้นำแนะนำแนวทางให้กับคณะกรรมการที่มาศึกษาดูงาน

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
Rajabhat Sawan Rajabhat University

ภาคผนวก – ง

แหล่งเผยแพร่ และการดำเนินกิจกรรมการวิจัย

แหล่งเผยแพร่ผลงานวิจัย

• วิจัยตลาดน้ำบางประมุง •

นักศึกษาสมาชิกชมรม "ป่าสู่เมือง" สถาบันราชภัฏนครสวรรค์ กำลังช่วยกันหาข้อมูลวิจัยตลาดน้ำบางประมุง อ.โกรกพระ จ.นครสวรรค์ เพื่อฟื้นฟูชีวิตตลาดน้ำแห่งนี้ มาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน โดยใช้เวลาหลังเลิกเรียนและเสาร์-อาทิตย์ มาทำงานคลุกคลีกับชาวบ้านและผู้นำท้องถิ่น ทำให้พวกเขาได้รับความรู้ที่ไม่มีในตำราเรียนอีกด้วย

ภาพที่ 23 แสดงลักษณะการวิจัยตลาดน้ำวัดบางประมุง
ที่มา : วิจัยตลาดน้ำวัดบางประมุง. (2546 มกราคม 11). คมชัดลึก หน้า 32

เขียนนอกห้อง

● บริเวณตลาดน้ำบางประมุง ต.บางประมุง อ.โกรกพระ จ.นครสวรรค์ ใกล้ๆ กับวิหารชาวตะวันตกอันเลื่องชื่อ ตลาดน้ำแห่งนี้มีขนมขายนานาชนิด เช่น ตะมุตะมุ ข้าวเหนียว ข้าวแช่ และของพื้นถิ่นมากมาย รวมถึงเป็นตลาดใหญ่ของผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

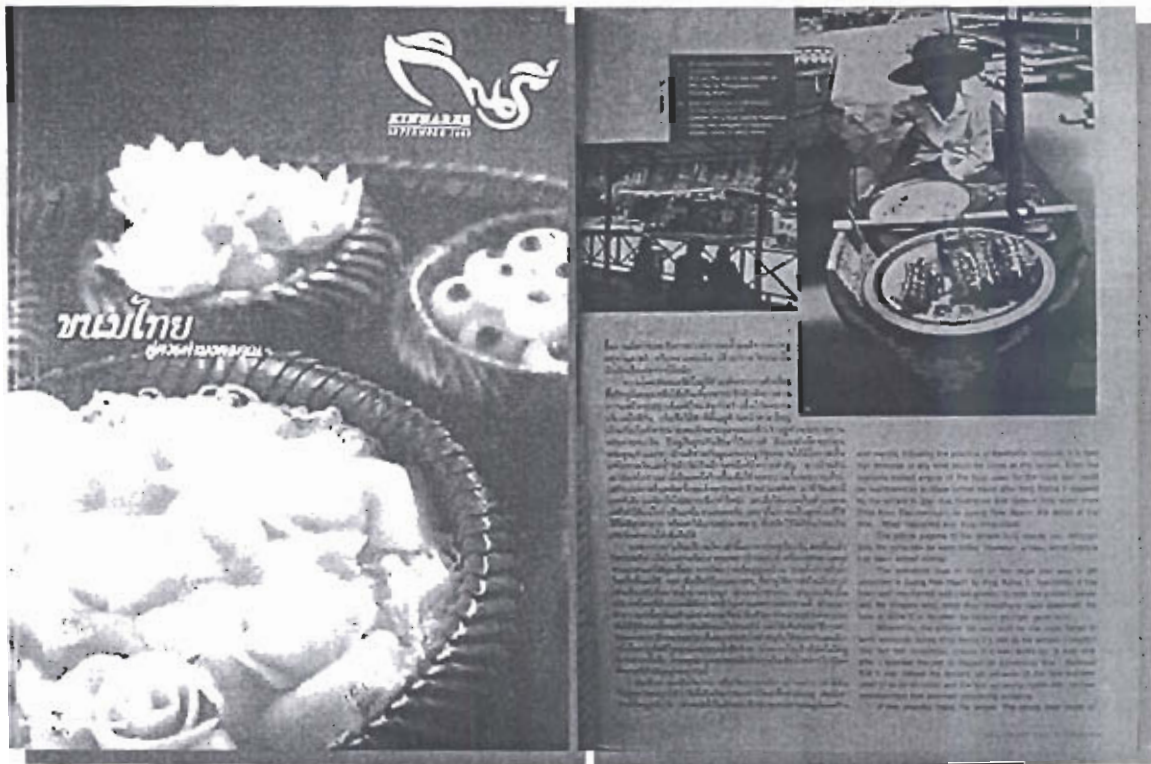
ป้าอิน เกษจำจร บอกว่าที่นี่มีกิจกรรมมากมาย อาทิ การลองแพ เพื่อชมทัศนียภาพอัน

ตลาดน้ำบางประมุง

ป้าอินขณะพายเรือขายขนมต้ม

ร่มรื่นสองฝั่งคลองชมพันธุ์ไม้ท้องถิ่นหายาก เช่น ต้นชุมแสง มะพลึง กระเปาะ ที่โดดเด่นกลางน้ำ มีคณะศิลปินบ้านเกิดเปลี่ยนหมอนเวียนกันมาเล่นให้ชาวบ้านฟัง ถึงหกห้าทุ่มลากลับจะมีการแข่งเรือ ชมพลเมืองการละเล่นเปิดชื่อขายกับแผงพระ ร่มเส้าอาทิตย์ น้อยๆ อากาศจึงเย็นผู้วิจัยชีวิตชาวชุมชนได้สัมผัสสอบถามรายละเอียดได้ให้ใจ

ภาพที่ 24 แสดงลักษณะสภาพตลาดน้ำวัดบางประมุง
ที่มา : เขียนนอกห้อง. (2546 เมษายน 22). เคล็ดวิชา หน้า 8

ภาพที่ 25 แสดงลักษณะวารสารตีพิมพ์ตลาดน้ำวัดบางประมุง
(ที่มา : การบินไทย. (2546). กำถามทางเสด็จประพาสต้น รัชกาลที่ 5 นครสวรรค์ อุทัยธานี.
วารสารกษี, 83.)

การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์.
(2546 สิงหาคม). จดหมายข่าวศูนย์บริการวิชาการวิจัยและพัฒนา โครงการจัดตั้ง
คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม. สถาบันราชภัฏนครสวรรค์, 1-8.

การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์.
(2546 สิงหาคม). จดหมายข่าวพืมาน สารประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครสวรรค์, 12

สำนักการศึกษาเทศบาล. (2546). ข่าวสารการศึกษา. สำนักการศึกษาเทศบาลนครสวรรค์, 10
สารัน รัฐประศาสนศาสตร์ (2546). สารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับท้องถิ่น. ศูนย์ปฏิบัติการ
สำนักงาน โปรแกรมวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
สถาบันราชภัฏนครสวรรค์, 65.

สำนักบริการโปรแกรมวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์. (2546). สถาบันราชภัฏสมเด็จพระเจ้าพระยา. วารสารสนเทศ, 65

การบินไทย. (2546). ก้าวตามทางเสด็จประพาสต้น รัชกาลที่ 5 นครสวรรค์ อุทัยธานี.

วารสารกษิณี, 83.

การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดบางปรุ่มง อำเภอโคกพระ จังหวัดนครสวรรค์.

(2546 สิงหาคม). จดหมายข่าวศูนย์บริการวิชาการวิจัยและพัฒนา โครงการจัดตั้งคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม. สถาบันราชภัฏนครสวรรค์. [online].

Available :[http://www. Rink.ac.th/onlinemah/main.html](http://www.Rink.ac.th/onlinemah/main.html).

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
Rajabhat Sawan Rajabhat University

ภาคผนวก – จ
ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายสุรชัย บุญเจริญ
เกิดวันที่	13 กรกฎาคม 2510
สถานที่เกิด	อ่างทอง
ที่อยู่ปัจจุบัน	379 / 50 หมู่บ้านอัมรินทร์วิลล์ ซอย 6 หมู่ 13 ถ. อัมรินทร์วิถี ต.วัดไทร อ.เมือง จ.นครสวรรค์ 60000
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2532 – 2533	โรงเรียนเบญจมราชาอนุสรณ์
พ.ศ. 2533 – 2534	บริษัท แอพพาแรวแอพวินิว จำกัด
พ.ศ. 2534 – 2539	บริษัท อีโนเวร็บเบอร์ ประเทศไทย จำกัด (มหาชน)
พ.ศ. 2539 – 2540	บริษัท ไออาร์ซี (เอเซีย) รีเสิร์ช จำกัด
พ.ศ. 2541 – ถึงปัจจุบัน	รับราชการครูสถาบันราชภัฏนครสวรรค์
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2529	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนโพธิ์ทองจินดามณี
พ.ศ. 2530	อนุปริญญาวิทยาศาสตร(สาขาไฟฟ้า) สถาบันราชภัฏเทพสตรี
พ.ศ. 2532	ครุศาสตรบัณฑิต(อุตสาหกรรมศิลป์) สถาบันราชภัฏเทพสตรี
พ.ศ. 2541	การศึกษามหาบัณฑิต (อุตสาหกรรมศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
ประวัติผลงานวิจัย	
พ.ศ. 2537	การนำยางที่ใช้แล้วมาใช้ใหม่
พ.ศ. 2541	การทดลองหาอัตราส่วนระหว่างยางรีไซเคิลและยางคอมพอนันต์ เพื่อนำมาใช้ในการผลิตยางรถจักรยานยนต์
พ.ศ. 2544	การสร้างโมดูลการสอนรายวิชาวัสดุศาสตร์
พ.ศ. 2545	การสร้างแผนการสอนรายวิชาวัสดุศาสตร์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี
พ.ศ. 2545	การประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อ. พยุหะคีรี จ.นครสวรรค์

- พ.ศ. 2545 กระบวนการพัฒนารูทกิจชุมชนแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มผลิต
 ภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา ต.บ้านแก่ง อ.เมือง
 จ.นครสวรรค์ (ผู้ร่วมวิจัย พ.ศ. 2545)
- พ.ศ. 2546 การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดบางประมุงแบบยั่งยืน
 อ.โกรกพระ จ. นครสวรรค์
- สถานที่ติดต่อ สถาบันราชภัฏนครสวรรค์ ถ.สวรรค์วิถี อ.เมือง จ. นครสวรรค์
 60000 E-mail : Suracahi_13@thaimail.com
 โทร 056 – 227009 ต่อ 2304 Fax : 056 - 221554

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
 Rajabhat Sakon Nakhon Rajabhat University